

**דוח על הסיכונים:
גילוי בהתאם לנדבך 3
ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 במרץ 2024**

הדוח על הסיכונים ומידע פיקוחי נוסף בדבר הון פיקוחי על פי הוראות באזל III הכולל תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו על ידי הבנק נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.bankjerusalem.co.il>. כמו כן, הדוח על הסיכונים של הבנק נמצא באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il

תוכן עניינים

עמוד	
4	חלק 1 מידע כללי
5	מטרה ועקרונות הגילוי
6	מידע צופה פני עתיד
6	מסגרת הוראות רגולטוריות
7	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
7	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	טבלה מספר 1 - יחסים פיקוחיים עיקריים
9	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
9	זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים
17	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
17	טבלה מספר 2 - סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
18	חלק 3 הרכב ההון
18	טבלה מספר 3 - הרכב ההון הפיקוחי (cc1)
20	חלק 4 יחס המינוף
20	טבלה מספר 4 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
21	טבלה מספר 5 - יחסי המינוף (LR2)
22	חלק 5 סיכון אשראי
26	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
26	טבלה מספר 6 - איכות האשראי של חשיפות האשראי (CR1)
27	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי
27	הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)
29	טבלה מספר 7 - גילוי על הטבות במסגרת ההתמודדות עם מלחמת "חרבות ברזל"
31	טבלה מספר 8 - סיכון אשראי לפי ענפי משק
34	טבלה מספר 9 - פירוט על חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים
37	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
37	טבלה מספר 10 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)
39	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5)
39	טבלה מספר 11 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CR5)
42	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
42	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
42	טבלה מספר 12 - ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
43	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון (CCR3)
43	טבלה מספר 13 - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CCR3)
44	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
44	טבלה מספר 14 - הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
45	חלק 5ב הקצאת הון בגין התאמת שיעור לסיכון אשראי (CVA)
45	הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)
45	טבלה מספר 15 - הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)
45	דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכונים חשיפות התאמת שיעור לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)
45	טבלה מספר 16 - דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכונים חשיפות התאמת שיעור לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)

עמוד	
46	חלק 6 סיכון שוק
48	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
48	טבלה מספר 17 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
48	סיכון הריבית
49	טבלה מספר 18 - שווי הוגן מתואם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים)
50	טבלה מספר 19 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק
51	טבלה מספר 20 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
52	חלק 7 סיכון סילוח
52	יחס כיסוי הנזילות-גילויים עיקריים (LIQ1)
54	טבלה מספר 21 - מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
56	יחס מימון יציב נטו (LIQ2)
56	טבלה מספר 22 - מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2)
60	חלק 8 סיכון סביבתי וסיכון אקלים
61	חלק 9 סיכון תפעולי וסיכונים בקרה פנימית נוספים
61	סיכון תפעולי
62	סיכון המשכיות עסקית
63	סיכון סייבר ואבטחת מידע
63	סיכון טכנולוגיית המידע
64	מניעת מעילות והונאות
64	ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור
64	סיכון מודל

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 במרץ 2024 (להלן: "דוח על הסיכונים"). זהו דוח הסיכונים השלישי של הבנק מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל" בשבעה באוקטובר 2023. המלחמה העלתה את הפוטנציאל לשינוי בפרופיל הסיכון של הבנק. לתרחיש המלחמה שהוא התרחיש המורכב מבין תרחישי הייחוס של בנק ישראל ושל הבנק, השפעה על פרופיל הסיכון של הבנק, בין היתר, בגין העלייה ברמת אי הוודאות. רמת אי הוודאות עלתה שכן לא ברור כיצד תתפתח המלחמה, כמה זמן תארך ומה תהיה השפעתה על המצב הפוליטי, הביטחוני והכלכלי במדינה במהלך הקרבות, וכאשר תסתיים. אי הוודאות יוצרת מגוון רב של אפשרויות ותרחישים, שקשה גם עתה לאמוד את מידת השפעתם. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2024 נמשכו אירועים שהשפיעו על אי הוודאות בסביבת העבודה של הבנק, כך שנכון למועד פרסום דוח זה, אי הוודאות עדיין גבוהה ומתמשכת.

הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים. בגין פרוץ המלחמה ניתנו הנחיות של המפקח על הבנקים ושל הרשות לניירות ערך למתכונת הדיווח הנדרש בדוח זה. דוח זה, כמו הדוחות שקדמו לו מעת פרוץ המלחמה ערוך בהתאם להנחיות אלה.

דוח על הסיכונים זה כולל מידע נלווה ומשלים לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ, ראו פרק 3 לדוח הדירקטוריון וההנהלה בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024.

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל ובנק ישראל, ההון, הנזילות, התהליכים, הכלים והמערכות למדידת הסיכון, הבקרה עליו ומזעורו, הערכת פרופיל ותאבון הסיכונים המהותיים לפעילות הבנק ומסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק. בשל פרוץ המלחמה ביום שבעה באוקטובר 2023, פעילות הבנק איננה במתכונת שגרה, כך שדוח זה כולל גם מידע משמעותי בנוגע לכל הנושאים האלה ובדבר התפתחות פרופיל הסיכון של הבנק בתקופה של אי וודאות רבה ומתמשכת.

בעז ליבוביץ

סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

יאיר קפלן

מנהל כללי

זאב נהרי

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח: 28.5.2024

דוח על הסיכונים זה הינו חלק מהדוח הכספי ויש לקרוא את הדוח יחד עם הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024. המידע שנכלל בדוח זה כולל את דרישות הגילוי שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור 651, "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" של בנק ישראל שמבוססת על פרסומים של וועדת באזל (להלן: נדבך 3) ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות הגילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (ה-FSF) ודרישות הגילוי שפורסמו על ידי צוות משימה (ה-EDTF) שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (ה-FSB) לשיפור פרקטיקות הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים (להלן: EDTF). כמו כן, נכללו דרישות הגילוי הנוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (להלן: מידע אחר). בנוסף, כפי שציינו לעיל, דוח זה כולל מידע ההולם את הנחיות של המפקח על הבנקים (ראה מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 9 בנובמבר, 2023) ושל הרשות לניירות ערך למתכונת הדיווח הנדרשת, עקב פרוץ מלחמת "חרבות ברזל".

לאור זאת, הדוח כולל, בין היתר, את דרישות הגילוי הבאות, ככל שרלוונטי:

- גילוי מפורט על הסיכונים והחשיפות אליהם חשוף הבנק ואופן ניהולם ועל אופן התפתחות פרופיל הסיכונים של הבנק, כולל מעת פרוץ המלחמה;
- גילויים כמותיים על דרישות ההון ועל נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, שוק ותפעולי;
- גילוי על חשיפות לסיכונים המהותיים האחרים אליהם חשוף הבנק מעצם טבען של הפעילויות העסקיות שלו, בשגרה ובחירום (ובפרט, מעת פרוץ המלחמה), כגון: סיכון נזילות, סיכון מודל, סיכון משפטי, סיכון אבטחת מידע וסייבר, מניעת מעילות והונאות, סיכון ציות, הוגנות, איסור הלבנת הון, איסור מימון טרוו, סיכון רגולטורי, תכנית ההמשכיות העסקית, סיכון סביבתי, סיכון אקלים ו- ESG;
- מידע כמותי ואיכותי בדבר שינויים משמעותיים שחלו בחשיפות הבנק לסיכונים אלה ואחרים ואופן ניהולן, ובפרט, לאור אי הוודאות הכלכלית, הפוליטית והביטחונית במדינה, שגברה מעת פרוץ המלחמה;
- גילויים מכוח המלצות של EDTF ומקורות אחרים כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים ושינויים מהותיים במידע איכותי שנדרש מכוח ההמלצות כאמור.

הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
- המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות, ובחלקו, על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
- מידע רלוונטי נוסף בדבר חשיפה לסיכונים מסוימים והיבטים נוספים שהגילוי לגביהם נדרש בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במידה ונכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של אירועים, תוצאת מלחמת "חרבות ברזל" שגרמו בתקופה האחרונה לאי וודאות גדולה, להתפתחות איומים ולפוטנציאל לשינוי בפרופיל הסיכונים של הבנק, לרבות, בין היתר, כתוצאה מאירועים כלכליים חריגים, כגון: התפתחות תנאי המאקרו בשוק הישראלי, בין היתר, שינויים קיצוניים בשיעורי הריבית וחוסר בהירות לגבי מתווה התפתחות ריבית בנק ישראל בהמשך השנה, פיחות/תיסוף השקל והאינפלציה, וכן, השפעות המלחמה שהגבירה את אי הוודאות המתמשכת של פרופיל הסיכון של הבנק. לאופן התפתחות המלחמה ולתוצאותיה פוטנציאל לשנות את התנהגות הציבור הן מההיבט של היקף לקיחת האשראי, השפעת מתווה ההקלות, ההקפאות ודחיית ההתשלומים, פירעונו המוקדם של האשראי, מחזורו או קשיים בפירעונו השוטף בכל מגזרי הפעילות של הבנק, והן מההיבט של יכולת גיוס המקורות. כמו כן, לשינויים ברגולציה או בהוראות חקיקה בשגרה ובפרט, כתוצאה מהמלחמה, וכן, להוראות גורמי פיקוח והתנהגות מתחרים, יש פוטנציאל השפעה על המשק ועל הציבור, ומכאן, על פעילות הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "צפוי", "עשוי", "עלול", "הערכה" וביטויים דומים להם, המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא עובדות עבר. ביטויים צופי פני עתיד אלו כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות שגברה מפרוץ המלחמה, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים, בין היתר:

- השפעת המלחמה ואופן התפתחותה על המדינה והמשק ועל פרופיל הסיכונים ותכנית העבודה של הבנק.
- השפעת שינויים בהוראות רגולטוריות או בחקיקת הממשלה על טעמי הלקוחות ו/או על היקף הפעילות במערכת הבנקאית ומבנה התחרות בה ו/או על רווחיות הבנק ועמידתו ביעדים העסקיים.
- יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו. תגובות לא חזויות של גורמים נוספים (לקוחות, מתחרים ועוד) הפועלים בסביבה העסקית של הבנק.
- התממשות בעתיד של תחזיות ענפיות ושל תחזיות מאקרו כלכליות בהתאם להערכות מוקדמות של הבנק, לרבות בשל מתווה התפתחות הריבית והאינפלציה, אי הוודאות הפוליטית במדינה, אי הוודאות השורה בנוגע לאופן התפתחות המלחמה ותוצאותיה, אירועים גאופוליטיים נוספים, וכן, אירועי טבע קיצוניים.
- השפעת השינויים בשוק העבודה העולמי להקשות על גיוס ושימור עובדים, בעיקר, בפעילות מערכות המידע.
- תוצאות אפשריות של הליכים משפטיים.
- שינוי בטעמי הצרכנים ו/או בהתנהגותם ובפרופיל סיכון האשראי שלהם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על הערכות מקצועיות ותכניות העבודה של הבנק, על תחזיות מאקרו כלכליות של חזאים בדבר מצב המשק והסביבה העסקית, על פרסומים והערכות של גורמים בענף ועל ניתוחים סטטיסטיים ועסקיים שעורך הבנק לגבי התנהגות לקוחותיו, בפרט, בעת קיצון/חירום (המלחמה). האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. פרוץ המלחמה הגביר את אי הוודאות באופן משמעותי וכשבעה חודשים מאז פרוץ המלחמה, אי הוודאות מתמשכת. משכך, אי הוודאות של הערכות הבנק הנכללות בדוח זה רק גדלה. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות אסטרטגיה והתכניות העסקיות של הבנק או להביא לשינוי בתכניות אלה. היבט זה קיבל משנה תוקף בשני הדוחות של הבנק שפורסמו מאז פרוץ המלחמה ובדוח הנוכחי, לאור אי הוודאות הרבה המתמשכת ופוטנציאל השפעתה על פרופיל הפעילות העסקית והתפתחות פרופיל הסיכונים שלו. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה.

מסגרת הוראות רגולטוריות

בנק ירושלים בע"מ מפוקח על ידי בנק ישראל (להלן: "הפיקוח על הבנקים"), אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון הפיקוחיות המינימאליות בישראל, וכן, קובע מסגרת הוראות רגולטוריות לניהול בנקאי תקין ולדיווח, המהווים את הבסיס ההכרחי למסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק. הוראות חוק ורגולציה אשר חלות על הבנק ואשר התקבלו עד למועד פרסום הדוח השנתי של הבנק לשנת 2023 תוארו בדוח השנתי של הבנק לשנת 2023. לפרטים נוספים אודות שינויים והקלות רגולטוריות, כולל מידע בדבר מתווה ההקלות וההקפאות של בנק ישראל שנקבע עקב המלחמה, ראו [ביאור 18 הוראות פיקוח ויזמות חקיקה, בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023 וביאור 18 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024](#).

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה מספר 1 להלן מציגה את היחסים הפיקוחיים העיקריים של הבנק. מבט על נתוני הטבלה מלמד כי הבנק נמצא ביחסי הון, מינוף ונזילות יציבים לאורך הרבעונים האחרונים, ובפרט, מאז פרצה המלחמה, והוא פועל מעל למגבלות הסיכון בתוספת שולי הביטחון שנקבעו על ידי הדירקטוריון לכל אחד מהיחסים שבטבלה. כפי שציינו בדוחות של שני הרבעונים הקודמים, יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק עמד על 10.14% ליום 30 בספטמבר, 2024, בתוך שולי הביטחון של ההנהלה ומעל לשולי הביטחון של הדירקטוריון (ומעל ליעד הון עצמי רובד 1 שנקבע על ידי הדירקטוריון). זו תוצאה של תוספת ההפרשות שביצע הבנק במועד פרסום הדוח הכספי לרבעון השלישי של 2023 (בחודש נובמבר) בגין הרבעון השלישי של השנה, עקב מצב המלחמה (הוספת "כרית מלחמה") בהתאם להנחיות בנק ישראל. הפעילות בתוך שולי הביטחון מעוגנת במדיניות הבנק והיא מותרת תוך הטלת מגבלות, כגון: אי חלוקת דיבידנד ואי הגדלת ביצועים. הבנק פעל לפי עקרונות אלה, וחזר ליחס הון עצמי מעל לשולי הביטחון של הדירקטוריון. יחס הון רובד עצמי 1 של הבנק עמד בסוף הרבעון הקודם, סוף שנת 2023 על 10.50% וזהו גם ערכו בסוף הרבעון הנוכחי - ערכו גבוה ב- 1% מיחס ההון הרגולטורי כפי שנדרש על ידי בנק ישראל.

טבלה מספר 1 להלן מלמדת גם על פרופיל הנזילות הטוב של הבנק לאורך זמן, ובפרט, מאז תחילת המלחמה - מדדי הנזילות, יחס כיסוי הנזילות (LCR) ויחס מימון יציב נטו (NSFR) נמצאים בערכים גבוהים מעל היחסים הרגולטוריים המזעריים שנקבעו וכן, מעל מגבלות תאבון הסיכון כולל שולי הביטחון, כפי שקבע הדירקטוריון. יחס המינוף של הבנק גבוה משמעותית יחסית למגבלת הדירקטוריון והיחס הרגולטורי המזערי שקבע בנק ישראל.

טבלה מספר 1 ממחישה את הכתוב בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ, 2024 וכפי שעולה מפרקי הדוח שלפניכם - יציבות בהתפתחות פרופיל הסיכונים של הבנק ובפרט, בהתפתחות היחסים הפיקוחיים העיקריים. יציבות פרופיל הסיכון של הבנק נמשכת מתחילת המלחמה על אף אי הוודאות הרבה והמתמשכת. בפרקי דוח זה, כמו בדוח הכספי, נראה כי למרות יציבות פרופיל הסיכון של הבנק, אנחנו ממשיכים להקפיד על זהירות וניטור שוטף של התפתחות פרופיל הסיכון. האיזונים השונים ואי הוודאות יכולים להתמש בצורה מהירה ודינאמית, בוודאי אם תהיה הסלמה נוספת במצב.

טבלה מספר 1 – יחסים פיקוחיים עיקריים

31.03.2023	30.06.2023	30.09.2023	31.12.2023	31.03.2024	
					הון זמין (במיליוני ש"ח)
1,280.6	1,313.8	1,330.1	1,366.1	1,395.1	הון עצמי רוברד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
1,632.4	1,672.9	1,694.5	1,731.9	1,753.5	סך הכל הון כולל
					נכסי סיכון משוקללים (RWA) (במיליוני ש"ח)
12,338.9	12,779.6	13,120.3	13,034.6	13,315.7	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
					יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים
10.4%	10.3%	10.1%	10.5%	10.5%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון
13.2%	13.1%	12.9%	13.3%	13.2%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.5%	9.5%	9.5%	9.5%	9.5%	יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
0.9%	0.8%	0.6%	1.0%	1.0%	יחס הון עצמי רוברד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽²⁾
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים⁽³⁾
20,963.4	20,824.2	21,891.2	22,633.0	22,513.3	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
6.1%	6.3%	6.1%	6.0%	6.2%	יחס המינוף (באחוזים)
					יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים
3,597.5	3,347.0	3,945.9	4,450.6	4,122.5	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
1,657.3	1,617.2	1,766.4	2,251.6	1,862.6	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
218%	208%	225%	199%	225%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
					יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות המפקח על הבנקים
16,165.1	16,682.8	16,980.5	16,942.9	17,862.4	סך הכל מימון יציב זמין
11,853.1	12,446.2	12,963.7	12,856.1	13,002.3	סך הכל מימון יציב נדרש
136%	134%	131%	132%	137%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

(1) נתונים ליום 31 בדצמבר 2022 כוללים התאמות בין השפעת יישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים.

(2) יעד יחס הלימות הון, החל מיום 31 בדצמבר 2022 ליחס הון עצמי רוברד 1 שקבע הדיקטוריון עומד על 10.0%. מעל יחס זה קבע הדיקטוריון שולי ביטחון בשיעור של 0.1% ושולי הביטחון של ההנהלה נקבעו על 0.15%. יעד ההון הכולל נקבע על 12.5% ושולי הביטחון ליעד זה עומדים על 0.25%.

(3) ביום 15 בנובמבר, 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "התאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם יורס הקורונה (הוראת שעה)" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250, במסגרתה יחס המינוף לא יפחת מ 4.5% על בסיס מאוחד, לעומת 5% לפני השינוי. במסגרת חוזר הפיקוח על הבנקים מיום 20 בדצמבר, 2023 תוקף ההקלה האורך עד ליום 31 בדצמבר, 2025.

לפירוט ההתפתחות ברווח והפסד, ראו דוח הדיקטוריון וההנהלה בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024.

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

פרוץ המלחמה בשבעה לאוקטובר 2023 העלתה את רמת האימונים על פרופיל הסיכון של הבנק. לתרחיש המלחמה שהוא התרחיש המורכב מבין תרחישי הייחוס של בנק ישראל ושל הבנק תיתכן השפעה על פרופיל הסיכון של הבנק, בין היתר, בגין העלייה ברמת אי הוודאות. רמת אי הוודאות עלתה שכן לא ברור כיצד תפתח המלחמה, כמה זמן תארך ומה תהיה השפעתה על המצב הפוליטי, הביטחוני והכלכלי במדינה במהלך הקרבות, וכאשר תסתיים. אי הוודאות יוצרת מגוון רב של אפשרויות ותרחישים שקשה לאמוד את מידת השפעתם. נכון למועד אישור דוח זה, רמת הוודאות עדיין גבוהה ומתמשכת. העימות עם איראן בחודש אפריל המחיש היטב עד כמה המצב רגיש, יכול להשתנות באופן מהיר ולהביא להסלמה משמעותית, אף מעבר למה שחוינו החל מאוקטובר 2023. ברבעון הנכחי פעל הבנק במתכונת של "שגרת מלחמה", כשפרופיל הסיכון של הבנק יציב ואיתן בדומה למצבו מתחילת המלחמה. הבנק ערוך למקרה של הסלמה נוספת במצב היכולה להשפיע גם על התפתחות פרופיל הסיכון שלו.

דוח זה נפתח בתיאור תמציתי של אירועים מרכזיים שחלו בשנה האחרונה ובפרט, מאז פרוץ הקרבות. הוא מתאר בנוסף את הפעולות העיקריות שביצע הבנק כתגובה לאי הוודאות שכפתה עלינו המלחמה, ובפרט, פעולות שביצע במסגרת ניהול ובקרת הסיכונים שלו במטרה להתאימה להתפתחות האימונים. מיד לאחר מכן, נציין אירועים שהתרחשו ברבעון הנכחי ונראה כי על אף מורכבות המצב, לא חל שינוי באופן בו מתפתח פרופיל הסיכון של הבנק, יחסית לתחילת המלחמה. לפירוט נוסף לנאמר בדוח זה, ראו הדוח הכספי ליום 31 במרץ, 2024 ודוחות הסיכונים לציבור נדבך 3 ליום 30 בספטמבר, 2023 וליום 31 בדצמבר, 2023.

כפי שציינו כבר בפתיח לדוח זה, נדגיש שוב – החל מתחילת המלחמה עומד הבנק בכל מגבלות תאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. פרופיל הסיכון של הבנק בתקופת המלחמה נותר יציב על אף עצמתו של האירוע. אשור דירוג הבנק על ידי חברת "S&P מעלות" ב-2 במאי, 2024 על אף מצב המלחמה והורדת דירוג המדינה ושל הבנקים הגדולים על ידי שתי חברות הדירוג הבינלאומיות, Moody's (פברואר 2024) ו-S&P (אפריל 2024) תומך באמירה שלנו לפיה הבנק ופרופיל הסיכון שלו יציבים ואיתנים.

פרופיל הסיכונים של הבנק אותגר כבר טרם המלחמה. אי הוודאות והאימונים גברו כבר בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2023. הם נבעו משורה של אירועים ואימונים במישור הפוליטי, הביטחוני והכלכלי. שיעור הריבית עלה במשק בצורה חדה ובתקופה קצרה יחסית והאינפלציה עלתה מעבר לטווח שנקבע. השינוי בשני גורמי מאקרו אלה שהיו מתונים ונמוכים לאורך זמן, הביא להרעה באיכות האשראי של הלקוחות הקמעוניים של הבנק, בעיקר, בגין העלייה ביחס ההחזר שלהם. כתוצאה, חלה עלייה בשיעור הכשלים בהלוואות לדיור ובמיוחד, באשראי הצרכני. בעוד שבמקרה של הלוואות לדיור רמת הכשל הייתה נמוכה מלכתחילה ורמת המחיקות מזערית, מה שמבטא את העובדה שהמשכנתאות הן נכס האשראי הבטוח ביותר בהיתן הדירה כבטוחה, העלייה בשיעור הכשל והמחיקות בצרכני הייתה גבוהה מאוד. תמהיל האשראי של הבנק שבו הנכסים המוגנים בביטחונות מהווים את עיקר התיק מתנו את השפעת הירידה באיכות האשראי הצרכני סולו. זו אחת מהחוזקות העיקריות של תיק האשראי של הבנק – ראיית ה-PORTFOLIO MANAGEMENT. כתוצאה, גדלו אמנם הפרשות הבנק להפסדי אשראי אך דירוג גורם סיכון האשראי שהוא הסיכון המהותי ביותר בפרופיל הסיכון של הבנק (בטבלת גורמי הסיכון של הבנק) נותר ללא שינוי, ברמה בינונית. הבנק השכיל לעמוד ביעדיו העסקיים, כאשר פרופיל הסיכונים האחרים נותר דומה למצבו טרום פרוץ המלחמה. בפרט, השלים הבנק את קביעתה של אסטרטגיית המחשוב ותכנית המודרניזציה. פרופיל סיכון הסייבר עלה עקב העלייה ברמת הסיכון בכלל המערכת תוצאת התגברות האימונים. הבנק המשיך לבצע ההשקעות הנדרשות כדי להתמודד בהצלחה עם איום זה, שנבחר כאחד מהסיכונים "המטרידים" ביותר בפרופיל הסיכונים של כל בנק, בארץ ובעולם. רמת הנזילות של הבנק המשיכה באופן מסורתי להיות גבוהה. רמת סיכון השוק והריבית נותרה נמוכה יחסית, אך התנדודתיות בשווקים, במיוחד בשערי האג"ח חים בארץ ובעולם, השפיעה על שווי תיק ההשקעות של הבנק ועל קרן ההון של הבנק, זאת, למרות שרמת הסיכון בו היא נמוכה יחסית- מרכיב המניות נמוך מאוד ורובו מושקע באג"ח ממשלתי. השפעה זו מותנה לפחות בחלקה על ידי פעולות שביצע הבנק בתיק למסחר. הבנק המשיך לטפל כמהלך מתמשך בסיכונים הבקרה הפנימית באמצעות תכניות עבודה סדורות כפי שנקבעו בתכנית העבודה של הבנק לשנת 2023.

בשבעה באוקטובר 2023 התעצמו האימונים וגברה אי הוודאות באופן משמעותי ומידי. עצמת האירוע והמורכבות שלו השפיעו על יכולת ההערכה של פרופיל הסיכונים ומכלול גורמי הסיכון הרלוונטים לפעילות הבנק ולפרופיל הסיכון שלו. הבנק עבר מיד עם פרוץ הקרבות לפעולה במתכונת קיצוץ, והפעיל את מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים שלו במתכונת תרחיש קיצוץ מלחמה, בהתבסס על ההערכות של הבנק עוד טרום הקרבות בהתאם לתרחיש הייחוס של בנק ישראל. בפרק זמן קצר, ניתן דגש לשלושה היבטים עיקריים המרכיבים מסגרת זו:

- א. הפעלת תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק, על מנת להבטיח את איתנות וחוסן הבנק באירוע איום שכזה.
- ב. מעבר לניטור שוטף ברמה יומית (ולעיתים, על פי הצורך, ברמה תוך יומית) של הסיכונים המהותיים לבנק - מתן דגש לסיכונים שהשינוי בהם יכול להיות מהיר ולהשפיע על פעילות הבנק, ביניהם: הון, נזילות, סייבר, מעילות והונאות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור.

ג. הערכות סיכון שוטפות שנועדו לבחון את הצורך לעבות או להתאים בקרות שמבצע הבנק בשגרה, ומעקב אחר כל אירוע שאיננו בשגרה במכלול הסיכונים היכולים להשפיע על פרופיל הסיכונים של הבנק ועל אופן התפתחותו.

תכנית ההמשכיות העסקית הופעלה בהצלחה. מגוון הפעולות שנדרשו הוא גבוה. המלחמה היא אכן התרחיש המורכב מכולם. הבנק הקפיד על דיווחים בתוך הבנק, כולל דיווחים שוטפים ליו"ר הדירקטוריון ולדירקטוריון, הערכות מצב תכופות שנדרשו בגין התפתחות אי הוודאות, דיווחים לבנק ישראל, תשומת לב למערכות המחשוב של הבנק ולתהליכים העסקיים המהותיים על מנת לאפשר המשך פעילות תקינה של הבנק, תשומת לב למשאב האנושי וחיזוק העובדים ככל שנדרש עקב הנסיבות, מהלכי התנדבות ותרומות כדי לסייע לאזרחים שנפגעו ועוד שורה של פעילויות שבוצעו באופן שוטף.

קווי ההגנה בבנק, כפי שנקבעו במסמכי המדיניות לניהול ובקרת הסיכונים המהותיים בפעילות הבנק, פעלו כדי לזהות מוקדי סיכון אפשריים באי הוודאות שהתהוותה ולאיתור מהיר של שינוי בפרופיל הסיכונים של הבנק או התפתחות אירועים שאינם בשגרה. הממשק בין קווי ההגנה הודק כדי להבטיח העברה מהירה של מידע חדש, לנתח אותו, במטרה להקים בקרות מפתח חדשות או לחזק קיימות בהתאם להתפתחות האירועים והסיכונים. ניטור תיקי האשראי הוגבר באופן משמעותי. תשומת לב ניתנה לפעילות עמותות שיתכן ויש להם קשר למימון טרור ולפעילות הכרטיסים הנטענים בעיקר, עקב הפגיעה בעובדים הזרים שעבדו בעוטף עזה והאפשרות לזליגת הכרטיסים לגבולות רצועת עזה. אגף הסייבר הפעיל את כל הכלים שברשותו, ביצע הערכות מצב תכופות, העביר הנחיות לעובדי הבנק להגברת תשומת הלב למוקדי סיכון אפשריים, וקיים קשר עם גורמים מחוץ לבנק על מנת להבטיח את יציבות הבנק לאור התגברות התקיפות. מוקד מעילות והונאות של הבנק איש בעובד ייעודי ומערך ניטור האנומליות של הבנק עובד בחוקים ייעודיים לצורך תמיכה במוקדי הסיכון שצוינו לעיל. אלה הן רק חלק מהפעולות הרבות שבוצעו. לפירוט נוסף, ראו הדוח הכספי ליום 30 בספטמבר, 2023, ליום 31 בדצמבר, 2023, ליום 31 בדצמבר, 2023, ליום 31 במרץ, 2024 ודוחות הסיכונים לציבור נדבך 3 ליום 30 בספטמבר, 2023 ויום 31 בדצמבר, 2023.

במהלך החודשים הראשונים למלחמה התפרסם מידע חדש, והתרחשו מספר אירועים בעלי אופי כלכלי שהמחישו את העלייה באי הוודאות וחייבו הערכות סיכון תכופות ושוטפות של הבנק ופעולות הנהלה, כשהבולטים ביניהם:

א. **תנודתיות שער הדולר גדלה** - לבנק חשיפה נמוכה לשער הדולר והשפעת תנודתיות בערכו היא נמוכה. הנחת הבנק הייתה כי שערו של הדולר יכול להיות תנודתי בתקופה הזו, בשל ההסלמה במצב המלחמה והאפשרות כי תתפתח לזירות נוספות. הבנת הבנק הייתה כי החלשות השקל מול הדולר, יכולה להוביל לעלייה נוספת בשיעור האינפלציה שגם כך חרגה טרום המלחמה מטווח היעד שנקבע, ובכך להשפיע על פרופיל הסיכונים הפיננסיים של הבנק.

ב. **עלייה ותנודתיות בשיעור תשואות אגרות החוב בארץ ובחול** - עלייה זו הביאה לירידה בשווי השוק של האג"חים, גרמה לירידה גם בקרן ההון של הבנק, והשפיעה על יחס ההון של הבנק, כפי שנפרט בהמשך. גם במקרה זה, הנחת הבנק הייתה כי תיתכן בהמשך המלחמה תנודתיות בשיעור התשואות, כפונקציה של הסלמה במצב והתפתחות המלחמה לזירות נוספות.

ג. **הורדת אופק הדירוג למדינת ישראל** - לאירוע זה הייתה השפעה נמוכה מאוד על הבנק. הבנק בחן גם את האפשרות כי דירוג המדינה יירד, כפי שאכן קרה ברבעון הראשון של שנת 2024 (חברת Moody's) ובחודש אפריל 2024 (חברת S&P). לירידת הדירוג השפעה נמוכה יחסית על הון הבנק, אולם הנחת הבנק הייתה כי להורדת הדירוג, לו תתרחש, יש פוטנציאל השפעה על אי הוודאות במשק הישראלי ומכאן, על סביבת העבודה של הבנק, בין היתר, בהשפעתו על תשואות אגרות החוב של המדינה וגורמי מאקרו נוספים, כמו הגרעון בתקציב.

ד. **הורדת אופק הדירוג לבנקים במערכת, בהם גם לבנק ירושלים** - אירוע זה לא השפיע על פרופיל הסיכון של הבנק. כפי שכתבנו לעיל, בחודש מאי, 2024 אשררה חברת S&P מעלות" את דירוג הבנק מהשנה הקודמת. זו עדות נוספת לאיתנות וחסן הבנק גם במצב הנוכחי.

ה. **הגדלת הפרשות הבנק בשיטת ה- CECL** - בנק ישראל הנחה את הבנקים עם תחילת המלחמה להגדיל את הפרשות בשיטת ה- CECL, וליצור "כרית מלחמה" צופה פני עתיד, כדי להבטיח כי לבנקים יש הפרשות מספקות לנוכח אי הוודאות והאפשרות להרעה נוספת במצב. הבנק יצר מתודולוגיה סדורה שאותגרה באופן שוטף ובמספר אופנים על מנת להבטיח כי הפרשה מספקת. נכון לחודש נובמבר 2023, נקבעה כרית המלחמה ברבעון השלישי על ערך של כ- 25 מיליון שקלים. ברבעון הרביעי של שנת 2023 התווספו עוד כ- 11 מיליון שקלים לכרית, בעיקר, עקב המשך העלייה במחיקות באשראי הצרכני. ברבעון הנוכחי, כפי שנראה בדוח זה, לא חל שינוי בכרית המלחמה כתוצאה משיפור באיכות תיק האשראי של הבנק.

ו. **יחס ההון של הבנק** - תוספת הפרשה בגין המלחמה הוחלה על דוחות הרבעון השלישי של שנת 2023. כתוצאה מכך, וגם מהירידה בקרן ההון עקב תנודתיות שערי האג"חים, ירד יחס הון רובד 1 של הבנק לתוך שולי הביטחון שנקבעו ושיעורו, נכון ל- 30 בספטמבר, עמד על 10.14%. נדגיש כי ירידה זו מותרת, וכי היחס היה מעל לשולי הביטחון שנקבעו על ידי הדירקטוריון. שלושה ימים מפרוץ הקרבות, אישר דירקטוריון לנוע בתוך שולי הביטחון, ככל שמצב המלחמה ואי הוודאות תאלץ זאת, ליחס ההון שקבע ללא שולי ביטחון, 10%. הבנק חזר ליחס ההון כולל שולי הביטחון בזמן מהיר לאחר אירוע זה והוא ממשיך לבצע תכנון הון שמרני הלוקח בחשבון המשך השפעת התנודתיות בשוק על ערכו. טבלה מספר 1 לעיל הראתה כי אכן יחס ההון של הבנק עומד בסוף שני הרבעונים האחרונים על 10.50%, מעל ליעדי ההון שנקבעו. כפי שציינו לעיל, להורדת דירוג המדינה בחודש אפריל 2024, לאחר תאריך

המאזן, על ידי חברת S&P שהבנק נסמך על דירוגיה לצורך חישוב נכסי הסיכון, יש השפעה נמוכה על יחס הון רובד 1 יחס ההון הכולל של הבנק, כ- 0.08% - 0.1%, בהתאמה. במהלך הרבעון הראשון בחן הבנק את גודלם של שולי הביטחון שנקבעו כשנה וחצי לפני אירוע המלחמה, ומצא אותן יותר ממספקות את צרכי הבנק, גם לנוכח מצב הקיצון.

ז. **מדיניות האשראי לשנת 2024** - מתוך הבנה כי המלחמה יכולה להתמשך, עודכנה בסוף שנת 2023 מדיניות האשראי של הבנק לשנת העבודה 2024 כדי להבטיח כי ננקטת מידת הזהירות בפעילות האשראי לנוכח האיומים שנוצרו, קרי, לוודא כי תאבון הסיכון הולם את המצב שאיננו בשגרה. פעולות חדשות הושהו או שינו את המתווה שלהם שנקבע בשגרה, עד שתתבהר תמונת המלחמה והשפעותיה. זו אחת הסיבות, אבל לא היחידה, לכך שהחל מתחילת המלחמה ועד למועד אישור דוח זה, אנחנו מוציאים את פרופיל סיכון האשראי של הבנק יציב. יתר על כן, בשל הדומיננטיות של סיכון האשראי בכלל פרופיל הסיכון של הבנק - ליציבותו מפרוץ המלחמה השפעה רבה על העובדה שגם פרופיל הסיכון הכולל של הבנק נותר יציב.

ח. **תכנית העבודה לשנת 2024** - באופן דומה, בחנו הדירקטוריון והנהלת הבנק את תכנית העבודה של שנת 2024 ואת היעדים העסקיים של הבנק לאור פוטנציאל השפעת המלחמה והמציאות שיכולה להתהוות ב- "יום שאחרי". היעדים העסקיים עודכנו ככל שהיה צורך שכזה. התכנית לוותה בשורה נרחבת ומגוונת של ניתוחי רגישות ומבחיני קיצון שבוצעו על ידי הקו הראשון ואוטגרו על ידי הקו השני. מבחיני הקיצון בוצעו גם בשיטת ה- "מבחן ההפוך", Reverse Stress Test. בשיטה זו, חותרים ליעד שמבקשים לאתגר ללא מתווה לתרחיש והיא בוודאי מתאימה לאי הוודאות שכפחה עלינו המלחמה ולמגוון הגדול של התרחישים שיכולים להתממש. תוצאות מבחנים אלה המשיכו ללמד על מצב לפיו צפויה פגיעה בפרופיל הסיכונים של הבנק וביעדי, אולם לא נשקפת פגיעה באינטנטו ובחוסנו. בכל אחד ממבחיני הקיצון שבוצעו, ובאופן דומה לאלה שבוצעו עוד טרום האירוע - הבנק לא יורד מיחס ההון הרגולטורי למרות עצמת המבחנים והתרחישים. בכל אחד ממבחיני ותרחישי הקיצון שביצע הבנק הוא נמצא הרחק מיעד הון רובד 1 שנקבע על ידי הדירקטוריון למבחן איום (6.5%). זו אינדיקציה טובה שהרי המלחמה היא מבחן איום באמת.

ט. **מתווה ההקלות** - הבנק הפעיל בזמן מהיר את מתווה הקפאת ודחיית ההלוואות על פי הנחיות בנק ישראל. נכון למועד אישור דוח זה, ניתן לומר כי למתווה זה יש השפעה חיובית על פרופיל תיק האשראי של הבנק והוא בין הגורמים שהשפיעו על השיפור באיכות האשראי והשמירה ברבעון הראשון של שנת 2024, על רמת הפרשות להפסדי אשראי הדומה לרבעון הרביעי של שנת 2023. כרית המלחמה נותרה ברבעון הנוכחי ללא שינוי. פרופיל האשראי של הבנק נותר בניטור מוגבר. ברור לבנק כי איכות האשראי של הלקוחות עם היציאה מהמתווה יכולה להשתנות באופן מהיר ודינאמי. עלות ההקלות וההטבות שביצע הבנק ממועד החלתם ועד לסוף חודש אפריל, 2024 נמוכה משמעותית מפוטנציאל עלותם. ברבעון הנוכחי חלה ירידה משמעותית בהיקף ניצול ההקלות.

י. **סיכון מודל ומבחיני קיצון** - הבנק עבר להפעיל בתדירות גבוהה כפי שנדרש במצב שנוצר, שורה של מבחיני קיצון מגוונים בעצמות שונות, שנועדו להגביר את ההבנה לגבי מרחב הפגיעה האפשרי באי הוודאות שנוצרה. כחלק מזה, נתמכו הערכות הבנק בהערכות מומחה ובניתוחי רגישות/מבחיני קיצון כתחליף למודלים המשמשים את הבנק בשגרה, לאור האפשרות כי יכולת החיזוי שלהם נפגמה באופן משמעותי עקב האירועים. הבנק התייחס לשני מכתבים שהגיעו בנושא זה מבנק ישראל מתחילת המלחמה.

יא. **תכנון הון במתווה תרחיש קיצון אך סביר** - לבקשת בנק ישראל מהבנקים במערכת, העביר הבנק אליהם במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2023 תכנון הון המבוסס על תרחיש שהגדרנו כתרחיש "קיצון אך סביר". גם תרחיש זה הוביל לתוצאות איכותיות וכמותיות דומות שציינו קודם. הבנק רענן את מתווה תכנית המגירה שלו למקרה של מיתון במשק, הכולל פעולות הנהלה שמזמערות השפעת אירוע כזה ככל שיתפתח בהמשך המלחמה.

יב. **תרחיש קיצון נזילות** - באופן דומה, הועבר לבנק ישראל גם תרחיש קיצון נזילות שבו עודכנו שיעורי משיכת הפיקדונות ביחס כיסוי הנזילות, LCR, מעבר להנחות הקיצון לשיעורים אלה שכבר נקבעו בו. תרחיש זה הסתיים כמובן בירידה של יחס כיסוי הנזילות, אולם ערכו נותר מעל ליחס המזערי הרגולטורי ובתוך שולי הביטחון שקבע הדירקטוריון. זו עדות נוספת לפרופיל הנזילות של הבנק המאופיין לאורך תקופה ארוכה ברמה גבוהה של עודפי נזילות ומדדי סיכון הגבוהים, בהתאם למדיניות הבנק, באופן משמעותי אף משולי הביטחון שקבע הדירקטוריון. לאורך כל תקופת המלחמה השכיל הבנק לגייס פיקדונות מהציבור ופרופיל הנזילות נותר גבוה ויציב ברבעון הראשון של שנת 2024, ראו טבלה מספר 1 לעיל. גם בתקופה שחלפה מסוף הרבעון הראשון ועד למועד אישור דוח זה, בתוך הרבעון השני של שנת 2024, רמת הנזילות של הבנק ממשיכה להיות גבוהה.

יג. **מכתבי המפקח בדבר תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים** - בעקבות חוסר הוודאות שנוצרה כתוצאה מתחילת המלחמה והשלכותיה העיקריות, פרסם המפקח על הבנקים ביום 12 בנובמבר, 2023 הנחייה בדבר תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים. על פי הדרישה, על הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנדים על רקע תוצאות המלחמה ואי הוודאות לגבי הימשכות המלחמה והיקף השפעתה על המשק. בהתחשב במצב הלימות ההון ויעדיו וכן בתכנית להתפתחות העסקית הצפויה, החליט הדירקטוריון ביום 28 בנובמבר, 2023 שאין מקום בשלב זה לשינוי במדיניות השמרנית של הבנק. מועדי החלוקה יותאמו להתפתחות ולעמידה ביעד הלימות ההון. על רקע אי הוודאות באשר לתנאים הכלכליים במשק אשר נובעים ממלחמת "חרבות ברזל" והמצב הביטחוני ובהמשך למכתב המפקח על הבנקים מיום 12 בנובמבר, 2023 פרסם המפקח על הבנקים ביום 5 במרץ, 2024 הנחייה לשוב ולבחון את מדיניות

חלוקת הדיבידנדים לתקופה הקרובה תוך נקיטת המשך משנה זהירות במדיניות כאמור. בהתחשב באמור לעיל, החליט הדירקטוריון ביום 21 במרץ, 2024 על חלוקת דיבידנד בשיעור של 20% בגין רווחי המחצית השנייה של שנת 2023 בסך של כ-12.4 מיליוני ש"ח (ברוטו) אשר שולם ב-8 באפריל, 2024 לבעלי המניות של הבנק. ביום 16 במאי, 2024 ולאחר תאריך המאזן, פרסם המפקח על הבנקים מכתב לפיו נדרשים הבנקים להמשיך לבחון באופן שמרני ומושכל את תכנון ההון והרכישות העצמיות, תוך שימת לב ליחסי ההון בפועל ולכריות ההוניות הנדרשות בתרחישים האפשריים השונים.

י. **טבלת גורמי הסיכון של הבנק בעת המלחמה** - במהלך הרבעון השלישי והרביעי של שנת 2023 בחן הבנק את דירוג גורמי הסיכון בטבלת גורמי הסיכון שלו לאור התפתחות אי הוודאות, האירועים שהתרחשו מפרוץ המלחמה ופעולות הבנק, שהעיקריים בהם תוארו זה עתה (כאמור לעיל, לפירוט ומידע נוסף, ראו הדוחות הכספיים ודוחות הסיכונים לציבור נדבך 3 לרבעון השלישי והרביעי של שנת 2023). בהמשך לבחינה זו הועלה ברבעון השלישי של השנה דירוג סיכון הנזילות ודירוג סיכון השוק בחצי "NOTCH" מדירוג נמוך לדירוג נמוך בינוני. עלייה זו בוצעה מטעמי זהירות ועל רקע אי הוודאות ומגוון האפשרויות שהיא יוצרת, ולמרות העובדה שפרופיל סיכונים אלה לא השתנה בפועל. בהמשך דוח זה נראה כי הערכת הבנק כשבעה עד שמונה חודשים ממועד פרוץ הקרבות לא השתנתה, ולא בוצע שינוי בטבלת גורמי הסיכון.

אי הוודאות לא הסתיימה ועדיין אין לדעת להיכן תתפתח וכיצד תשפיע על פרופיל הסיכון של הבנק. למרות שבמהלך ארבעת – חמשת החודשים הראשונים של שנת 2024 פעלו כב – "שגרת מלחמה", נמשכת אי הוודאות במדינה ובסביבת העבודה של הבנק. מספר אירועים שהתרחשו במהלך תקופה זו רק המחישו כמה המצב דינאמי ורגיש, וכמה מהר יכול המצב להתדרדר עוד יותר. בראש ובראשונה כמובן, העימות עם איראן בחודש אפריל. זה האירוע הבולט, אבל לא הבודד. הורדות הדירוג של חברות הדירוג Moody's ו-S&P, אי הבהירות לגבי הגירעון בתקציב המדינה והוצאות הממשלה עקב התפתחות המלחמה, לגבי מתווה הורדת הריבית בהמשך השנה (למרות ירידתה בחודש ינואר 2024 ב-0.25%) וכן, לגבי רמת האינפלציה שחזרה לטווח היעד שנקבע, מחד, אך שיעורה בחודשים מרץ ואפריל, 0.6% ו-0.8% בהתאמה, היה גבוה מתחזית האנליסטים, מאידך. גם עתה יש תחזיות של מספר אנליסטים לפיהן האינפלציה תחרוג מהיעד שנה מהיום. העלאות המחירים האחרונות והעלאות המיסים בשנת 2025 תרמו להמשכה של אי הוודאות הכלכלית. גם החרם המסחרי של טורקיה מחייב ניטור. אמנם השפעתו בשלב זה היא נמוכה מאוד, אך יש לו אפשרות להשפיע בהמשך על פעילות מספר ענפים במשק (למשל, הנדל"ן) שלא לומר, שבמציאות הגאופוליטית ועידן בידוד והחרמת ישראל, הוא יכול לזלוג גם למדינות אחרות.

בטבלה הבאה אנחנו מציגים את ההערכה האיכותית של הנהלת דירקטוריון הבנק לגבי התפתחות פרופיל הסיכון של הבנק מתחילת השנה ועד למועד אישור דוח זה, לנכח האירועים במשק ובמדינה. הערכה איכותית זו מוצגת ומאושרת על ידי דירקטוריון ונהלת הבנק בכל רבעון כחלק מהדיון במסמך הסיכונים של הבנק. לאחר טבלה זו, נציג את דירוג גורמי הסיכון בטבלת גורמי הסיכון, נכון לרבעון הראשון של שנת 2024. ציינו קודם, כי לאור היציבות בפרופיל הסיכון של הבנק, לא בוצע ברבעון הנוכחי שינוי בדירוג הסיכונים השונים. הבנק ממשיך לנקוט הפעולות הנדרשות בסביבת אי הוודאות המתמשכת מתוך הבנה כי קיים סיכוי שהמשבר לא יסתיים בטווח הקצר ויש להמשיך לפעול במתכונת שבה פעל הבנק עד עתה ואף להיות ערוכים להסלמה במצב. המשך פרקי הדוח יציגו את פרופיל הסיכונים של הבנק במהלך התקופה הנסקרת.

בטיפול בסיכונים המהותיים שזוהו, כפי שעוגנו במסמך מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק המאושר בכל שנה בסמוך לדיוני תכנית העבודה בהנהלה ובדירקטוריון, הבנק מבחין בין הסיכונים המובילים לבין הסיכונים המתפתחים באופן הבא:

- **סיכון מוביל** - מייצג גורם סיכון מהותי אליו חשוף הבנק בעקבות הפעילות הנוכחית שלו ואשר מידת החשיפה של הבנק אליו מדורגת, בהתאם למדיניות הבנק, כחשיפה ברמה "בינונית" או גבוהה יותר.
- **סיכון מתפתח** - סיכון אשר קיימת אי ודאות בקשר להתממשותו, אם בכלל, ולא ניתן להצביע על מידת ההשפעה האפשרית שלו. עם זאת, סיכון זה יקבל תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק בהתוויית האסטרטגיה העסקית ומסגרת ניהול ובקרת הסיכון המתאימה, המבטיחה כי יש לבנק את היכולות להתמודד עם סיכון זה והשפעותיו על פעילות הבנק ויעדיו העסקיים, ככל שיתממש. במצב המלחמה הגביר הבנק באופן משמעותי ניטור והערכת סיכונים אלה, יחסית למצב שגרה, שהרי גם אם הם "רגועים" יחסית במצב שגרה, אין לדעת כיצד יתפתחו במציאות הנוכחית.

תרחיש מלחמה הוא תרחיש האיום המורכב ביותר שכן הוא משפיע על כל הסיכונים המהותיים לפרופיל הסיכון של הבנק. אי הוודאות גדלה באופן משמעותי מאז פרוץ המלחמה בשבעה באוקטובר, 2023. נכון למועד פרסום דוח זה, אי הוודאות היא גבוהה ומתמשכת. למרות מצב "סגרת המלחמה" נמשכת אי הוודאות לגבי אופן התפתחות המלחמה בזירות השונות כשהעיתות עם איראן בחודש אפריל המחיש את המהירות הרבה שבה תיטכן הסלמה משמעותית במצב הביטחוני ועד כמה המצב רגיש. נכון למועד פרסום דוח זה, עדיין לא ברור כמה זמן תמשך המלחמה, ומה תהיה השפעתה על גורמי המאקרו וגורמי הסיכון הרלוונטיים לפעילות הבנק. אי הוודאות גדולה גם לנוכח מה יהיה המצב הפוליטי, הרגולטורי, הביטחוני והכלכלי ביום שלאחר סיום המלחמה. גם עתה, הבנק ממשיך להניח שלאי הוודאות יכולת להשפיע על פרופיל הסיכונים של הבנק ועל התכנית העסקית שלו גם בשנת 2024. אי הוודאות מלווה בהערכות שונות של החזאים וכן, של בנק ישראל, בנוגע להתפתחות גורמי המאקרו של הכלכלה הישראלית. ברבעון הנוכחי נמשכה אי הוודאות לגבי התפתחות גורמי המאקרו, ובעיקר, הריבית והאינפלציה.

מחד, בחודש ינואר 2024 ירד שיעור הריבית במשק, לראשונה לאחר תקופה ארוכה של עלייה, בשיעור של 0.25%. מדד המחירים לצרכן ירד בחודש דצמבר 2023, נשאר ללא שינוי בחודש ינואר 2024 ונמצא במתווה היעד שנקבע. מאידך, קיימת אי בהירות לגבי המשך מתווה הורדת הריבית במהלך השנה ומדד המחירים לצרכן לחודשים מרץ ואפריל 2024 עלה מעבר לתחזיות האנליסטים. עליות המחירים האחרונות, העלאת המיסים הצפויה ב-2025, הגרעון בתקציב עקב הוצאות המלחמה, החלשות שער השקל לעומת הדולר, הורדות דירוג המדינה על ידי שתי חברות הדירוג הבינלאומיות ממשיכים להשפיע על אי הוודאות לגבי מצב המאקרו. גם החרם המסחרי של טורקיה על ישראל, למרות שהשפעתו הן נמוכות (נכון לעתה), צריך להיבחן שכן במציאות הנוכחית גברו ה - חרמות על ישראל והוא יכול להתפשט למדינות אחרות ולגרום לקשיים בפעילות מספר ענפים במדינה. מחירי הדירוג חזרו לעלות מתחילת השנה, וזאת, לאחר תקופה קצרה יחסית שבה חלה בהם ירידה מתונה. גם במקרה זה, קשה להעריך את השפעת אי הוודאות על מחירי הנדל"ן. למחירי הדירוג השפעה על פעילות הבנק שרוב פעילות האשראי שלו מוטת בטוחות נדל"ן.

סיכון מאקרו-כלכלי
סיכון גיאופוליטי

א. שער הדולר תנודתי - לבנק חשיפה נמוכה לשער הדולר, ההשפעה הישירה של עלייתו היא נמוכה. עם זאת, לעלייתו יש השפעה על שיעור האינפלציה במשק, והבנק נמצא בניטור גורמי סיכון אלה. שערו של הדולר יכול להמשיך להיות תנודתי בתקופה הזו, בין היתר, כפונקציה של הסלמה במצב המלחמה.

ב. עלייה בשיעור תשואות אגרות החוב - עלייה זו הביאה לירידה שלילית בקרן ההון של הבנק, והשפיעה על יחס ההון של הבנק. באופן דומה לשער הדולר, תיתכן תנודתיות בשיעור התשואות, כפונקציה של התפתחות המלחמה לזירות נוספות והתפתחות הגירעון התקציבי.

ג. לאי הוודאות תרמה הורדת דירוג המדינה ואופק הדירוג של המדינה על ידי מודי'ס ביום 9 בפברואר, 2024, וזאת, בפעם הראשונה בתולדות המדינה, וכן, הורדת הדירוג של חברת S&P ביום 18 באפריל, 2024. להורדות דירוג אלו השפעה ישירה נמוכה על הבנק, כפי שצינו בדוחות הקודמים. עם זאת, אין ספק שלהורדת הדירוג קיים פוטנציאל השפעה על המשק הישראלי וסביבת העבודה של הבנק, בין היתר, על תשואות אגרות החוב של המדינה וגורמי מאקרו נוספים והיא בוודאי תורמת לעלייה באי הוודאות במשק.

לאי הוודאות פוטנציאל השפעה על שיעור האבטלה במשק, ומכאן, על שיעור הכשלים בתיקי האשראי של הבנק. פוטנציאל השפעתם יכול לקטון, עקב הפעלת מתווה ההקפאות ודחיית התשלומים, בהתאם למתווה בנק ישראל, ותכנית הסיוע של המדינה לציבור ולמגזרים השונים, שנכון למועד כתיבת דוח זה, מידת האפקטיביות שלה אינה ברורה במלואה.

נכון למועד אישור דוח זה, עדיין קשה להעריך את השפעת האירועים הללו על פרופיל הסיכון הבנק ובפרט, על פרופיל הסיכון האשראי הצפוי בהמשך השנה, ראו בהמשך טבלה זו. הבנק ממשיך לנטר ולעקוב אחר ההתפתחויות הכלכליות והביטחוניות במדינה, ולעדכן את הערכותיו ככל שנדרש.

סיכון האשראי הוא הסיכון המהותי ביותר לפעילות הבנק, וככזה, השפעת אי הוודאות של תוצאת המלחמה על פרופיל סיכון האשראי יכולה להיות גבוהה. הבנק הגדיל את ההפרשה הקבוצתית בשיטת ה- CECL בגין מצב המלחמה ברבעון השלישי והרביעי של שנת 2023 בתהליך מוסדר, ובכך, הגדיל את יחס הכיסוי שלו לאור ההפרשה המצטברת לתיק האשראי, במטרה להבטיח הפרשה נאותה ושמרנית בעידן של אי וודאות רבה ומתמשכת. ברבעון הנוכחי חל שיפור באיכות תיק האשראי של הבנק, כפי שעולה ממדדי איכות התיק, המוצגים בדוח זה. כתוצאה, חלה ירידה קלה ביחס הכיסוי של תיק האשראי של הבנק. עם זאת, הבנק מקפיד להמשיך לנטר את תיק האשראי והוא ממשיך לנקוט זהירות המתחייבת מהמצב הנוכחי.

רמת הכשל במשכנתאות ממשיכה להיות נמוכה יחסית בשל נקודת הפתיחה הנמוכה של שיעור הכשלים. החל מהרבעון הרביעי של שנת 2023, חלה ירידה בשיעורי הכשל במשכנתאות ובהלוואות לכל מטרה ובמלאי הכשלים, וזאת, בין היתר, בגין השפעת מתווה ההקפאות ודחיית ההלוואות על פרופיל האשראי של הלקוחות ותיק הבנק. ירידה זו נמשכה גם ברבעון הנוכחי. הבנק שומר על תמהיל התיק (חלוקתו בין המגזרים השונים: כללי, חרדי ומיעוטים) הדומה לזו של שנת 2023. מדדי תיק המשכנתאות, ביניהם: יחס ההחזר הממוצע ושיעור ה- LTV הממוצע כולל מחזורים, שומרים על יציבות ונמצאים במרחק סביר מתאבון הסיכון של הבנק. שיעור המחיקות של הבנק הוא אפסי לאורך זמן. הבנק ממשיך לעקוב ברמה יומית אחר התפתחות הפיגורים, הכשלים והפירעונות המוקדמים בתיק המשכנתאות כדי להעריך את השפעת אי הוודאות המתמשכת עליהם. אי הוודאות נובעת ממספר גורמים שיש להם השפעה על איכות תיק האשראי של הבנק: גורמי המאקרו ובהם, הריבית, האינפלציה, האבטלה ומחירי הדיור. פעולות הסיוע של הממשלה שטרם גובשו במלואן, והשפעת מתווה ההקפאות ודחיית ההלוואות על פרופיל סיכון האשראי של הלווים והבנק, בפרט, עם סיומן.

מצב האשראי הצרכני דומה: שיעור הכשל החל לרדת, בעיקר, תוצאה של ההקפאות ורמת ביצועים נמוכה בעיקר, בשל עדכונים שביצע הבנק במערך החיתום והגבייה שלו כתוצאה מאי הוודאות המתמשכת. גם האשראי הצרכני נתון לניטור שוטף כדי לבחון את השפעת הגורמים שצוינו לעיל על התפתחות הכשלים, הפיגורים והמחיקות. רמת סיכון של התיק העסקי ובפרט, תיק הנדל"ן היא נמוכה בשגרה, כפי שמתבטא בשיעור כשלים, מחיקות והפרשות נמוכים לאורך זמן. למרות עובדה זו, בגין האיומים כתוצאת המלחמה, כאשר קיימת אי וודאות לגבי השפעת התפתחות האירועים על ענף הנדל"ן, עלה להערכתנו הפוטנציאל להרעה במצב הלווים. הבנק סוקר באופן שוטף את הלווים באשראי העסקי, עם דגש על לוויים שניתן להם אשראי לרכישת קרקע. סקירות אלה מבוצעות באופן שוטף, עד שתפוג אי הוודאות. מתחילת המלחמה ועד למועד פרסום דוח זה, לא אותרו קשיים מהותיים בקרב לקוחות אלה. ניתוח הלווים הגדולים של הבנק מצביע על פרופיל סיכון יציב התואם את מדיניות הבנק.

תוצאת מבחן קיצון על תיק המשכנתאות שעודכנה עקב המצב (התרחיש מניח עלייה משמעותית בשיעורי הכשל, ירידה משמעותית במחירי הדיור ויחס החזר מעודכן וגבוה יותר מערכו בחיתום של הלקוחות, הנובע מעליית הריבית) ממשיכה לשמש לאיתגור ההפרשות שמבצע הבנק בשיטת ה- CECL. הבנק ממשיך לבצע ניתוחי רגישות ותרחישי קיצון ברמות חומרה משתנות כדי לאתגר את פרופיל הסיכון האשראי שלו מול תאבון הסיכון ויעדיו העסקיים. מגוון רב של תרחישים ומבחני קיצון בוצעו כחלק מתכנית העבודה של הבנק לשנת 2024 והוצגו לדיקטוריון הבנק בעת אישורה.

מתחילת המלחמה ועד למועד זה, לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכונים התפעוליים של הבנק, והבנק ממשיך לפעול בהתאם לתכניות העבודה שלו לטיפול בסיכון. עם תחילת המערכה, הפעיל הבנק בהצלחה את תכנית ההמשכיות העסקית שלו. מאז, ועד למועד פרסום דוח זה, כל התהליכים העסקיים המהותיים פועלים כנדרש ומערכות הבנק פועלות בצורה תקינה. הבנק פועל ב- "שגרת מלחמה". פעילות ההמשכיות העסקית של הבנק מתבצעת לפי מתווה תרחיש מלחמה, בהתאם לדרישות ותרחישי הייחוס של בנק ישראל ובהתאם לתרחישים נוספים המפורסמים על ידם. הבנק נערך לתרחיש ה- "עלטה" היכול להתרחש ככל שתהיה הסלמה בצורה הצפונית. בחודש אפריל 2024 בוצע תרגיל הנהלה נרחב כולל הערכות מצב לתרחיש המלחמה. עם תחילת המלחמה עלה פוטנציאל סיכון ההונאות, בשל החשש כי גורמים עוינים ינצלו את אי הוודאות לביצוע הונאות. אגף הסייבר מנטר סיכון זה באופן דומה למצב שגרה באופן רציף. בנוסף, מבצעת מחלקת סיכונים תפעוליים בחטיבת הסיכונים (באמצעות בקר ייעודי) מעקב שוטף אחר ההתרעות המגיעות ממערכת ניטור האנומליות של הבנק, במטרה לנתח כל אירוע שאינו בשגרה ויכול להעיד על ניסיון הונאה. לאור העלייה שנרשמה בתקופה האחרונה במערכת הבנקאית ובבנק במספר ההונאות, הבנק פועל לפי תכנית למזעור הסיכון. בין הצעדים שנוקט הבנק נכללים: תגבור ההדרכות והמודעות לסיכון, ביצוע הפקת לקחים ולמידה מאירועים בהתאם למדיניות הבנק, ועיבוי חוקי הניטור (ככל שיוצר צורך כזה), הפעלת פורומים ייעודיים בין קווי ההגנה השונים לטיפול בסיכון זה. התכנית מנוהלת ומפוקחת על ידי מנכ"ל הבנק וחברי ההנהלה.

סיכון אשראי

סיכונים תפעוליים
(כולל סיכון מעילות
והונאות) וסיכון
המשאב האנושי
בפעילות
הטכנולוגיה

סיכון סייבר	<p>עלייה במצב התקיפות של גורמים עוינים עקב המלחמה, בעיקר, באמצעות מתקפות DDoS. אגף הסייבר נמצא בניטור שוטף של איומים, ומבצע הערכות מצב שוטפות. כל כלי הניטור ואמצעי מודיעין הסייבר הופעלו. הוגבר שיתוף הפעולה עם יחידת הסייבר בבנק ישראל, מערך הסייבר הלאומי וה – CERT (Computer Emergency Response Team) הפיננסי. דיווחים שוטפים של מנהל אגף הסייבר למנכ"ל הבנק, מנהלת חטיבת המשאבים ומנהל הסיכונים. אגף הסייבר מפיץ בצורה שוטפת הנחיות לעובדי הבנק שנועדו להגביר מודעות לאירועי סייבר אפשריים. הבנק התמודד בהצלחה עם תקיפות גורמים עוינים, חלקם במסגרת תקיפות איראניות כחלק מאירועי OPISRAEL.</p>
סיכון עסקי ואסטרטגי	<p>המלחמה השפיעה באופן מהותי על אי הוודאות הכלכלית והפוליטית. איומים חדשים התפתחו ויש להם פוטנציאל לשינוי בתוכניות הבנק. הבנק נמצא במעקב שוטף אחר ההתפתחויות העסקיות (רמת הביצועים, המרווחים, מכירת תיקים וכדומה), ועדכן את תכנית העבודה של שנת 2024, מתוך הכרה כי למלחמה ואי הוודאות שייצרה תהיה השפעה על התכנית העסקית של הבנק גם בשנה הבאה. ניטור יעדי תכנית העבודה ויעדי התכנית האסטרטגית מתבצעים באופן שוטף.</p>
סיכון רגולטורי, סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור, אכיפה פנימית, הוגנת וציות	<p>מתחילת המלחמה, הבנק הגביר את הבקרה באמצעות דוחות ייעודים, מנגנון ניטור האנומליות ואמצעים נוספים למניעת מימון טרור וכן, בגין סיכון איסור הלבנת הון. פעולות הבקרה התמקדו בפעילות עמותות המבקשות להעביר כספים החשודים בהעברת כספים לרצועת עזה, וכן, במניעת שימוש בכרטיסי חיוב שנלקחו מעובדים זרים בעוטף עזה ב-7 באוקטובר. הנחיות ספציפיות הועברו לסניפים ולקו הראשון להגברת תשומת הלב ל"אורות אדומים" ופעולות שאינן בשגרה במוקדי הסיכון שזוהו. בנוסף, ממשיכה מחלקת הציות לבצע בקרה כנדרש בקשר עם מלחמת רוסיה אוקראינה. כל אירוע חריג מדווח לרשות לאיסור הלבנת הון. יחידות הבנק בליווי היועצת המשפטית של הבנק מעודכנים בשוטף ומיישמים הקלות והנחיות שפורסמו לאור המלחמה ע"י רגולטורים שונים, ובמיוחד ע"י בנק ישראל, כולל מתווה ההקלות ומתווה ההקפאות שהוסכמו בין בנק ישראל והבנקים. התהליכים המעודכנים שנקבעו בגין ההקפאות וההקלות מלווים על ידי בקרה של מחלקת הציות לוודא עמידה בדרישות הרגולציה, תוך שמירה על הוגנות והעקרונות שנקבעו במדיניות הבנק.</p>
סיכון מודל	<p>מצב המלחמה הגדיל את אי הוודאות ביכולת המודלים של הבנק הפועלים היטב בשגרה, להעריך את רמת הסיכונים בעת המלחמה. הבנק בחן את המודלים ומיפה את אלה הרגישים יותר למצב אי הוודאות שנוצר. הבנק המיר חלק מהמודלים או גיבה אותם בחישובים המתבססים על הערכות מומחה, ובמבחיני קיצון וניתוחי רגישות שאינם מסתמכים בהכרח על נתוני העבר, שיכולים להשתנות עקב אי הוודאות הנוכחית. תוצאות הניתוח ופעולות הבנק בקשר עם המודלים, דווחו לבנק ישראל, בהמשך לשני מכתבים שהוציאו בנושא זה. נכון למועד דוח זה, הבנק ממשיך להפעיל את המודלים שפיתח לצורך הערכת הסיכונים שלו בזהירות הנדרשת, והוא הגביר את תדירות ביצוע התיקופים של המודלים המהותיים לפעילותו.</p>
ESG וסיכון אקלים	<p>מתחילת המלחמה, הגדיל הבנק את התרומות שלו לתמיכה בחיילים ובישובים שנפגעו. עובדי הבנק שולבו בעבודות התנדבות, כדי לסייע, בעיקר לחקלאים הסובלים מחוסר כוח אדם. תשומת לב ניתנה גם לחיזוק המשאב האנושי של הבנק, כולל תמיכה לשמירת חוסן העובדים. הבנק הפעיל את מתווה בנק ישראל להקפאות, על מנת להקל על הלוחים.</p>

בטבלה הבאה ריכזנו את דירוג גורמי הסיכון של הבנק. כפי שפירטנו לעיל, שני סיכונים – סיכון הנזילות וסיכון השוק הכולל (עם גורמי הסיכון: ריבית, מחירי מניות ואג"חים, אינפלציה. סיכון שערי חליפין ללא שינוי) עלו מתחילת המלחמה ב – NOTCH אחד, מדירוג נמוך לדירוג נמוך בינוני. סיכונים אלה מסומנים בטבלה בכוכבית.

גורם הסיכון	הערכת הסיכון
השפעה כוללת של סיכונים אשראי	בינונית
סיכון בגין איכות לווים וביטחונות	בינונית
סיכון בגין ריכוזיות ענפית	בינונית
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה
השפעה כוללת של סיכונים שוק*	נמוכה-בינונית
סיכון ריבית*	נמוכה-בינונית
סיכון אינפלציה*	נמוכה-בינונית
סיכון שערי חליפין	נמוכה
סיכון מחירי מניות ואג"ח*	נמוכה-בינונית
סיכון כזילות*	נמוכה-בינונית
סיכון תפעולי (כולל סיכון מעילות והונאות)	בינונית- גבוהה
סיכון מודל	בינונית
סיכונים טכנולוגית המידע	בינונית
סיכונים אבטחת מידע וסייבר	בינונית- גבוהה
סיכון משפטי	נמוכה
סיכון רגולטורי	בינונית
סיכון מוניטין	בינונית
סיכון אסטרטגיה	בינונית
סיכון ציות ואכיפה פנימית	בינונית
סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור	בינונית

* גורמי סיכון בהם הועלתה דרגת הסיכון ממועד פרוץ מלחמת "חרבות ברזל".

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OVI)

מידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק, ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות נוהל בנקאי תקין 2009-2013. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו, וכן שינויים נוספים כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינוי באיכות התיק ונתונים כלכליים, וכן שינויים בשיטות החישוב רבות שיטות להפחתת סיכון (CRM). חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש במסגרת נדבך 1 על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

נכסי הסיכון של הבנק גדלו ברבעון הנוכחי בכ - 2.1% בלבד יחסית לרבעון הקודם, סוף שנת 2023. זו עלייה מתונה יחסית לקצב העלייה ברבעונים הקודמים, תוצאת הביצועים הנמוכים יותר של הבנק באשראי בגין ירידה בביקושים בעיקר, בתחילת הרבעון, וכן, החלטות יזומות של הבנק לצמצם את חשיפת האשראי, בעיקר, באשראי הצרכני. סך כל נכסי סיכון האשראי גדלו ברבעון הנוכחי בכ - 1.25%. למרות עלייה מתונה זו, לנכסי סיכון האשראי עדיין ההשפעה הגבוהה ביותר על יחסי ההון של הבנק והם מהווים כ - 89% מסך נכסי הסיכון של הבנק. זהו יחס נמוך מעט יחסית לרבעונים קודמים, ובפרט, ל - 31 בדצמבר 2023, עת ערך זה נע סביב כ - 91%. ראו העמודה השלישית מימין בטבלה מספר 2. נכסי הסיכון התפעולי ממשיכים לעלות כתוצאה של העלייה בהכנסות הבנק בתקופות השוואה. ברבעון הנוכחי הם עלו בכ - 4% והם ממשיכים להוות כ - 10% מסך נכסי הסיכון של הבנק. נכסי סיכון השוק של הבנק המוקצים בגין התיק למסחר של הבנק (כשההשלמה, בגין סיכון הריבית בתיק הבנקאי, מתבצעת בנדבך השני של באזל) עלו ברבעון הנוכחי כתוצאה מפעילות יזומה של הבנק בתיק ההשקעות שלו. ערכם עדיין נמוך. היחס שלהם מתוך סך נכסי הסיכון של הבנק גדל ברבעון הנוכחי יחסית לרבעונים קודמים אך הם עדיין מהווים כחות מ - 1% מסך נכסי הסיכון. נכסי הסיכון בגין חשיפתו של הבנק לצדדים נגדים ובגין סיכון סילוק ממשיכים להיות זניחים.

טבלה מספר 3 בעמוד הבא מלמדת על הרכב ההון של הבנק ועל יחסי ההון של הבנק לאחר תוספת ההפרשה שבוצעה ב"כרית המלחמה". יחס ההון הכולל של הבנק עומד על 12.9%. הוא גבוה מיעד יחס ההון הכולל שקבע הדירקטוריון בתוספת שולי ביטחון של 0.25% - 0.1% שולי ביטחון של הדירקטוריון ו - 0.15% שולי ביטחון של ההנהלה, סך הכל, 12.75%. לבנק מדיניות סדורה לניהול ותכנון ההון שלו, כולל התייחסות לאופן הפעולה בתוך שולי הביטחון שנקבעו ליעדי יחסי ההון וליעד יחס המינוף ("רמזור" ההון).

טבלה מספר 2 - סקירת נכסי סיכון משוקללים (OVI):

דרישות הון מזעריות (1)	נכסי סיכון משוקללים (1)			
	31/03/2024	31/12/2023	31/03/2024	
	במיליוני ש"ח			
	936.6	11,559.5	11,707.8	סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ⁽²⁾
	0.3	3.3	3.3	סיכון אשראי של צד ננדי (גישה סטנדרטית)
	0.9	8.8	10.7	התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
	-	-	-	סיכון סילוק (Settlement risk)
	13.4	170.8	167.0	סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקלי סיכון 250%)
	951.1	11,742.4	11,888.8	סך הכל סיכון אשראי
	7.7	15.4	96.4	סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
	106.4	1,276.8	1,330.5	סיכון תפעולי
	1,065.3	13,034.6	13,315.7	סך הכל

(1) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד ננדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות אינו וסכומים מתחת לספי הניכוי.

(2) מחושב בהתאם לגישה הסטנדרטית עפ"י ההקלות בניהול בנקאי תקין מס' 201.

(3) הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון על פי כללי באזל 3 כפי שפורסמו על ידי הפיקוח וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-201.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, מחויב הבנק לשמור על יחס הון עצמי רובד 1 מזערי, שלא יפחת משיעור של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי שלא יפחת משיעור של 12.5% לסך המשוקלל של רכיבי הסיכון בנכסי המאזניים ובסעיפים החוץ מאזניים. אופן החישוב של סך ההון וסך רכיבי הסיכון מפורט בהוראות.

יחס הון עצמי רובד 1 מתוספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה ההקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחסי ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק לתאריך הדיווח, הינם 9.50%-12.50% בהתאמה

(4) על בסיס תהליכי קביעת יעדי ההון הפנימי של הבנק ותוצאות הדיונים שהתקיימו עם הפיקוח על הבנקים הגדיר הדירקטוריון יעד פנימי של יחס הון עצמי רובד 1. יעד יחס הלימות ההון, החל מיום 31 בדצמבר 2022, ליחס הון עצמי רובד 1 שקבע הדירקטוריון הינו 10.0%, מעל יחס זה קבע הדירקטוריון שולי ביטחון בשיעור של 0.1% ושולי הביטחון של ההנהלה 0.15%. יעד ההון הכולל נקבע על 12.5% ושולי הביטחון ליעד זה 0.25%.

חלק 3 - הרכב ההון

טבלה מספר 3 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1):

ליום 31 בדצמבר 2023		ליום 31 במרץ 2023		ליום 31 במרץ 2024		
סכומים שלא נוכו מההון	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון	יתרה	
הכפופים לטיפול הדרש לפני		הכפופים לטיפול הדרש לפני		הכפופים לטיפול הדרש לפני		
הפניות למאזן הפיקוחי ⁽¹⁾		הפניות למאזן הפיקוחי ⁽¹⁾		הפניות למאזן הפיקוחי ⁽¹⁾		
202 בהתאם לבאזל 3		202 בהתאם לבאזל 3		202 בהתאם לבאזל 3		
במיליוני ₪						
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים						
1+2	-	260.5	-	259.7	-	260.5
הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1						
3	-	1,093.9	-	1,023.5	-	1,126.0
עודפים, רבבות דיבידנד שהוצעו או שהוכרז לאחר תאריך המאזן						
4	-	(25.2)	-	(38.0)	-	(26.7)
רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי						
5	-	37.7	-	36.7	-	36.0
מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג (זכויות מיעוט)						
-	-	1,366.9	-	1,281.9	-	1,395.8
סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים						
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים						
9	-	-	-	-	-	-
מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי						
25	-	(0.8)	-	(1.3)	-	(0.7)
התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים						
-	-	(0.8)	-	(1.3)	-	(0.7)
סך הכל ההתאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1						
-	-	1,366.1	-	1,280.6	-	1,395.1
סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים						
הון רובד 2:						
18A	-	208.8	-	204.6	-	209.8
מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו						
20	-	157.0	-	147.2	-	148.6
מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר						
-	-	365.8	-	351.8	-	358.4
סך הון רובד 2, לפני ניכויים						
-	-	365.8	-	351.8	-	358.4
סך הכל הון רובד 2						
-	-	1,731.9	-	1,632.4	-	1,753.5
סך ההון						
-	-	13,034.6	-	12,338.9	-	13,315.7
סך נכסי סיכון משוקללים						

טבלה מספר 3 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2023	ליום 31 במרץ 2023	ליום 31 במרץ 2024	
יחסי הון וכריות לשימור הון			
10.5%	10.4%	10.5%	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
10.5%	10.4%	10.5%	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
13.3%	13.2%	13.2%	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים		דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	
9.5%	9.5%	9.5%	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
9.5%	9.5%	9.5%	יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
12.5%	12.5%	12.5%	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
68.3	64.6	66.8	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
157.0	147.2	148.6	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
157.0	147.2	148.6	התקרה להכללה הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי, ראו תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי.

חלק 4 – יחס המינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 של הפיקוח על הבנקים בנושא יחס מינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון שהן מבוססות סיכון. היחס מהווה אחד מלקחי המשבר הפיננסי של 2008, ועוגן בהוראת באזל 3. יחס המינוף נועד להגביל את רמת המינוף בתאגיד הבנקאי בכדי למנוע מצב שבו רמת המינוף תפגע במערכת הפיננסית ובכלכלה, מצב שעלול להתרחש בעיקר, בעת ירידה בערך הנכסים, שכן, ככל שרמת המינוף גבוהה יותר (וההון המושקע נמוך יותר), השפעת הירידה בערך הנכסים על התשואה להון שלילית יותר.

בדצמבר 2022 קבע דירקטוריון הבנק שולי ביטחון ליחס המינוף בשיעור של 0.1% מעל היחס המזערי שקבע בנק ישראל, וכן, נקבעו שולי ביטחון נוספים של ההנהלה, בשיעור של 0.15%. לאור פרופיל יחס המינוף של הבנק ברבעונים האחרונים, ובעיקר, רמת התנדדות הנמוכה שלו ברבעונים האחרונים, שולי ביטחון אלה הם בעלי חשיבות נמוכה יחסית לשולי הביטחון שקבע דירקטוריון הבנק ליחסי ההון ויחסי הנזילות.

יחס המינוף של הבנק שומר ברבעונים האחרונים על יציבות ברמה הגבוהה באופן משמעותי מהיחס המזערי שנקבע בהוראה ומהיעד שקבע הדירקטוריון כולל שולי הביטחון. ערכו במהלך הרבעונים האחרונים נע סביב ערכים הגבוהים מ- 6%. הוא נמצא במרחק רב מיעד יחס המינוף שקבע הדירקטוריון העומד על 5.25% כפי שפירטנו לעיל. היחס המזערי של בנק ישראל עודכן בנובמבר 2020 בהוראה שעה כחלק מהתאמות שבוצעו להתמודד עם וירוס הקורונה מ- 5% ל- 4.5%. ביום 20 בדצמבר, 2023 הוארך תוקף הקלה זו עד לסוף שנת 2025, כחלק מהקלות מלחמת "חרבות ברזל". ראו גם הערת שוליים 3 לטבלה מספר 1. הבנק לא ניצל הקלה זו ודירקטוריון הבנק לא עדכן את יעד יחס המינוף של הבנק.

ביום 31 במרץ 2024 עומד יחס המינוף על 6.2%, גבוה מעט בערכו בסוף שנת 2023 וערכו ברבעון המקביל אשתקד. העלייה הקלה ביחס המינוף נובעת מכך שהשינוי בהון רובד 1 של הבנק (המונה של היחס) גבוה מהשינוי בחשיפת הבנק לצורך יחס המינוף, סך הנכסים של הבנק שנקבעו בהוראה לצורך יחס המינוף (המכנה של היחס). ברבעון הנוכחי חלה ירידה קלה בסך הנכסים המאזנים תוצאת הירידה בפעילות האשראי, כפי שציינו לעיל. ראו טבלה מספר 4 וטבלה מספר 5 להלן.

ניתוחי הרגישות המתבצעים ליחס המינוף מלמדים כי נדרש שינוי מהותי ביותר שהוא להערכתנו בעל סיכוי אפסי להתמשות אפילו בתנאי קיצון ואי הוודאות השוררים עתה: נדרשת ירידה משמעותית בהון רובד 1 של הבנק (שעוד טרם תפגע ביחס המינוף, תפגע ביעד הון רובד 1) או בחשיפה שלו לצורך יחס המינוף, על מנת שגייע לגבולות המבולה. לשם דוגמה, תוצאת "תרחיש הפוך" שביצענו החותר ללא מתווה מהיחס הנוכחי ליעד הדירקטוריון ושולי הביטחון שקבע, 5.10%, מלמד כי נדרשת עלייה של כ- 4.6 מיליארד שקלים בנכסים של הבנק לצורך יחס המינוף כדי להגיע ליעד בתוספת שולי הביטחון של הדירקטוריון.

טבלה מספר 4 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LRI):

2023 ליום 31 בדצמבר	2023 ליום 31 במרץ	2024 ליום 31 במרץ	
במיליוני ש"ח			
21,825.5	20,169.9	21,671.6	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	-	התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
7.1	18.2	9.6	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נכזרים
-	-	-	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
644.2	629.4	684.2	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך (אשראי)
156.2	145.9	147.9	התאמות אחרות
22,633.0	20,963.4	22,513.3	חשיפה לצורך יחס המינוף

טבלה מספר 5 - יחס המינוף (LR2):

ליום 31 בדצמבר 2023	ליום 31 במרץ 2023	ליום 31 במרץ 2024	
במיליוני ש"ח			
חשיפות מאזניות			
21,981.2	20,309.1	21,818.1	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)
(0.8)	(1.3)	(0.7)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
21,980.4	20,307.8	21,817.4	סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפות בגין נגזרים			
1.6	7.6	2.4	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
6.8	18.6	9.3	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	-	גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור
-	-	-	(ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	-	(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
-	-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	-	(קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)
8.4	26.2	11.7	סך החשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
-	-	-	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיצוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתפלות כמכירה חשבונאית
-	-	-	(סכומים שקודזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
-	-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
-	-	-	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
2,030.2	2,149.9	2,165.4	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(1,386.0)	(1,520.5)	(1,481.2)	(התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
644.2	629.4	684.2	פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות			
1,366.1	1,280.6	1,395.1	הון רובד 1
22,633.0	20,963.4	22,513.3	סך החשיפות
6.0%	6.1%	6.2%	יחס המינוף בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 218

* יעד יחס המינוף, החל מיום 31 בדצמבר 2023, שקבע הדירקטוריון הוא 5.0%, כשמעל יחס זה קבע הדירקטוריון שולי ביטחון בשיעור של 0.1% ושולי הביטחון של ההנהלה נקבעו על 0.15%.

חלק 5 - סיכון אשראי

סיכון האשראי הוא הסיכון שנובע מהסיכוי שלווה או שקבוצת לווים לא יעמדו בהחייבויותיהם לבנק, מה שיתבטא באי-תשלום הקרן ו/או הריבית ועקב כך יישחקו רווחיו הצפויים של הבנק.¹ סיכון אשראי הוא הסיכון המהותי ביותר בפרופיל הסיכונים של הבנק, וחלקו בנכסי הסיכון של הבנק, כ- 90%, גבוה משמעותית יחסית לסיכונים הנכללים בנדבך הראשון של באזל 2, כפי שהראינו לעיל.

פעילות האשראי של הבנק מבוצעת בשלושה ענפים עיקריים: משכנתאות הניתנות להלוואות לדיור, הלוואות מסחריות, הלוואות לכל מטרה וקבוצות רכישה (בהיקף חשיפה נמוך יחסית), אשראי צרכני הניתן סולו ואשראי מסחרי, שעיקרו, הלוואות למימון פרויקטים בנדל"ן. בתחום המסחרי, נותן הבנק אשראי גם לחברות מימון. פעילות זו מתבצעת תחת מגבלות שניתנו על היקף החשיפה וברוב המקרים, ניתן אשראי זה לחברות מימון הנותנות אשראי להלוואות לדיור, כך שנכס הבסיס הוא עדיין הלוואה לדיור. לבנק פעילות בהיקף נמוך יחסית למתן אשראי לעסקים קטנים ועסקים בינוניים ורובה מתבצעת באמצעות הקרן בערבות המדינה. האשראי בערבות מדינה ניתן גם באמצעות מסלול "חברות ברזל" שמוסד עקב המלחמה. כחלק מפעילות האשראי הצרכני, מחזיק הבנק תיקי אשראי שרכש מחברות רכב. היקף אשראי זה איננו גבוה. הבנק מוכר תיקי משכנתאות כחלק מהאסטרטגיה שלו, ובהתאם להנחיות בנק ישראל.

תמהיל התיק האשראי הוא אחד מחוזקות הבנק. כ- 90% מהאשראי מגובה בביטחונות נדל"ן או בערבות המדינה. האשראי לנדל"ן ניתן ברובו במודל ה- "אופרטור" בשיתוף עם מוסדיים, מה שמקטין עוד יותר את רמת הסיכון בפעילות זו. חלקו העיקרי של התיק האשראי הוא משכנתאות. משכנתא היא נכס האשראי הבטוח ביותר. שיעורי המחיקות במשכנתאות בשנים האחרונות הם נמוכים מאוד עד אפסיים. זה קורה על אף עליית הריבית במשק החל מאפריל 2022 שהשיפעה באופן משמעותי על ההחזר החדשי של לקוחות הבנק, וגם, על אף אי הוודאות בגין המלחמה. קרי, על אף שתיק המשכנתאות אותגר על ידי אירועים קיצוניים, עדיין שיעור המחיקות בו הוא נמוך מאוד. נדגיש כי למרות אי הוודאות בעת המלחמה, ירד שיעור הכשל ברבעון הנוכחי לשיעורים נמוכים מאוד הדומים לשיעורים שראינו טרום התחלת מהלך עליית הריבית. באופן דומה חלה ירידה גם בפיגורים. הסיבה העיקרית לכך היא מתווה הקפאת ודחיית הלוואות שנקבע בעת המלחמה. היתוחים המבוצעים על ידי הבנק מלמדים כי גם אם מרבית הלוואות הללו יכנסו לכשל עם סיום מועד ההקפאה או דחייה, שיעורי הכשל בתיק יישארו עדיין ברמה נמוכה יחסית וזה גם המצב לגבי שיעור המחיקות.

מומחיות הבנק היא בעסקאות מורכבות יותר המפוצות על ידי מרווח גבוה יותר יחסית למערכת. הבנק משכיל לשמור על מדד/גורמי הסיכון של התיק ברמה מתונה ואף דומה למערכת. מדד הסיכון המרכזיים בתיק עוגנו במגבלות ובתאבון סיכון הדוק שנקבע על ידי הדירקטוריון, והם נמצאים תחת ניטור שוטף על מנת להבטיח את איכותו של התיק. שיעור המחיקות של תיק המשכנתאות שומר על ערך אפסי גם מעת פרוץ המלחמה וזה נכון גם ברבעון הנוכחי. באופן דומה, גם שיעור ההפרשה הצפויה (הכלכלית, מחושבת לפי הכפלת שיעור הכשל, PD, בשיעור האי גבייה, LGD) בתיק המשכנתאות אפסית. ברבעון הנוכחי ירד שיעור זה עוד יותר וערכו נשק לאפס. כאשר עוקבים לאורך זמן אחר התפתחות פרופיל הסיכון של תיק האשראי של הבנק ובפרט, של תיק המשכנתאות, רואים כי הלכה למעשה, פועל תיק המשכנתאות כדי להקטין את סיכון תיק האשראי הכולל של הבנק. חוסנו של התיק לאורך זמן בשגרה ובאירועים שאינם בשגרה וחלקו הגבוה בתמהיל התיק האשראי של הבנק, משפיעים על איכות תיק האשראי הכולל של הבנק. עובדה זו באה לידי גום בכל תוצאות מבחני הקיצון של הבנק שחלקם מבוצע על ידי הבנק תחת הנחות קיצוניות ביותר לשיעור הכשלים בתיק ושיעור הירידה במחירי הדיור, וכן, בהפרשות הבנק בשיטת ה- CECL - ענף הלוואות לדיור הוא בעל יחס הכיסוי (ההפרשות חלקי סך חשיפת האשראי) הנמוך ביותר גם לאחר תוספת כרית המלחמה, יחסית לענפים האחרים, 0.59%. הוא מקטין את יחס הכיסוי הכולל של תיק האשראי הכולל של הבנק.

כפי שכתבנו לעיל, תיק המשכנתאות של הבנק מתנהל תחת שורה של מגבלות תאבון סיכון כדי לשמור על איכותו. במהלך השנים האחרונות ובאופן דומה גם ברבעון הנוכחי, שומר הבנק על מדדים יציבים של גורמי הסיכון שלו. נכון לרבעון הראשון של שנת 2024, שיעור ה- LTV הממוצע בתיק (כולל הלוואות למחזור, לפירוט ערכי גורמי הסיכון של התיק ללא מחזורים, ראו הדוח הכספי) עומד על כ- 53%, וזהו בערך ממוצע ה- LTV של התיק בכל הרבעונים שחלפו מתחילת שנת 2022. נדגיש שערך LTV זה הוא במקור, קרי, בעת חיתום. ה- LTV בפועל של הבנק הוא נמוך יותר (מתחת ל- 40%), וזאת, בשל עליית מחירי הדיור בשנים האחרונות שהגדילו את ערכם של הנכסים המשמשים כבטוחה בכל האזורים הגאוגרפיים של המדינה, קרי, בכל המגזרים איתם פועל הבנק. עלייה זו, שנבלמה בשנת 2023 עקב האיזמים הרבים, התחדשה בתקופה האחרונה ומדד מחירי הדיור התייקר בשנה האחרונה ב- 1.1%. שיעור ה- LTV הוא אינדיקציה לשיעור ה- LGD (ההפסד לבנק, לו הלקוח ייכנס לכשל). העובדה שה- LTV הממוצע נמוך, וכי פעילות הבנק ב- LTV - ים גבוהים היא נמוכה, מסבירה את שיעור ה- LGD הנמוך של התיק, ומכאן, את ערך ההפרשה הצפויה/הכלכלית הנמוכה של התיק, כפי שציינו לעיל. שיעור ה- LTV הגבוה מ- 60% הוא כ- 39.5%. שיעור ה- LTV מעל 60% גבוה יחסית לערכו מלפני שנתיים כתוצאה מהעלייה במחירי הדיור, שהביאה לעלייה בהלוואה הממוצעת בתקופה זו, וכן, בשל מדיניות הבנק להגדיל במעט את שיעור ה- LTV של הבנק.

¹ הגדרות הסיכונים בדוח זה הם בהתאם להגדרות בנק ישראל בסקירה השנתית לשנת 2022 של מערכת הבנקאות בישראל שפורסמה על ידי היחידה הכלכלית בביקוח על הבנקים.

זה נובע בין היתר, מניתוח הכשלים והמחיקות שביצע הבנק המלמד כי שיעור ה- LTV אינו בהכרח מסביר כשל. ערכו הממוצע ויותר מכך, החשיפות הנמוכות בערכים הגבוהים של ההתפלגות שלו, מסבירים היטב גם את שיעור המחיקות הנמוך של התיק.

שיעור ה- PTI (יחס ההחזר) הממוצע של התיק עומד על כ- 29%. זו עלייה קלה יחסית לערכו מלפני כשנה, סביב 27%. עלייה זו נובעת מעליית הריבית מחודש אפריל 2022 שהגדילה את ההחזר החדשי של הלקוחות בביצועים החדשים. יחס ההחזר הוא גורם מרכזי המסביר כשל. לפיכך, הטיל דירקטוריון הבנק מגבלות על מתן הלוואות לדיור מעל יחס החזר הנחשב מסוכן (40%) ומלאי התיק של הבנק כולל שיעור נמוך מאוד של הלוואות כאלה. גם במקרה של יחס ההחזר, ה- PTI הוא במקור (בעת חיתום), כך שהעלייה בשיעור הריבית במשק הגדילה את שיעור ה- PTI של הלוואות שהיו במלאי וניתנו בריבית נמוכה וביחס החזר נמוך יותר. הבנק בחן את השפעת עליית הריבית על יחס ההחזר ברמת לווה באמצעות מבחני קיצון. תוצאות מבחני הקיצון (שעדכנו את יחס ההחזר לפי שיעור עליית הריבית מאז חיתום הלוואה, ללא עדכון ההכנסה, קרי, ניתוח שמרני), העלתה כי היקף הלוואות עם יחס החזר מעודכן הגבוה מ- 45% הוא מצומצם יחסית, כך שהשפעתו על התוצאות הייתה מתונה. עם תחילת מהלך עליית הריבית אפשר הבנק ללקוחותיו להאריך את הלוואותיהם לתקופה של 30 שנה בהתאם למקסימום תקופת הלוואה המותר על פי הוראות בנק ישראל. כתוצאה, גדל ממוצע תקופת הלוואה במקור ל- 24 שנים, לעומת 22 שנים לערך, טרום תחילת מהלך עליית הריבית. להארכת תקופת הלוואה יתרון משמעותי - היא סייעה בידי הלקוחות להקטין את יחס ההחזר בהלוואה, ולהקטין בכך את הסיכוי לכשל. ברבעון הראשון של שנת 2024 לא חל שינוי מהותי ביחס ההחזר הממוצע של הבנק, וכן, בתקופה לפירעון הממוצעת של הלוואות. נאמר עוד כי הבנק בוחן גם מדד הכולל שילוב של ה- PTI ושל ה- LTV. שיעור הלוואות ב- PTI גבוה הנמצאות גם ב- LTV גבוה הוא נמוך מאוד והוא ירד ברבעון הנוכחי ל- 2.3% בלבד מהתיק.

תיק הלוואות לדיור של הבנק מפוזר בין שלוש חברות: החברה החרדית המהווה ברבעון הנוכחי כ- 24% ממלאי התיק, המיעוטים, המהווים כ- 34% מהתיק (24% ערבים, 10% דרוזים) והיתר, 42%, ניתנו למגזר הכללי. ניתוחי הבנק בוחנים את גורמי הסיכון בתיק גם ברמת תתי התיקים אלה. גורמי הסיכון בתתי התיקים שומרים גם הם על יציבות ברבעונים האחרונים בהתאם לעקרונות שנקבעו לפעילות בתיקים אלה במדיניות הבנק. בביצועים של הרבעון הראשון של 2024, כ- 47% מהביצועים ניתן הלוואות משכנתא לדיור, 22% ללוואות לכל מטרה, 30% לנכס מסחרי ו- 1% לקבוצת הרכישה. שיעורים אלה דומים לאלה שראינו בשנת 2023 ושינויים קלים שחלו בתקופת ההשוואה, נובעים בין היתר מרמת הביצועים הנמוכה במערכת ובבנק, בעיקר, ברבעון הרביעי של 2023, עם פרוץ המלחמה.

תיק הלוואות לדיור מפוזר בכל ההיבטים. שיעור הכשלים רגיש ליכולת ההחזר של הלקוח, והבנק עוקב אחר התפתחות האבטלה והשפעתה על שיעור הכשלים, בפרט, באירוע הנוכחי, בכל תתי התיקים שבהם הוא פועל. האבטלה היא גורם סיכון מוביל והיא יכולה להשפיע על כשל הלקוחות בתיק האשראי לדיור. ככזה, היא מהווה גם גורם/מדד מרכזי במתוים השונים של מבחני הקיצון שמבצע הבנק ובתכנית המגירה שלו. ערכה עולה במבחני קיצון אלה באופן משמעותי לסדרי גודל הגבוהים ב- 6 נקודות אחוז, יחסית לשיעור האבטלה הנוכחי. כתמונת ראי, היא מהווה גורם מרכזי בחישוב הפרשות ללוואות הדיור. ראו בהמשך דוח זה בפרק הדין בחישוב ההפרשות ו- "כרית הפרשה" ליום 31 במרץ, 2024 בשיטת ה- CECL.

מפרוץ המלחמה הגביר הבנק את תדירות ניטור התיק. הניטור הפך להיות יומי והוא מתבצע (כמו בשגרה) על כלל התיק ועל תתי התיקים שבו. הבנק עוקב גם אחר השפעת מתווה ההקפאות ודחיית התשלומים על שיעור הכשלים בכל אחד מתתי התיקים וברמת התיקים. החל מפרוץ המלחמה, קטנו ביצועי הבנק במגזר הכללי ובחברה החרדית. במגזר המיעוטים נשמרה רמה דומה למצב השגרה - הקטנת סך הביצועים פעלה כדי להגדיל את שיעור הביצוע במגזר זה יחסית למצב שגרה. בנוסף, חלה עלייה בשיעור המחזורים מה שהשפיע על שיעור הפירעונות המוקדמים בתיק והוא עלה יחסית לממוצע השנים האחרונות. בסוף הרבעון וכן, בחודשים אפריל ומאי 2024, עד למועד אישור דוח זה, התמתן שיעור הפירעונות המוקדמים. לעלייה בשיעור הפירעונות המוקדמים השפעה כמובן על משך החיים הממוצע (מח"מ) של התיק. לפירעונות המוקדמים השפעה לא קטנה על פרופיל תיק המשכנתאות. הבנק השלים ברבעון הראשון פיתוח מודל שנועד לאמוד את שיעורם.

ניתוח הכשלים בתיק המשכנתאות מלמד כי שיעור הכשל בהלוואות המסחריות (שהיקפם במלאי ובביצועים עלה בשנה האחרונה) עומד על ערך נמוך מאוד. ברבעון הנוכחי השתנתה המגמה שראינו ב- 2023 כשיעור הכשל בהלוואות לכל מטרה השתווה לשיעור הכשל בהלוואות לדיור, ושניהם נמוכים. רוב הכשלים במשכנתאות אינם מתרחשים בשנה הראשונה לחייהן, והם מגיעים מהלוואות וותיקות יותר שההחזר החדשי שלהם גדל עם עליית הריבית במשק, יחסית למועד החיתום, בצורה משמעותית יותר מאשר הלוואות החדשות. שיעור ה- LTV אינו מסביר בהכרח את הכשל (כאמור, מסביר את שיעור המחיקות הנמוך של הבנק) וחלק מהכשלים מגיע מהלוואות הנמצאות בשיעור LTV נמוך יחסית. שיעור הכשל משתנה בין החברות השונות (תתי התיקים), ואין עדות מובהקת לכך שה- PTI במקור הוא הגורם היחיד לכשל. הלוואות שנכנסו לכשל הן וותיקות יותר. ה- PTI של לקוחות אלה עלה בצורה חדה יותר יחסית למועד החיתום והערכת הלווה לגבי הוצאותיו החדשיות בגין משכנתא, שכן הם "ספגו" את מלוא עליית הריבית, ורובם, בגלל שינוי ברגולציה של בנק ישראל לגבי אחוז הלוואה במסלול ריבית משתנה, נמצאו במסלול הרגיש יותר לעליית הריבית. זה כשלעצמו יכול להסביר את העובדה שה- PTI המעודכן הוא גורם מסביר כשל מובהק יותר.

איכות תיק המשכנתאות של הבנק נבחן גם לפני ולאחר מכירות תיקים, אותן מבצע הבנק בהתאם לאסטרטגיה שלו, לאישור בנק ישראל ועל פי מדיניות סדורה. בעת מכירת תיק נותרים מרבית גורמי הסיכון ללא שינוי - הבנק, על פי הנחיות בנק ישראל, אינו מוכר הלוואות שהפרופיל שלהן שונה מפרופיל התיק שלו. ואמנם, ניתוחי

הבנק מלמדים כי איכות התיקים הנמכרים למוסדיים היא גבוהה ודומה למלאי התיק שנתור בבנק. עם זאת, על פי מדיניות המוסדיים, הם אינם קונים הלוואות בשיעור LTV בערך הגבוה מ- 60%. עובדה זו מעלה את אחוז הלוואות האלה בתיק שנתור בבנק. זה לכאורה, מעלה את הסיכון של תיק הבנק. אך זה רק לכאורה. ניתוחי הבנק מראים כי שיעור ה- LTV בתיק שנתור בבנק לאחר המכירה אינו משתנה באופן משמעותי, בין היתר, עקב המשך הביצועים של הבנק כחלק מפעילותו השוטפת, לאחר מכירת התיק. אם מוסיפים לעובדה זו גם מה שציינו קודם, לגבי הקשר החלש בין שיעור ה- LTV לשיעורי הכשל והמחיקות, הרי שאיכות תיק המשכנתאות שנתור בידי הבנק לאחר המכירות איננה פחותה מזו הקיימת ללא מכירה. מהיבטי סיכון, גם אם הבנק ימכור אחוז גבוה יותר מהתיק שלו יחסית לאחוז המכירות הנכחי, פרופיל סיכון התיק יוותר ללא שינוי.

נסכם כי תיק המשכנתאות של הבנק הוא באיכות אשראי גבוהה לאורך זמן כולל במהלך אירועים שאינם בשגרה (עליית הריבית והמלחמה). שיעור המחיקות אפסי, רמת הכשל נמוכה והתפלגות גורמי הסיכון בתיק הכולל ובתתי התיקים נשמרת בקפידה על פי מדיניות האשראי של הבנק, בכדי להבטיח פרופיל אשראי איכותי. איכות התיק איננה בהלימה להקצאת ההון הגבוהה הנהוגה בישראל וכרית ההפרשות הנשמרת בגין תיק המשכנתאות. רמת ההון וההפרשות של הבנק בגין התיק גבוהה משמעותית מרמת הסיכון שלו בפועל, לאורך זמן, בשגרה ובמצב קיצון.

הלוואות בתיק הצרכני של הבנק ניתנות סולו ללקוחות שמרביתם אינם לקוחות הבנק – לקוחות אלה נמצאים באחוזי כשל גבוהים יותר יחסית למערכת. שיעורי הכשל הגבוהים מפיצים על ידי מרווח גבוה יותר. ברבעון הנוכחי חל שיפור באיכות התיק הצרכני של הבנק ובעיקר, בשיעור המחיקות של התיק, וזאת, לאחר תקופה לא קצרה שבה שיעור הכשלים והמחיקות בתיק האשראי הצרכני של הבנק עלה בצורה משמעותית. אפשר לראות זאת היטב בהמשך פרק זה, ובפרט, בטבלה 8 המוצגת בהמשך. היא מלמדת כי השיפור באיכות סך תיק האשראי של הבנק ברבעון הנוכחי נובעת משתי סיבות עיקריות: א. מדדי איכות בענף הלוואות לדיור ובענף המסחרי נשארו נמוכים כשבענף הלוואות לדיור הם אפסיים, ב. עלייה באיכות המדדים של התיק הצרכני.

במהלך הרבעונים שקדמו למלחמה חלה עלייה בגודלן הממוצע של הלוואות בתיק הצרכני, וכן, חלה עלייה בתקופה לפירעון של הלוואות כשחלק לא מבוטל מהן ניתן לתקופה ארוכה משבע שנים. לפירוט, ראו פרק 3.1 בדוח הכספיים ליום 31 במרץ, 2024 (טבלאות 34-37). העלייה בשיעור הכשל נבע בעיקר, מעליית הריבית במשק שהשפיעה על יכולת ההחזר של הלקוחות והביאה גם לעלייה במספר חדלי הפירעון. חלק לא מבוטל מהכשלים נובע מלקוחות וותיקים יותר של הבנק שהם יוצאי "מתווה הקורונה". הבנק הקשיח את מדיניות החיתום שלו, הקטין את הביצועים בתיק והוא נמצא במהלך נרחב להטמעת עדכונים ושיפורים למערך החיתום והגבייה שלו, נוקט פעולות לטיפול בפיגורים והוא ממשיך לנטר ברמה שוטפת את התפתחות הסיכון בתיק, גם לנוכח מתווה ההקפאות ודחיית הלוואות. מתווה זה הוא אחד ההסברים הבולטים לירידה בשיעור הכשלים והמחיקות ברבעון הנוכחי, ומכאן, גם לירידה בשיעור ההפרשה הצפויה (הכלכלית) שלו. נדרש המשך מעקב כדי לנתח את השפעת המתווה על פרופיל הסיכון בתיק הצרכני. כחלק מטיפול הבנק בעלייה ברמת הסיכון של התיק הוא רכש תיקי אשראי מגובי רכב, מה שמקטין את שיעור המחיקות בסך התיק הצרכני. רכישה כזו מתבצעת לפי מדיניות הבנק ובהתאם לצ'ק ליסט סדור הבוחן את סיכוי העסקה, ובפרט, את איכות האשראי של התיק הנרכש.

תיקי האשראי מאתגרים באמצעות מבחני קיצון, כולל התרחיש האחיד של בנק ישראל, על מנת להעריך מבעוד מועד השפעת שינוי המאקרו במשק על איכותם. הפרשת "כרית המלחמה" הגדילה את יחס הכיסוי של התיק הצרכני בגין רמת הסיכון שלו והשפעת אי הוודאות על שיעור הכשלים הצפוי בעתיד. גם במקרה של תיק האשראי הצרכני מהווה האבטלה גורם סיכון מרכזי המשפיע על איכות האשראי של הלווה. השפעת שינוי ברמת האבטלה על שיעור ההפרשות של הבנק גבוהה מזו של תיק הלוואות לדיור. ראו טבלה 28 בפרק 3 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024. זה נובע מהעובדה שהאשראי ניתן ללא בטחונות כך ששיעור הגבייה נמוך משמעותית מזה של התיק לדיור. למרות העלייה המתמשכת בשיעור הכשל והמחיקות נדגיש כי התיק הצרכני של הבנק מהווה חלק קטן בתמהיל תיק האשראי, ולפיכך, השפעתו על איתנות סך התיק היא נמוכה יחסית.

אי הוודאות עקב מצב המלחמה מהווה איום משמעותי לפעילות הנדל"ן של הבנק ודורשת תשומת לב ומשנה זהירות. פרופיל הסיכון של תיק הנדל"ן של הבנק נמצא בשגרה ברמת סיכון נמוכה. שיעור המחיקות וההוצאה להפסדי אשראי, ומכאן, שיעורי ההפרשה להפסדי האשראי, נמוכים לאורך זמן. גם מהלך עליית הריבית במשק וההאטה בשוק הנדל"ן העלו את האשראי הבעיתי בענף זה בשנת 2023, אולם, שיעור זה נותר עדיין נמוך, בהשוואה לענפי פעילות אחרים של הבנק ולמערכת. תיק האשראי של הבנק מפוזר ולבנק תלות נמוכה יחסית בלקוח בודד או בקבוצת לווים. הפעילות מבוצעת לרוב במודל האופרטור בשיתוף מוסדיים מהחזקים בשוק, מה שמקטין את סיכון הבנק מפעילות זו. ראו פרק 3 לפירוט בדבר מודל פעולה זה. מדיניות החיתום קפדנית, נתונה לסקירה נרחבת של סקטור נדל"ן וחוות דעת בלתי תלוי של יחידת ניהול סיכונים אשראי בחטיבת הסיכונים ולאישור וועדת האשראי של הבנק. הבנק פועל עם לקוחות וותיקים ואיכותיים בשוק במהלך שנים רבות. במהלך שנת 2023 חלה ירידה של כ- 8% בסה"כ החבות לעומת סוף השנה הקודמת. סך החבות לעשרת הלווים הגדולים מסתכמת בכ- 59% מההון העצמי (ללא "מימון ישיר", ממנה רכש הבנק תיקים מגובי רכב) לעומת מגבלת הבנק העומדת על ערך של 75%. הלווים הגדולים איתנים – הם מדורגים בדירוג אשראי גבוה לאורך זמן, סך האשראי הניתן להם מהווה כ- 5.1% בלבד מסך האשראי לציבור, וכ- 57% מהון רובד 1 של הבנק. מבחני קיצון שהבנק עורך לפעילותם מלמדים על יציבותם והפגיעה הנמוכה

הצפייה מפעילותם לו יתממש תרחיש קיצון. נכון למועד אישור דוח זה, אין אשראי בעשרת הלווים הגדולים המסווג בעייתיים או שנכלל ברשימת מעקב. במרבית העסקאות קיים עודף לאחר הפעלת מקדמי הבנק. הפרויקטים מתנהלים כסדרם. הבנק מממן את הפרויקטים החל משלב רכישת הקרקע, דרך שלבי הבנייה השונים. ככלל, האשראי למימון קרקעות ניתן עבור קרקעות הזמינות לבנייה עד 24 חודש מיום מימון הקרקע. האשראי שניתן לפרויקטים בבניה פעילה באזור מרכז הארץ מהווה 43% במונחי היקפי אשראי מתיק הנדל"ן של הבנק, 11% בירושלים רבתי והיתר, בשאר הארץ.

פרוץ המלחמה ואי הוודאות העלתה את הפוטנציאל להרעה במצב הלקוחות העסקיים של הבנק, ובפרט, בפעילות הנדל"ן. לקוחות אלה, שפעילותם הואטה בשנה האחרונה עקב העלאת הריבית יכולים להיפגע מאי הוודאות הנוכחית, עקב הירידה בהכנסותיהם, לעומת הוצאות שאינן יורדות באותו קצב. הבנק מקיים קשר רציף עם הלקוחות מתחילת המלחמה. הועברו הנחיות ודגשים למפקחי הפרויקטים המלווים בתיק בקשר עם השפעות המלחמה על הפעילות, בעיקר, בהיבטי הביצוע באתרים, ההשפעות על לוחות הזמנים והתקציב, נוכחות פועלים באתר, והועברה דרישה להתייחסות מורחבת בדוחות הפיקוח הקרובים. כלל הלוואות הקרקע מנטרות באופן שוטף במטרה לבחון האם יש צורך בהפרשה או לאפשר דחייה של תשלום הריבית הקרוב. מספר הבקשות לדחייה שהתקבלו מתחילת המלחמה נמוך (וגם הם, בשיעור מימון הנמוך מ- 80%). בנוסף, לאור הקושי במכירת דירות (עוד לפני פרוץ המלחמה) בוחן הבנק, בשיתוף הלקוחות, את הצורך בהגדלת מסגרות האשראי למימון פרויקטים. כל בקשה כזו מובאת לדיון פרטי בוועדת האשראי של הבנק. סקטור נדל"ן הפועל בחטיבה העסקית של הבנק מקיים דיוני עומק עם דגש על מספר אוכלוסיות: פרויקטים באזור הדרום, הלוואות קרקע, פרויקטים אחרים וחברות ציבוריות. חלק מהסקירות מבוצעות בתיאום ובשיתוף חטיבת הסיכונים וחטיבת החשבונות. הסקירות לא העלו סממנים שליליים מיוחדים עד עתה. לאור הנסיבות, נוקט הבנק משנה זהירות וממשיך לנתח ולעקוב אחר תזרים הלקוחות ותקינות הפעילות. נכון ל- 31 במרץ, 2024 שיעור האשראי הבעייתי נמצא בירידה, שיעור ההפרשה נמוך למרות שעלה עקב הוספת כרית המלחמה להפרשות בענף זה בשני הרבעונים האחרונים של שנת 2023. שיעור האשראי בכוש ספיגה הנמוך מ- 30% ירד באופן משמעותי ועומד על 0.5%, ושיעור האשראי לשלב הקרקע הניתן ב- 1 LTV גדול מ- 80% מצטמצם ולאור התייצבות מחירי הדיור בחודשים האחרונים עם מגמת עלייה קלה, פוטנציאל סיכון זה ירד קמעה. במהלך הרבעון שחלף, הבנק רואה שיעורי ביצוע בעצימות נמוכה יחסית לעבר בפרויקטים המלווים, לאור המחסור בפועלים מאז פרוץ המלחמה. עם זאת, ניכר כי במהלך החודשים פברואר - מרץ היזמים ביצעו ההתאמות הנדרשות וקצב הביצוע נמצא במגמת שיפור. קצב המכירות נמוך בשנה וחצי האחרונות, אך יחד עם זאת, קיימת התאוששות ברבעון האחרון בקצב המכירות. יחס הכיסוי ברבעון הראשון של ענף בינוי נדל"ן נשאר יציב וללא שינוי מהותי. שיעור החבות במימון עסקאות בעלות רכיב קרקע ירד ועומד על 24% לעומת 28% ברבעון הקודם ולעומת 37% ברבעון המקביל אשתקד. מתוך סך הקרקעות הממומנות בבנק, 6% מהן בשיעור מימון מעל 80% - ירידה אל מול הרבעונים הקודמים. כמו כן, כושר הספיגה בכלל הפרויקטים המלווים הם ללא שינוי מהותי וכמעט כולם בכוש ספיגה העולה על 30%.

במהלך הרבעון הנוכחי, יתרות האשראי בענף בבנק גדלו ב- 2.8% בלבד. במהלך כל שנת 2023 חל גידול ביתרה בשיעור של 14%. זהו קצב גידול הנמוך משמעותית מהמצב במערכת בשנת 2023, עת שיעור הגידול עמד לפי סקירת בנק ישראל על 66%. לבנק אין יתרות אשראי מהותיות באשראי מניב או אשראי למימון פעילותם של קבלי ביצוע.

הפעילות העסקית של הבנק מתבצעת גם מול חברות מימון. התקיימו שיחות סטאטוס עם כל החברות, נבדק פרופיל האשראי שמימנו, והוגבר הניטור באמצעות דוחות על הפעילות. כל הלוואות של חברות המימון מתנהלות כסדרן ולא התקבלו מהן בקשות להקלה. הבנק פעיל בקרן בערבות המדינה. בהתאם לחוזר החשב הכללי ניתנה אפשרות לחברות הקטנות והבינוניות להן ניתן אשראי בערבות מדינה לדחיית תשלומי הלוואות בהתאם למתווה שקבע בנק ישראל תוך מתן אפשרות להתאמת הבטוחות. מספר הבקשות שהתקבלו נמוך. הבנק הפעיל את המסלול הייעודי בקרן שנקבע בגין מצב המלחמה - מסלול הלוואות בתקופת המלחמה קבע תנאים משופרים לעסקים, תוך מתן ערבות מדינה מורחבת לנותני האשראי. חטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים ממשיכה לעקוב ולנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של לקוחותיה.

טבלה מספר 6 להלן מציגה את השינוי באיכות האשראי של חשיפות האשראי של הבנק. היא מראה כי ברבעון הנוכחי חלה עלייה בהפרשות הבנק (בטבלה, עמודה שניה משמאל) ובהיקף החובות הלא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר (בטבלה, עמודה שניה מימין) יחסית לרבעון המקביל של שנת 2023, אך התמתנת קלה יחסית לסוף הרבעון הרביעי של שנת 2023, בגין השיפור באיכות האשראי ברבעון הנוכחי. ראו **טבלה מספר 1 ופרק 3 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024**. לסיכון האשראי של הבנק לפי ענפי משק ראו טבלה מספר 8 והמלל המלווה אותה בהמשך דוח זה, וכן, **טבלאות מספר 23 - 27 בפרק 3 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024**.

איכות האשראי של חשיכות אשראי (CR1)

טבלה מספר 6 – איכות האשראי של חשיכות אשראי (CR1)

ליום 31 במרץ 2024					
יתרות נטו (א+ב-1)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*		סך הכל	
		אחרים	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
15,349.8	205.8	15,395.8	159.8	15,555.6	חובות, למעט אגרות חוב
1,107.5	-	1,107.5	-	1,107.5	אגרות חוב
2,162.2	3.2	2,165.4	-	2,165.4	חשיפות חוץ מאזניות
18,619.5	209.0	18,668.7	159.8	18,828.5	

ליום 31 במרץ 2023					
יתרות נטו (א+ב-1)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*		סך הכל	
		אחרים	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
14,666.7	165.6	14,686.0	146.3	14,832.3	חובות, למעט אגרות חוב
1,242.2	-	1,242.2	-	1,242.2	אגרות חוב
2,148.2	1.7	2,149.9	-	2,149.9	חשיפות חוץ מאזניות
18,057.1	167.3	18,078.1	146.3	18,224.4	

ליום 31 בדצמבר 2023					
יתרות נטו (א+ב-1)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*		סך הכל	
		אחרים	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
15,311.1	212.1	15,354.1	169.1	15,523.2	חובות, למעט אגרות חוב
1,010.2	-	1,010.2	-	1,010.2	אגרות חוב
2,027.4	2.9	2,030.3	-	2,030.3	חשיפות חוץ מאזניות
18,348.7	215.0	18,394.5	169.1	18,563.6	

* הסכום הינו הערך החשבונאי, ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי, מקדמי המרה (CCF) ושיטות להפחתת סיכון אשראי (CRM).

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי

הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה. המודל החשבונאי שיושם עד כה היה מבוסס על התהוות הפסד ראשוני בפועל. זה בוצע תוך הבאה בחשבון של הפסדים שהתהוו אך טרם נתגלו כבעייתיים במסגרת הפרשה הקבוצתית. המודל החשבונאי החדש הוא צופה פני עתיד. בהתאם למודל החדש יש להכיר בהפסד הצפוי לאורך כל חיי ההלוואה כבר במועד מתן ההלוואה. משמע, יש לתת ביטוי להסתברות שהלווה יגיע למצב של חוסר יכולת לפרוע את חובו לאורך כל מח"מ ההלוואה.

הכללים החדשים נועדו לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של הבנק באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שמחזק את אנטי המחזוריות בהתנהגות הפרשות להפסדי אשראי, תוך התגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים במקרה של אירוע שאינו בשגרה, ולחיצוק הקשר בין ניהול סיכונים האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים. בשיטה החדשה, הפרשות "תומכות" ביחס ההון של הבנק. הפרשה המבוצעת כבר בעת החיתום מחליפה את הפרשה (ואת השפעתה על הון הבנק) שהתבצעה בשיטה הישנה, רק במועד בו האשראי נכנס לכשל.

ההפרשה בשיטת ה- **CECL** רלוונטית מאוד בעידן הנוכחי לנוכח השינויים שחווינו בתנאי המאקרו בשנתיים האחרונות ואי הוודאות הנגזרת ממצב המלחמה שכן היא מספקת כלי נוסף בידי הבנק לניטור מהיר של פרופיל סיכון האשראי שלו הנוכחי והעתיד. הבנק בוחן הפרשה זו באופן סדיר, ומאתגר אותה לנוכח מצב המאקרו ואי הוודאות והשפעתם על שיעור הכשלים והמחיקות בתיקי האשראי. זאת, כדי להבטיח כי רמת ההפרשות שהבנק שומר מספקת גם בתנאי אי הוודאות אותם אנו חווים. על מנת להבטיח כי רמת ההפרשות של הבנק היא נאותה ושמרנית במצב המלחמה הנוכחי ובהתאם להנחיית בנק ישראל, הגדיל הבנק את ההפרשות בשיטת ה- **CECL** ברבעון השלישי והרביעי של שנת 2023, וזאת, באמצעות מתודולוגיה סדורה. כרית המלחמה נקבעה בשני רבעונים אלו על סך של כ- 36 מיליון שקלים ויחס הכיסוי של הבנק עלה בכל אחד מענפי הפעילות. ערכו לסוף שנת 2023 עמד על 1.41%, וזאת, לעומת 1.20% טרם פרוץ המלחמה. עלייה משמעותית חלה ביחס הכיסוי של התיק הצרכני עקב ההרעה המשמעותית באיכותו, כפי שציינו קודם. יחס הכיסוי של הצרכני עלה בסוף שנת 2023 ל- 8.45% לעומת 6.08% בסוף שנת 2022. יחס הכיסוי בענף ההלוואות לדיור עלה אם כי בצורה מתונה יותר (0.59% לעומת 0.50%, בהתאמה) ובאופן דומה, עלה היחס גם בענף המסחרי (0.71% לעומת 0.66%, בהתאמה). כתוצאה מהשיפור באיכות האשראי של הבנק ברבעון הנוכחי ירד יחס הכיסוי של הבנק במקצת, 1.37%. כרית המלחמה נותרה אף היא ללא שינוי. מתודולוגיית הבנק שנקבעה עם פרוץ המלחמה נותרה ברבעון הנוכחי גם היא ללא שינוי.

הבנק מפעיל את מודל ה- **CECL** על פי ההנחיות של בנק ישראל. השיטה החדשה מתבצעת בשלושה שלבים:

בשלב הראשון נבחנו, בדומה להוראה הקודמת, רמת ההפרשות ההיסטורית באמצעות שיטה הנקבעת על ידי הבנק. הבנק משתמש במודל פנימי על פי החלטתו, כשהשימוש במודל צריך להיות מנומק, מתועד ונמצא תחת בקרה הדוקה. הבנק בחר בשיטה שמרנית לחישוב ההפרשות ההיסטוריות, שיטת ה- **REMAINING LIFE**. בשלב השני מותאמת ההפרשה ההיסטורית, כפי שחושבה בשלב הראשון, למצב בעת מועד ביצוע הפרשה, שכן, יתכן כי במועד זה חל שינוי שאינו מתבטא בהיסטוריה. ההתאמה מבוצעת על פי מקדמים איכותיים וכמותיים המעידים על שינויים או פוטנציאל לשינויים בתיקי האשראי לפי גורמי סיכון שונים היכולים להשפיע על ההפרשות בעתיד, כמו שינוי במדיניות החיתום של הבנק, שינוי במגבלות תאבון הסיכון של הבנק, או שינוי במדדי/גורמי הסיכון של תיקי האשראי השונים.

בשלב השלישי, שכאמור לא נכלל בשיטת ההפרשות הישנה, מותאמת ההפרשה לעתיד באמצעות בחינת השפעת המאקרו על רמת ההפרשות הצפויה מהתיק לטווח קצר יחסית שכן קשה להניח שניתן להסתמך על תחזיות המאקרו לתקופה ארוכה. זה בוודאי נכון באי הוודאות הנוכחית, והפערים שיש בתחזית המאקרו האחרונות בין האנליסטים השונים ותחזית בנק ישראל ממחישים עובדה זו היטב. המעבר בין תחזית המאקרו להשפעתם על הפרשות הבנק מתבצעת על ידי משוואות מאקרו. שלושה תרחישים משמשים את הבנק בחישוב: בסיס, אופטימי ופסימי. תוצאת שלושת התרחישים הללו משוקללת לפי משקולות לכל תרחיש שנקבעו במצב שגרה על 60%, 20% ו- 20% בהתאמה. לאחר מכן, רמת ההפרשה תעודכן לעתיד בהתחשב במח"מ (משך החיים הממוצע) הצפוי של התיק לאחר פירעונות מוקדמים. היות והמודל החדש כולל מרכיבים שונים הנתונים להחלטת הבנק והוא נסמך על מודלים שונים המשמשים לצורך חישוב ההפרשה, קבע הבנק כי החישובים יבוצעו תחת בקרה הדוקה כולל בקרות **SOX**, ותחת תהליך תיקוף סדיר של המודלים המשמשים את הבנק לצרכי חישוב ההפרשה המתבצע פי מדיניות הבנק לתיקוף מודלים.

כפי שציינו לעיל, נכון לרבעון השלישי של שנת 2023, עקב פרוץ המלחמה ואי הוודאות שהיא יצרה המשליכה על המצב בעתיד (ומכאן, על ההפרשות הנדרשות בגינו) ובהמשך למכתב בנק ישראל המנחה את הבנקים להגדיל את ההפרשות עקב אי הוודאות, פעל הבנק באמצעות מתודולוגיה סדורה ליצירת "כרית מלחמה". המתודולוגיה ותוצאת החישוב בכל אחד מענפי הפעילות של הבנק, וכן, התוצאה הכוללת (תוצאת הכרית) אותגרה על ידי חטיבת הסיכונים בשיטות נוספות, כמו הפרשה צפויה, הערכות מומחה ושימוש במבחני קיצון. תוצאות מבחני קיצון שהתבססו על תזוזה קיצונית ביותר בגורמי הסיכון יחסית למצבם במועד החישוב, שימשו את הבנק כדי לבדוק שההפרשה בפועל קרובה אליהם בצורה סבירה ומספקת בהינתן אי הוודאות הקיימת.

השימוש בהערכות מומחה ובמבחני קיצון הייתה הכרחית במתודולוגיה שעודכנה עקב המלחמה. זה נובע מהעובדה שהנתונים ההיסטוריים הפכו להיות פחות

רלוונטיים לאור אי הוודאות המתמשכת, ראו התייחסות בדוח זה להשפעת אי הוודאות על סיכון מודל. המתודולוגיה התבססה על שינוי הטיפול בתוספת המאקרו לחישוב ה- **CECL**. בשל אי הוודאות הגדלנו את המשקל שניתן לתרחיש הפסימי ל- 60% (במקום 20% שבשגרה), וזאת על חשבון תרחיש הבסיס והתרחיש האופטימי. כל אחד מתרחישים אלה קיבל משקל של 20%. בגין העובדה שאירוע המלחמה העלה את פוטנציאל השינוי בגורמי המאקרו בצורה משמעותית, הערכתנו היא שמשקל של 60% לתרחיש הפסימי מספקת. על מנת לאושש נקודה זו, וכן, כדי לאתגר את ההיבטים הסטטיסטיים בחישוב משוואת המאקרו אותגרה סבירות התוצאה הסופית. האיתגור אכן מצא כי תוצאת שיטה זו נמוכה מההפרשה שנקבעה בשיטת ה- **REMAINING LIFE**. לפירוט נוסף על שיטות האיתגור, ראו **דוח הסיכונים לציבור נדבך 3 ליום 30 בספטמבר, 2023 וליום 31 בדצמבר 2023**.

ברבעון הנוכחי לא השתנתה מתודולוגיית החישוב שנקבעה עקב המלחמה ולא שוננו שיטות האיתגור. השיפור באיכות האשראי הביא לשינוי במקדמים הכמותיים. הנחות המאקרו לא השתנו והשפעת השיפור באיכות האשראי על המקדמים ההיסטוריים היא נמוכה יחסית. שינויים קלים במח"מ תיק המשכנתאות והירידה ברמת הביצועים, בעיקר, באשראי הצרכני, הותירו את ערכי יחס הכיסוי בענפים השונים על ערכים דומים מאוד לרבעון הקודם: הערך בענף ההלוואות לדיור נותר על 0.59%, הערך בצרכני עלה במעט ל- 8.49% והערך בענף המסחרי ירד במקצת ל- 0.69%. יחס הכיסוי הכולל של תיק האשראי ירד קלות ל- 1.37% לעומת 1.41% בסוף הרבעון הקודם. בכל הענפים שיעור ההפרשה מכסה את המחיקות נטו בשיעור העולה באופן משמעותי על משך החיים הצפוי של התיק המסחרי, ההלוואות לדיור והוא גבוה במעט, ממשך החיים הצפוי של התיק הצרכני.

גם ברבעון הנוכחי המשיך הבנק לנקוט זהירות ושמרנות בעת קביעת שיעור ההפרשה. גם אם התוצאה בשיטת ההפרשה הצפויה התרחקה מתוצאת הבנק בפועל בשל השיפור באיכות האשראי של התיק, עדיין קיים סיכוי להרעה באיכות האשראי ברבעונים הבאים עקב אי הוודאות הגבוהה בשוק. זו בדיוק מטרת ה- **CECL**. לפיכך, החלטת הבנק היא לשמור על רמת הפרשות יחס כיסוי דומים לרבעון הקודם.

טבלה מספר 7 להלן, מציגה את מצב החובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון למועד הדיווח (ראו הערת שוליים 1 לטבלה). הטבלה מלמדת כי עלות סך כל ההטבות שהבנק העניק עומדת על 5.4 מיליון שקלים, ערך שהוא נמוך משמעותית מעלות ההטבות בהנחת ניצול מלא העומדת על 22.1 מיליון שקלים. הירידה בניצול ההטבות במרבית החודשים שחלפו מתחילת שנת 2024, הביאו לכך שעלות ניצול ההטבות דומה לזה של סוף הרבעון הקודם. טבלה מספר 7 מפרטת גם פעולות שביצע הבנק לטובת הלקוחות לאור מצב המלחמה, באמצעות דחיית תשלומים, וכן (בתחתית הטבלה) הלוואות באמצעות הקרן בערבות המדינה במסלול "חרבות ברזל" או במימון המדינה.

טבלה מספר 7 - גילוי על הטבות במסגרת ההתמודדות עם מלחמת "חרבות ברזל"

גילוי על הטבות במסגרת ההתמודדות עם המלחמה: (*)

סך הכל	עסקים		אנשים פרטיים-		דיור
	קטנים	עסקים בינוניים	עסקים זעירים וקטנים	אחר	
עלות צפויה של הטבות שהבנק העניק במסגרת ההתמודדות עם המלחמה					
3.9	-	-	0.2	1.8	1.9
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
1.5	-	-	-	0.1	1.4
5.4	-	-	0.2	1.9	3.3
16.7	-	-	-	9.9	6.8
22.1	-	-	0.2	11.8	10.1
מידע נוסף על פעילות לטובת הלוואות במסגרת ההתמודדות עם המלחמה					
2,155.9 ^א	-	-	299.3	209.8	1,646.8
73.1	-	-	2.9	21.1	49.1
6	-	-	6	5	6
65.2	-	-	2.1	15.1	48.0
0.1	-	-	-	0.1	-
יתרת אשוראי עם שניניים בתנאי החובות (**)					
סכום התשלומים שנדחו (****)					
דחיית תשלומים ממוצעת בחודשים (****)					
מזה אשוראי בעייתי					
מזה אשוראי שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי (****)					
יתרת הלוואות שניתנו ללא ריבית או בריבית מופחתת					
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
הלוואות שניתנו במסגרת קרנות בערבות מדינה					
72.2	-	-	72.2	-	-
6.94	-	-	6.94	-	-
מזה:					
34.4	-	-	34.4	-	-
6.14	-	-	6.14	-	-
יתרת הלוואות שניתנו במימון בנק ישראל (לרבות באמצעות קרנות בערבות המדינה)					
34.4	-	-	34.4	-	-
6.14	-	-	6.14	-	-

(*) הנתונים מעודכנים נכון ליום 30 באפריל, 2024.

(**) כולל דחיית תשלומים בריבית 0% ופטור מריבית חובה בעו"ש.

(***) יתרת האשוראי כוללת מעגל 1-2.

(1) מזה: חובות בסך 917.0 מיליוני ש"ח אשר נמצאים בדחיית תשלומים שטרם הסתיימה.

(****) דחיית התשלומים, לרבות הארכת תקופת פירעון, דחיית התשלומים אינה כוללת דחייה שבה נוצלה זכאות, לה הלוואה זכאי לפי כל דין.

(*****) לווים אשר סווגו כלוויים בקשיים פיננסיים החל מיום 1 בינואר, 2024 שלא במסגרת המתווה. למידע נוסף [ראה ב"אור 1 וביאור 14 בדוח הכספי](#).

טבלה מספר 8 להלן מציגה את סיכון האשראי של הבנק לפי ענפי משק לסוף הרבעון הראשון של שנת 2024, לרבעון המקביל בשנת 2023 ולסוף שנת 2023. היא מעידה על השיפור באיכות תיק האשראי של הבנק במהלך הרבעון הנוכחי, כפי שכבר ציינו במקטעים הקודמים. ההשוואה במקטע זה מבוצעת מול סוף הרבעון הקודם: ירידה בסך יתרת ההפרשה להפסדי אשראי (עמודה ראשונה משמאל), בסך כל המחיקות נטו של הבנק (עמודה שנייה משמאל) ובהוצאות להפסדי אשראי (עמודה שלישית משמאל). הירידה נובעת בעיקר מהשיפור באיכות האשראי לאנשים פרטיים בכל אחד ממדדי איכות האשראי. מדדי ההלוואות לדיור ממשיכים להיות ברבעון הנוכחי נמוכים מאוד/אפסיים ומדדי התיק המסחרי, ההוצאות בגין הפסדי האשראי וכן המחיקות החשבונאיות נטו, יורדים גם הם. נציין שהרמה הנמוכה של מדדי האשראי בתיק המסחרי ובתיק ההלוואות לדיור מלווה בהמשך העלייה בהיקף האשראי. באשראי לאנשים פרטיים חלה ירידה ברבעון הנוכחי בשל מדיניות הבנק במטרה להקטין את שיעור המחיקות בתיק ולשפר את איכותו. השוואת הנתונים בטבלה בין הרבעון הנוכחי לרבעון המקביל בשנה הקודמת, מראה כפי שציינו בדוחות קודמים וגם בדוח זה, על ההרעה באיכות האשראי במהלך שנת 2023. הרעה זו נבעה מהאשראי לפרטיים כאשר התיק המסחרי ותיק ההלוואות לדיור שומרים על איכות אשראי גבוהה המלווה בעלייה בהפרשות להפסדי אשראי תוצאת תוספת ההפרשות ברבעון השלישי והרביעי של שנת 2023 עקב המלחמה שציינו קודם. נסכם ונאמר כי טבלה מספר 8 ממחישה את המוטיב שמלווה אותנו ברוב דוח זה – שיפור באיכות תיק האשראי של הבנק ברבעון הנוכחי. התיק המסחרי ותיק ההלוואות לדיור ממשיכים לשמור על איכות אשראי גבוהה גם בשנת 2023. השיפור ברבעון הנוכחי נובע משיפור באיכות האשראי הצרכני. אי הוודאות הנוכחית המתמשכת מחייבת המשך ניטור וביצוע הפעולות הנדרשות לשמור על המגמה שאנחנו רואים מתחילת שנת 2024.

למידע נוסף לגבי הפרשות הבנק בשיטת ה- **CECL** ו- "כרית המלחמה", ראו **פרק 3 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024** ובדוח זה לעיל, בפרק הדן בהפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL).

טבלה מספר 8 - סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 31 במרץ 2024										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾					
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
יתרת הפרשה	מחיקות	הוצאות בגין	מזה: סיכון	מזה: סיכון	מזה: סיכון	מזה: דירוג	מזה: דירוג	מזה: סיכון	מזה: סיכון	
להפסדי	חשבונאיות	הפסדי	אשראי לא	בעייתי	מזה:	ביצוע אשראי	ביצוע אשראי	אשראי	ביצוע אשראי	
אשראי	נטו	אשראי	צובר ⁽⁵⁾	⁽⁵⁾	חובות	סך הכל	בעייתי ⁽⁵⁾	⁽⁵⁾	סך הכל	
במיליוני ש"ח										
<u>פעילות לווים בישראל</u>										
<u>ציבור - מסחרי</u>										
8.1	-	(0.3)	5.5	5.5	1,378.7	2,101.2	11.5	2,070.3	2,105.7	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
2.5	-	0.4	9.5	12.4	1,465.9	1,492.4	12.4	1,480.0	1,492.4	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
18.0	1.6	2.5	2.7	7.8	461.9	617.8	7.8	663.7	671.5	שירותים פיננסיים
-	-	-	-	0.7	858.2	858.2	0.7	946.7	947.4	אחרים
28.6	1.6	2.6	17.7	26.4	4,164.7	5,069.6	32.4	5,160.7	5,217.0	סך הכל מסחרי⁽⁷⁾
אנשים פרטיים - הלוואות לדירור										
56.9	0.5	(0.2)	127.7	127.7	9,679.9	8	127.7	10,570.1	8	
123.5	14.9	8.6	1.2	20.8	1,454.6	1,534.3	21.0	1,415.0	1,534.3	אנשים פרטיים - אחר
209.0	17.0	11.0	146.6	174.9	15,299.2	17,464.6	181.1	17,145.8	17,612.1	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
בנקים בישראל וממשלת ישראל										
-	-	-	-	-	256.4	256.4	-	1,096.8	1,096.8	
209.0	17.0	11.0	146.6	174.9	15,555.6	17,721.0	181.1	18,242.6	18,708.9	סך הכל פעילות בישראל
בנקים וממשלות בחו"ל										
-	-	-	-	-	-	-	-	106.2	106.2	
-	-	-	-	-	-	-	-	15.5	15.5	אחרים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	121.7	121.7	סך הכל פעילות בחו"ל
209.0	17.0	11.0	146.6	174.9	15,555.6	17,721.0	181.1	18,364.3	18,830.6	סך הכל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2) - 15,555.6 מיליוני ש"ח, אג"ח - 1,107.5 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 2.1 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 2,165.4 מיליוני ש"ח.
  - (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
  - (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוציגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
  - (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
  - (5) סיכון אשראי מאזני וחוסף מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
  - (6) כולל הלוואות לדירור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 87.7 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 49.2 מיליוני ש"ח.
  - (7) כולל הלוואות המגובות בתזרים הלוואות רכב ואשראי למטרה כללית בסך 158.0 מיליוני ש"ח בגינם בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 13.6 מיליוני ש"ח.
  - (8) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.
- לפרטים אודות השפעת מלחמת "חרבות ברזל" ראו פרק 3 - סקירת הסיכונים וטבלאות 25 ו-31 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024.

טבלה מספר 8 - סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך):

ליום 31 במרץ 2023										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁵⁾										
יתרת הפרשה	מחיקות	הוצאות בגין	מזה: סיכון	מזה: סיכון	מזה: סיכון	מזה: סיכון	מזה: דירוג	מזה: דירוג	מזה: דירוג	מזה: דירוג
להפסדי	חשבונאיות	הפסדי	אשראי לא	בעייתי	מזה:	אשראי	ביצוע אשראי	ביצוע אשראי	ביצוע אשראי	ביצוע אשראי
אשראי	נטו	אשראי	צובר ⁽⁶⁾	⁽⁷⁾	חובות	סך הכל	בעייתי ⁽⁸⁾	⁽⁹⁾	⁽⁹⁾	סך הכל
במיליוני ש"ח										
14	-	0.2	6.3	6.4	1,192.0	1,692.5	10.5	1,677.1	1,693.0	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
4.2	-	1.7	10.2	12.5	1,163.5	1,184.8	12.5	1,172.3	1,184.8	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן(*)
14.9	0.7	(0.3)	2.3	6.3	543.8	670.0	6.3	716.6	722.9	שירותים פיננסיים
-	-	-	-	-	382.6	382.6	-	426.3	426.3	אחרים(*)
20.5	0.7	1.6	18.8	25.2	3,281.9	3,929.9	29.3	3,992.3	4,027.0	סך הכל מסחרי⁽¹⁾
47.1	-	(1.9)	112.5	112.5	9,679.9	11,100.5	112.5	10,832.1	11,100.5	אנשים פרטיים - הלוואות לדירוג
99.7	11.9	17.9	1.7	22.0	1,585.8	1,667.0	22.1	1,534.7	1,667.0	אנשים פרטיים - אחר
167.3	12.6	17.6	133.0	159.7	14,547.6	16,697.5	163.9	16,359.1	16,794.5	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	284.7	284.7	-	1,343.5	1,343.5	בנקים בישראל וממשלת ישראל
167.3	12.6	17.6	133.0	159.7	14,832.3	16,982.2	163.9	17,702.6	18,138.0	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	73.4	73.4	בנקים וממשלות בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	20.9	20.9	אחרים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	94.3	94.3	סך הכל פעילות בחו"ל
167.3	12.6	17.6	133.0	159.7	14,832.3	16,982.2	163.9	17,769.9	18,232.3	סך הכל

(*) סוג מחדש

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾ - 14,832.3 מיליוני ש"ח, אג"ח - 1,242.2 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 8.0 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 2,149.8 מיליוני ש"ח.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (5) סיכון אשראי מאזני וחוסף מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (6) כולל הלוואות לדירוג אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 90.6 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 93.2 מיליוני ש"ח.
- (7) כולל הלוואות המגובות בתזרים הלוואות רכב ואשראי למטרה כללית בסך 238.0 מיליוני ש"ח בגינם בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 12.1 מיליוני ש"ח.
- (8) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

טבלה מספר 8 - סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2023										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נדרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁶⁾										
יתרת הפרשה	מחיקות	הוצאות בגין	מזה: סיכון	מזה: בעייתי	מזה: סיכון	מזה: דירוג	מזה: סיכון	מזה: דירוג	מזה: סיכון	מזה: דירוג
להפסדי	חשבונאיות	הפסדי	אשראי לא	בעייתי	מזה: חובות	ביצוע אשראי	אשראי	ביצוע אשראי	אשראי	ביצוע אשראי
אשראי	נטו	אשראי	צובר ⁽⁵⁾	(5)	סך הכל	בעייתי ⁽⁵⁾	בעייתי ⁽⁵⁾	(5)	בעייתי ⁽⁵⁾	(5)
במיליוני ש"ח										
8.2	(0.1)	7.0	9.1	9.1	1,338.6	1,995.2	15.2	1,961.3	2,000.2	
2.2	-	(0.2)	9.8	12.7	1,451.4	1,472.3	12.7	1,459.6	1,472.3	
17.2	6.9	8.0	2.0	8.0	506.7	627.1	8.0	672.4	680.4	
-	-	-	-	-	615.4	615.4	-	703.8	703.8	
27.6	6.8	14.8	20.9	29.8	3,912.1	4,709.9	35.9	4,797.1	4,856.7	
57.6	0.7	9.3	132.8	132.8	9,834.1	10,985.2	132.8	10,693.6	10,985.2	
129.8	73.1	109.2	1.3	23.0	1,536.1	1,617.4	23.2	1,484.3	1,617.4	
215.0	80.6	133.3	155.0	185.6	15,282.3	17,312.6	191.9	16,975.1	17,459.3	
-	-	-	-	-	240.9	240.9	-	1,016.0	1,016.0	
215.0	80.6	133.3	155.0	185.6	15,523.2	17,553.5	191.9	17,991.1	18,475.3	
-	-	-	-	-	-	-	-	74.6	74.6	
-	-	-	-	-	-	-	-	15.0	15.0	
-	-	-	-	-	-	-	-	89.6	89.6	
215.0	80.6	133.3	155.0	185.6	15,523.2	17,553.5	191.9	18,080.7	18,564.9	

פעילות לווים בישראל

ציבור - מסחרי

בינוי ונדל"ן - בינוי⁽⁶⁾

בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן

שירותים פיננסיים

אחרים

סך הכל מסחרי⁽⁷⁾

אנשים פרטיים - הלוואות לדיור

אנשים פרטיים - אחר

סך הכל ציבור - פעילות בישראל

בנקים בישראל וממשלת ישראל

סך הכל פעילות בישראל

בנקים וממשלות בחו"ל

אחרים בחו"ל

סך הכל פעילות בחו"ל

סך הכל

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2) - 15,523.2 מיליוני ש"ח, אג"ח - 1,010.1 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 1.3 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 2,030.3 מיליוני ש"ח.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח ויירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מנר חוזר.

(3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוציגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(5) סיכון אשראי מאזני וחוסף מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(6) כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 85.3 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 55.4 מיליוני ש"ח.

(7) כולל הלוואות המגובות בתזרים הלוואות רכב ואשראי למטרה כללית בסך 176.7 מיליוני ש"ח בגינם בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 13.9 מיליוני ש"ח.

(8) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

לפרטים אודות השפעת מלחמת "חרבות ברזל" ראה פרק 3 - סקירת הסיכונים וטבלאות 25 ו-31 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2024.

מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך מבניהם:

חשיפות עיקריות למדינות זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 31 במרץ 2024													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾		חשיפה חוץ מאזנית ⁽¹⁾⁽²⁾				חשיפה מאזנית ⁽²⁾							
		חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה מאזנית של שלווחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים		חשיפה מאזנית של שלווחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים							
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מדה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות לא צוברים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	לממשלות ⁽⁴⁾		
במיליוני ₪													
35.0	188.9	-	-	-	-	223.9	-	-	-	85.9	62.9	75.1	ארצות הברית
32.4	39.7	-	-	-	-	72.1	-	-	-	42.5	29.6	-	אחרות
67.4	228.6	-	-	-	-	296.0	-	-	-	128.4	92.5	75.1	סך כל החשיפות למדינות זרות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סך כל החשיפות למדינות LDC

הערות:

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלווחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלווחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלווחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלווחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

פירוט ההערות, ראו בטבלת ההשוואה לתקופה קודמת בעמוד הבא.

טבלה מספר 9 – פירוט חשיפות לפי אזורים גאוגרפיים (המשך):

חשיפות עיקריות למדינת זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 31 במרץ 2023													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾			חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾ (4)				חשיפה מאזנית ⁽²⁾			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
						סך כל החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית של שלוחות על התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים		חשיפה מאזנית מעבר לגבול		המדינה	
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות לא צוברים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים ⁽⁴⁾	לממשלות ⁽⁴⁾		
במיליוני ₪													
90.3	182.5	-	-	-	-	272.8	-	-	-	154.1	45.3	73.4	ארצות הברית
48.9	23.7	-	-	-	-	72.6	-	-	-	63.4	9.2	-	אחרות
139.2	206.2	-	-	-	-	345.4	-	-	-	217.5	54.5	73.4	סך כל החשיפות למדינות זרות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סך כל החשיפות למדינות LDC

הערות:

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

פירוט ההערות, ראו בטבלת ההשוואה לתקופה קודמת בעמוד הבא.

טבלה מספר 9 – פירוט חשיפות לפי אזורים גאוגרפיים (המשך):

חשיפות עיקריות למדינת זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 31 בדצמבר 2023															
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽¹⁾		חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾				חשיפה מאזנית ⁽³⁾				חשיפה מאזנית מעבר לגבול				המדינה	
		סה"כ		מדינה זרה לתושבים מקומיים		מדינה זרה לתושבים מקומיים		מדינה זרה לתושבים מקומיים		מדינה זרה לתושבים מקומיים					
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון	סיכון	חובות	סיכון	חשיפה	ניכוי	חשיפה	ניכוי	חשיפה	ניכוי	לאחרים	לבנקים ⁽⁴⁾	למשלוחות ⁽⁴⁾	
		אשראי חוץ מאזני בעייתי	אשראי	לא צבורים	אשראי	מאזנית נטו	התחייבויות	מאזנית לפני ניכוי	התחייבויות	מאזנית לפני ניכוי	התחייבויות	מאזנית לפני ניכוי	מאזנית לפני ניכוי	מאזנית לפני ניכוי	
במיליוני ₪															
49.0	191.5	-	-	-	-	240.5	-	-	-	-	-	132.4	33.5	74.6	ארצות הברית
39.0	18.9	-	-	-	-	57.9	-	-	-	-	-	48.6	9.3	-	אחרות
88.0	210.4	-	-	-	-	298.4	-	-	-	-	-	181.0	42.8	74.6	סך כל החשיפות למדינת זרות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סך כל החשיפות למדינת LDC

הערות:

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

1 על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגדרי אשראי

2 סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

3 סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מבלות חבות של לווה.

4 ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

5 לא קיים סיכון אשראי מאזני או חוץ מאזני בעייתי וכן לא קיימים חובות לא צבורים בחשיפות למדינת זרות.

טבלה מספר 9 מראה כי חשיפת הבנק לאזורים גאוגרפיים היא מצומצמת יחסית, ובעיקר, נובעת מחשיפה לארצות הברית. ברבעון הנוכחי צמצם הבנק את חשיפתו לארצות הברית יחסית לרבעון הקודם. הצמצום נבע מהקטנת החשיפה למוסדות אחרים והיא קוזזה על ידי הגדלת החשיפה לבנקים. החשיפה למדינות אחרות גדלה במעט אך ערכה נותרו עדיין נמוכים. ערך החשיפה הקצרה, לפירעון עד שנה, גדלה ברבעון הנוכחי על חשבון התקופות הארוכות יותר. רמת הסיכון בחשיפות הבנק למדינות זרות היא נמוכה. החשיפה מנוהלת בתהליך סדור הקובע את מסגרות החשיפה. רמת החשיפה היא נמוכה על פי מדיניות הבנק, ומתבצע מעקב שוטף אחר הצדדים הנגדיים.

שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)

טבלה מספר 10 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)

טבלה מספר 10 מלמדת כי לא חל שינוי מהותי בהיקף הנכסים המובטחים של הבנק ברבעון הנוכחי יחסית לרבעון הקודם. חשיפתם של הנכסים המובטחים יחסית ליתרה המאזנית של הבנק נותרה נמוכה. עלייה חלה בנכסים המובטחים על ידי ביטחון בעיקר עקב פעילות הבנק בקרן בערבות מדינה.

ליום 31 במרץ 2024									
מובטחים							לא מובטחים		
מזה: על ידי נסרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל: יתרה מאזנית	סך הכל: יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ₪									
41.0	41.0	2.6	0.0	-	172.2	43.6	213.2	15,342.4	חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	1,107.5	אגרות חוב
41.0	41.0	2.6	0.0	-	172.2	43.6	213.2	16,449.9	סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	159.8	מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר

טבלה מספר 10 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3) (המשך)

ליום 31 במרץ 2023									
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על ידי נכרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל: יתרה מאזנית	סך הכל: יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ₪									
41.5	41.5	4.1	0.0	-	73.7	45.6	115.2	14,717.1	חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	1,242.2	אגרות חוב
41.5	41.5	4.1	0.0	-	73.7	45.6	115.2	15,959.3	סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	146.3	מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר
ליום 31 בדצמבר 2023									
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על ידי נכרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל: יתרה מאזנית	סך הכל: יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ₪									
41.5	41.5	5.3	-	-	129.5	46.8	171.0	15,352.2	חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	1,010.1	אגרות חוב
41.5	41.5	5.3	-	-	129.5	46.8	171.0	16,362.3	סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	169.1	מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)

טבלה מספר 11 – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CR5)

טבלה מספר 11 מלמדת על ירידה קלה בסך כל חשיפת האשראי ברבעון הנוכחי יחסית לרבעון הקודם. היא נובעת בעיקר מהירידה בחשיפה לריבוניות והבנקים המרכזיים שלהם, שכמעט כולה קוזזה על ידי פעילות עסקית שוטפת של הבנק.

ליום 31 במרץ 2024												
סך כל סכום חשיפת האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	אחר	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	10%	0%	משקל סיכון
במיליוני ₪												
4,912.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,912.1	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
39.4	-	-	-	-	-	-	-	-	39.4	-	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
279.5	-	-	-	-	-	-	2.9	-	276.6	-	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
43.3	-	-	-	-	-	-	-	-	43.3	-	-	חברות ניירות ערך
3,153.5	-	-	27.6	3,065.0	-	-	50.8	-	10.1	-	-	תאגידים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
2,609.1	-	-	-	180.1	2,429.0	-	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
346.9	-	-	-	-	346.9	-	-	-	-	-	-	בביטחון נכס למגורים
9,709.7	-	-	-	349.4	2,532.2	2,603.6	1,815.1	2,409.4	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
142.9	-	-	81.4	61.5	-	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
786.7	-	-	-	495.7	-	-	-	-	5.8	-	285.2	נכסים אחרים*
84.5	-	-	-	84.5	-	-	-	-	-	-	-	*מזה: בגין מניות
22,023.0	-	-	109.0	4,151.7	5,308.0	2,603.6	1,868.8	2,409.4	375.2	-	5,197.3	סך הכל

טבלה מספר 11 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5) (המשך)

סך כל טכום חשיפת האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	ליום 31 במרץ 2023											משקל סיכון	
	אחר	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	10%	0%		
	במיליוני ₪												
4,116.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,116.6	ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
28.3	-	-	-	-	-	-	-	-	28.3	-	-	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
282.6	-	-	-	-	-	-	13.8	-	268.8	-	-	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
49.3	-	-	-	-	-	-	-	-	49.3	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,804.1	-	-	88.5	2,637.3	-	-	63.7	-	14.5	-	-	-	תאגידים
2,239.0	-	-	-	6.4	2,232.6	-	-	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
152.5	-	-	-	-	152.5	-	-	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
9,873.1	-	-	-	372.6	2,609.8	2,432.3	1,846.8	2,611.7	-	-	-	-	בביטחון נכס למגורים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
110.5	-	-	65.7	44.8	-	-	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
792.6	-	-	-	492.5	-	-	-	-	8.3	-	291.8	-	נכסים אחרים*
75.1	-	-	-	75.1	-	-	-	-	-	-	-	-	*מזה: בגין מניות
20,448.7	-	-	154.2	3,553.6	4,994.9	2,432.3	1,924.4	2,611.7	369.2	-	4,408.4	-	סך הכל

טבלה מספר 11 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5) (המשך)

סך כל סכום חשיפת האשראי (אחרי CCF ואחרי GRM)	ליום 31 בדצמבר 2023											משקל סיכון	
	אחר	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	10%	0%		
במיליוני ₪													
5,443.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,443.2	ריבונותיות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
39.4	-	-	-	-	-	-	-	-	39.4	-	-	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
232.5	-	-	-	-	-	-	1.5	-	231.0	-	-	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
43.3	-	-	-	-	-	-	-	-	43.3	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,954.7	-	-	32.9	2,828.9	-	-	83.3	-	9.6	-	-	-	תאגידים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
2,647.1	-	-	-	197.3	2,449.8	-	-	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
292.3	-	-	-	-	292.3	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נכס למגורים
9,907.1	-	-	-	347.8	2,662.4	2,557.8	1,852.2	2,487.0	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
135.8	-	-	67.3	68.5	-	-	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
771.8	-	-	-	477.3	-	-	-	-	5.7	-	288.8	-	נכסים אחרים*
84.5	-	-	-	84.5	-	-	-	-	-	-	-	-	*מזה: בגין מניות
22,467.2	-	-	100.2	3,919.8	5,404.5	2,557.8	1,936.9	2,487.0	329.0	-	5,732.0	-	סך הכל

חלק 5 א - סיכון אשראי של צד נגדי

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

טבלה מספר 12 – ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

ליום 31 במרץ 2024					
RWA	EAD לאחר CRM	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי		עלות שחלוף	
		חשיפה פוטנציאלית עתידית	חשיפה פוטנציאלית עתידית		
במיליוני ₪					
3.3	0.3	14	0.2	9.3	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי של צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)
-	-	-	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)
3.3	0.3	14	0.2	9.3	סך הכל
ליום 31 במרץ 2023					
RWA	EAD לאחר CRM	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי		עלות שחלוף	
		חשיפה פוטנציאלית עתידית	חשיפה פוטנציאלית עתידית		
במיליוני ₪					
3.9	18.6	14	-	18.6	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי של צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)
-	-	-	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)
3.9	18.6	14	-	18.6	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2023					
RWA	EAD לאחר CRM	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי		עלות שחלוף	
		חשיפה פוטנציאלית עתידית	חשיפה פוטנציאלית עתידית		
במיליוני ₪					
3.3	6.8	14	4.7	6.8	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי של צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)
-	-	-	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)
3.3	6.8	14	4.7	6.8	סך הכל

פעילות הבנק מול צדדים נגדיים מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי. רמת הסיכון של הבנק נמוכה מאוד בגין אופן פעילותו מול הצדדים הנגדיים, וכפי שעולה מהחשיפה והקצאת ההון הנמוכה המצוינות בטבלה מספר 12 ובטבלה מספר 13.

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)

טבלה מספר 13 – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CCR3)

ליום 31 במרץ 2024									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	-	9.3	-	-	-	-	-	9.3
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	14	-	-	14
תיקים קמעונאים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	9.3	-	-	14	-	-	10.7

ליום 31 במרץ 2023									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	-	18.6	-	-	-	-	-	18.6
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	0.2	-	-	0.2
תיקים קמעונאים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	18.6	-	-	0.2	-	-	18.8

ליום 31 בדצמבר 2023									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	-	6.8	-	-	-	-	-	6.8
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	1.9	-	-	1.9
תיקים קמעונאים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	6.8	-	-	1.9	-	-	8.7

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

טבלה מספר 14 – הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

ליום 31 במרץ 2024						
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)		ביטחון שמשמש בעסקאות נכרים				
שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		
		לא מנתק	מנתק	לא מנתק	מנתק	
-	-	-	-	64.2	-	חזומן – מטבע מקומי
-	-	-	-	-	-	חזומן - מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	9.8	-	מניות
-	-	-	-	-	-	ביטחון אחר
-	-	-	-	74.0	-	סה"כ

ליום 31 בדצמבר 2023						
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)		ביטחון שמשמש בעסקאות נכרים				
שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		
		לא מנתק	מנתק	לא מנתק	מנתק	
-	-	-	-	62.2	-	חזומן – מטבע מקומי
-	-	-	-	-	-	חזומן - מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	11.7	-	מניות
-	-	-	-	-	-	ביטחון אחר
-	-	-	-	73.9	-	סה"כ

חלק 5 ב - הקצאת הון בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA)

לפי הוראה A208 תאגידים בנקאיים שאינם מגיעים לסף המהותיות שנקבע בסעיף 150.9(1) רשאים לבחור שלא לחשב את דרישת ההון בגין CVA באמצעות גישות SA-CVA או BA-CVA, ותחת זאת לבחור בטיפול חלופי:

(1) כל תאגיד בנקאי עם ערך רעיוני מצרפי של עסקאות נגזרים שאינם נסלקות באופן מרכזי נמוך או שווה ל-100 מיליארד אירו נחשב כנמצא מתחת לסף המהותיות.

(2) כל תאגיד בנקאי שאינו מגיע לסף המהותיות רשאי לבחור לקבוע את דרישת ההון בגין CVA בגובה השווה ל-100% מדרישת ההון של התאגיד הבנקאי בגין סיכון אשראי צג נגדי (CCR).

הבנק בחר באופציה 2. טבלאות מספר 15 ו-16 מציגות את תוצאות הבנק לפי אופציה 2. העלייה בתוצאות הבנק ברבעון הנוכחי, יחסית לרבעון הקודם, נובעת משינוי שיטת החישוב כאמור לעיל, ומעלייה מסוימת בחשיפה.

הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)

טבלה מספר 15 - הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)

מספר של צדדים נגדיים	SA-CVA		
		RWA	
-	-	-	סיכון שיעור ריבית
10	2.4		סיכון שער חליפין
-	-	-	סיכון מרווח אשראי ייחוס
17	0.9		סיכון מניות
-	-	-	סיכון סחורות (commodity risk)
-	-	-	סיכון מרווח אשראי של צד נגדי
27	3.3		סך הכל

דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכונים חשיפות התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)

טבלה מספר 16 - דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכונים חשיפות התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)

SA - CVA	RWA
8,757	סה"כ נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) ברבעון הקודם
10,675	סה"כ נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) בסוף תקופת הדיווח

סיכון השוק הוא הסיכון שנבע מההסתברות ששינויים בלתי צפויים במחירי השוק – שיעורי ריבית, מדדי מחירים, שערי חליפין, מחירי מניות ועוד – יפגעו בהכנסות הבנק או בערך ההון שלו בשל פוזיציות מאזניות וחוזי-מאזניות שמושפעות משינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים עקב שינויים בתנאי השוק. התוצאות העסקיות, השווי ההוגן של הנכסים, התחייבויות, ההון העצמי ותזרימי המזומנים חשופים לסיכונים שוק שמקורם בתנודתיות בשיעורי הריבית, בשער החליפין, במדד המחירים, במחירי ניירות ערך בארץ ובחו"ל ובמדדים כלכליים נוספים.

סיכון השוק כולל מספר סוגי סיכונים ספציפיים המנוהלים בבנק על פי עקרונות דומים, על בסיס מסגרת עבודה, מדיניות ותאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, כדלקמן:

- **סיכון ריבית** (ללא מרווח סיכון האשראי) – הסיכון הנשקף להוננו ולרווחיו של הבנק כתוצאה מתנועות שליליות בשיעורי הריבית המשפיעות על הפוזיציות הקיימות בתיק הבנק. כאשר שיעורי הריבית משתנים, משתנים עמם השווי הנוכחי והעיתוי של תזרימי המזומנים העתידיים. אלה, בתמורה, גורמים לשינוי בערכם הבסיסי של נכסי הבנק, התחייבויותיו ופריטים חוץ מאזניים, ולפיכך, הם משנים את ערכו הכלכלי של התאגיד. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים גם על הרווחים של הבנק, על ידי שינוי ההכנסות והוצאות הרגישות לשיעור הריבית, דבר המשפיע על הכנסות הריבית נטו, Net Interest Income, NII.
- **סיכון שער חליפין** – החשיפה להפסד ברווחי הבנק כתוצאה משינויים בשערים של המטבעות השונים בהם הבנק פועל במסגרת עסקיו.
- **סיכון אינפלציה** – החשיפה להפסד כתוצאה משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר משינויים במדד המחירים לצרכן.
- **סיכונים בסיס אחרים** – חשיפה להפסד כתוצאה משינוי של מחירים של מניות, פרמטרים המשפיעים על שווי של האופציות וכולי.

פעילותו הקמעונאית והעסקית של הבנק חושפת אותו לסיכונים אלה, ובעיקר, סיכון ריבית, שכן רמת החשיפה של הבנק לסיכון שער חליפין, כמו גם לסיכונים מניות ואופציות בתיק ההשקעות שלו מצומצמת, והוגבלה בתאבון סיכון שמרני שנקבע על ידי הדירקטוריון. סיכון הריבית, שכאמור לעיל, נובע מהשפעת תנודות של עקום הריבית כגון תנועות לאורך העקום, ביניהן, תנודות מקבילות או תנועות בעוצמה שונה בטווחי זמן שונים לאורכו, או תנועות של העקום שבהן קיימת אפשרות כי חלק מן העקום יעלה וחלקו האחר ירד. סיכון הריבית הוא סיכון השוק העיקרי של הבנק ומרביתו נובע מהנכסים וההתחייבויות של הבנק (התיק הבנקאי) ומתיק ההשקעות שלו, המורכב ברובו מאג"חים בדירוג אשראי גבוה, הנתונים לשינויים בעקומי הריבית הרלוונטיים להשקעה. סיכון הריבית של הבנק והסיכון הנובע מפעילותו בתיק ההשקעות ובתיק הבנקאי הוגבלו על ידי דירקטוריון הבנק בתאבון סיכון נמוך שנקבע במונחי אחוזים מהון רוברד 1. ניהול סיכון הריבית כרוך גם בניטור הפרעונות המוקדמים, בעיקר, בתיק המשכנתאות של הבנק, המהווה את החלק העיקרי בתיק האשראי של הבנק. לשיעור הפרעונות המוקדמים יש השפעה על מבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק ועל רמת הסיכון והוא מחייב ניטור והחלטות מושכלות בקשר עם השפעת הפרעונות על סיכון השוק והריבית.

עם פרוץ המלחמה החלה בשוק תנודתיות משמעותית במחירי הנכסים הפיננסיים. התנודתיות בשער השקל/דולר, במחירי אג"ח ממשלת ישראל, במחירי המניות ובמרווחים באג"ח קונצרניים גדלה באופן משמעותי. לתנודתיות בשער הדולר ובמחירי המניות השפעה נמוכה על פרופיל סיכון השוק של הבנק, כיוון שלפי המדיניות שקבע הדירקטוריון, חשיפת הבנק לשינוי גורמי סיכון אלה נמוכה. התנודתיות בתשואות האג"חים בארץ ובחו"ל השפיעה על תיק ההשקעות של הבנק, והביאה ברבעון הרביעי של שנת 2023 לירידה בקרן ההון של הבנק, אך עם זאת, רמת הסיכון של תיק זה היא נמוכה יחסית שכן מדיניות ההשקעות של הבנק היא להשקיע בעיקר באג"ח ממשלתיים. לפירוט נוסף על פרופיל סיכון השוק מעת פרוץ המלחמה, ראו **דוח הסיכונים ליציב, נדבך 3, ליום 30 בספטמבר, 2023 וליום 31 בדצמבר, 2023**. הרבעון הראשון של שנת 2024 התאפיין בהמשך אי הוודאות שיצרה המלחמה. אי הוודאות הגדילה את פוטנציאל הסיכון, האימונים ומרחב התרחישים האפשריים כתוצאה מתנודות בגורמי הסיכון הרלוונטיים. תנודות אלה התרחשו כתוצאה מהסלמה במצב הביטחוני, כמו בעת המתקפה האיראנית בחודש אפריל. הבנק מנטר את הפעילות ואת מצב המאקרו בקפידה, ומקיים דיונים תכופים להערכות המצב וההשפעות הפוטנציאליות, זאת לאור חוסר הבהירות לגבי קצב הורדת הריבית בשנת 2024 ולגבי שיעור האינפלציה, בין היתר, לאור מדדי מרץ ואפריל שעלו מעבר לתחזיות, עליות המחירים האחרונות, וכן, הכוונה העלולות מיסים בתחילת שנת 2025. להורדת הדירוג של מדינת ישראל ואופק הדירוג של חמשת הבנקים הגדולים במערכת ביום 11 בפברואר, 2024, והורדת דירוג המדינה על ידי חברת S&P ביום 18 באפריל, 2024 ושל שני הבנקים הגדולים, ביום 5 במאי 2024, לא הייתה השפעה מהותית על סיכון השוק של הבנק. תנודתיות חלה גם בשיעור הפירעונות המוקדמים בתיק המשכנתאות, תוצאה, בין היתר, של מתווה ההקפאות ודחיית תשלומי ההלוואות בתיק. למתווה זה הייתה השפעה גם על סיכון האשראי של הבנק, כפי שציינו בדוח זה.

לאור הקשת הנרחבת של התרחישים היכולים להתפתח עקב המלחמה, העלה הבנק את דירוג סיכון השוק הכולל (כולל: סיכון ריבית, סיכון מחירי מניות ואג"חים, סיכון אינפלציה. סיכון מטבע חוץ נשאר ללא שינוי, על דירוג נמוך) מרמה של סיכון נמוך לרמה של סיכון נמוך – בינוני וזאת, כדי לשקף את העלייה בפוטנציאל האימונים ורמת הסיכון, תוצאה אי הוודאות שנוצרה מפרוץ המלחמה. בהתאם להערכת סיכון השוק של הבנק ברבעון הראשון של 2024, החליט הבנק להשאיר את דירוג הסיכון בטבלת גורמי הסיכון ברמה שנקבעה ברבעון השלישי 2023.

הבנק מכמת את סיכוני השוק בשגרה (מצב שוק רגיל) על פי מתודולוגית הערך הנתון לסיכון – VAR האומדת את ההפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה, ברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש ועל פי תנאי השוק שנצפו בעבר. החישוב בבנק מבוצע בשיטה ההיסטורית לתקופת החזקה של 10 ימים וברמת מובהקות של 99% ל – "חלונות זמן" שונים, בנין רגישות השיטה ההיסטורית למספר התצפיות המשמשות לחישוב. תוצאת ה – VAR נקבעת כערך הגבוה מבין החישובים השונים, קרי, תוצאות שהתקבלו בחלונות הזמן השונים. ערך ה – VAR עמד ביום 31 במרץ, 2024 על 41.9 מ' ש"ח. ערך זה מרוחק במרחק סביר ממגבלת הדירקטוריון העומדת על 55.8 מ' ש"ח. המגבלה נקבעה במונחי הון רובד 1: 4% מהון רובד 1 של הבנק. הסכום המוצג הינו על פי הון הבנק ל – 31 במרץ, 2024. לפרטים נוספים על ערך ה – VAR של הבנק, ראו [טבלה 41 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ, 2024](#).

למודל ה – VAR, כמו לכל מודל, יש מגבלות. בפרט, ערכו מתבסס על הקשרים בין גורמי הסיכון כפי שנחזו בהיסטוריה, קרי, הוא איננו מתאים לאמידת סיכון בו השווקים תנודתיים (כפי שחווינו למשל, בתקופת המלחמה) ובוודאי שהוא איננו מתאים למצבי קיצון. בשל מגבלות המודל, קבע דירקטוריון הבנק מגבלות למצב שוק רגיל גם במונחי תרחישים, המשלימים את אומדן ה – VAR (שכן, תרחישים אלה אינם מתחשבים בקשרים, הקורלציות בין גורמי הסיכון), והגביל את תאבון הסיכון למצב המבטא פגיעה נמוכה בהון רובד 1 של הבנק וביחס הון רובד 1, גם אם תרחישים אלה יתממשו בפועל. בנוסף, קבע הבנק בתהליך סדור תרחישים למצב שוק קיצון, על מנת להשלים את החישובים בשגרה, המתבצעים באמצעות VAR ותרחישים שאינם מייצגים מצב קיצון. במצב המלחמה, בשל אי הוודאות בשווקים, וכפי שצינו בדוח זה בקשר עם סיכון מודל, הבנק מייחס חשיבות רבה לשימוש בתרחישי הקיצון בסיכונים המהותיים לפעילותו למול המגבלות שנקבעו בתאבון הסיכון. זה בוודאי נדרש בכל הקשור לערך ה – VAR שלא נועד לבטא את חשיפת הבנק לסיכון שוק במצב השוק הנוכחי.

נכון לרבעון הראשון של שנת 2024, חלה עליה בערך ה – VAR וחשיפת הריבית במונחי שווי הוגן וכמו כן, עליה בפוזיצית הבסיס המדדית, כתוצאה, בעיקר מפעילות בתיק למסחר של הנוסטרו ובתיק הבנקאי. עם זאת, פרופיל סיכון השוק והריבית של הבנק במונחי VAR מרוחק במידה סבירה מתאבון הסיכון שנקבע במונחי הון רובד 1 של הבנק. לפרטים נוספים, ראו [פרק 3.2 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ, 2024](#).

מדיניות הבנק לניהול סיכוני שוק מאושרת מידי שנה על ידי הדירקטוריון. המדיניות מגדירה את תאבון הסיכון באמצעות מערכת מגבלות, קובעת את הגורמים והפורומים האחראים לפיקוח, ניהול ובקרת סיכון השוק והריבית (קווי ההגנה) ואת הדיווחים הנדרשים בעת התקרבות למגבלות הסיכון, ובעת חריגה מהן לו תתרחש. המודלים המשמשים את הבנק לניהול סיכון השוק והריבית נמצאים בתהליכי תיקוף בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים (סיכון מודל). כחלק מתיקוף המודלים מתבצעת בחינה בדיעבד לאיכות החיזוי של מודל ה – VAR (Back Test). בדיקה זו כוללת השוואה בין התוצאה המתקבלת על פי התחזית ששימשה את המודל, לבין התוצאה בפועל, קרי, מתבצעת השוואה בין הרווח וההפסד שהיה מתקבל בפועל לבין ההפסד החזוי ע"פ המודל. על פי שיטה זו, שנקבעה על ידי וועדת באזל, תוצאות הבחינה מסווגות לשלושה אזורים בהתאם לשיטת ה"רמזור": ירוק, צהוב ואדום, כשצבע המודל נקבע בהתאם למספר החריגות שנמצאו בבדיקה. נכון לרבעון הראשון של שנת 2024, תוצאת הבדיקה בדיעבד לתקופת החזקה של יום אחד ולתקופת החזקה של 10 ימים מלמדת כי המודל נמצא ב"איזור הירוק". מספר החריגות היה נמוך מארבע. שתי חריגות נמצאו בחישוב לתקופת החזקה של יום. אחת מהן הייתה ב – 8.10.23, יום לאחר פרוץ המלחמה והשנייה, גם היא בחודש אוקטובר, ב – 19.10.23. ארבע חריגות נמצאו בחישוב לתקופת החזקה של 10 ימים, כולן, בחודש אוקטובר 2023. החריגות נבעו מתנודתיות השווקים, בעיקר, במחירי האג"חים.

נכון לסוף הרבעון הראשון של שנת 2024, הקצאת ההון בגישה הסטנדרטית המוצגת בטבלה מספר 17 להלן, עלתה מעט יחסית לרבעון קודם עקב פעילות יזומה בתיק ההשקעות, אך היא ממשיכה להיות נמוכה מאוד, פחות מ – 1% מסך נכסי הסיכון של הבנק. עובדה זו מבטא סיכון בסיס נמוך של הבנק וסיכון נמוך בתיק למסחר שלו (סיכון ריבית וסיכון מניות). נדגיש כי הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית איננה מכמתת את חשיפת הבנק המלאה לסיכון שוק, שכן, היא איננה מבטאת את חשיפת הריבית בתיק הבנקאי. הבנק מבצע הקצאת הון נוספת על פי הנחיות בנק ישראל במסגרת הנדבך השני של באזל 2 בנין סיכון הריבית שלו בתיק הבנקאי, כחלק מתכנון ההון שלו בדוח ה – ICAAP.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

טבלה מספר 17 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

ליום 31 בדצמבר 2023	ליום 31 במרץ 2023	ליום 31 במרץ 2024	
סכומים* במיליוני ₪			
מוצרים ישירים (outright products)			
0.1	3.0	5.4	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
0.7	1.2	1.4	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
0.5	1.4	0.9	סיכון שער חליפין
-	-	-	סיכון סחורות
אופציות			
-	-	-	הגישה הפשוטה
-	-	-	גישת דלתא-פלוס
-	-	-	גישת התרחישים
אינח			
-	-	-	
1.2	5.6	7.7	סך הכל

*סכומים במונחי הון.

סיכון הריבית

סיכון ריבית (ללא סיכון מרווח האשראי) הוא הסיכון הנשקף להונו ולרווחיו של הבנק כתוצאה מתנועות שליליות בשיעורי הריבית המשפיעות על הפוזיציות הקיימות בתיק הבנק. כאשר שיעורי הריבית משתנים, משתנים עמם השווי הנוכחי והעיתוי של תזרימי המזומנים העתידיים. אלה, גורמים לשינוי בערכם הבסיסי של נכסי הבנק, התחייבויותיו ופריטים חוץ מאזניים, ולפיכך, הם משנים את ערכו הכלכלי של התאגיד. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים גם על הרווחים של הבנק, על ידי שינוי ההכנסות וההוצאות הרגישות לריבית, דבר המשפיע על הכנסות הריבית נטו (NII- Net Interest Income). סיכון ריבית ברמה גבוהה יכול להוות איום משמעותי על בסיס ההון הנוכחי של תאגיד בנקאי או על רווחיו העתידיים ככל שלא ינוהל כהלכה, ובפרט, ככל שלא יוטלו מגבלות תאבון סיכון על ערכי חשיפת הריבית במונחי שווי כלכלי או במונחי הכנסות.

על פי הגדרות באזל ובנק ישראל, צורותיו העיקריות של סיכון הריבית הינם:

- א. **סיכון תמחור מחדש (Repricing risk):** סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של הבנק. אי התאמות במועדי התמחור מחדש עלולות לחשוף את הרווחים ואת השווי הכלכלי לתנודות בלתי צפויות עקב שינויים בשיעורי הריבית.
- ב. **סיכון עקום התשואה (Yield curve risk):** סיכון הנובע מתזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה אשר משפיעות באופן שלילי על רווחי הבנק או על השווי הכלכלי. התזוזות בעקום התשואה נובעות משינויים בקשרים בין שיעורי ריבית לתקופות פירעון שונות של אותו מדד או שוק. השינויים בקשרים בין שיעורי הריבית יבואו לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול).
- ג. **סיכון בסיס (Basis risk):** סיכון הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים הפיננסיים השונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש. הבדלים אלו יכולים לגרום לשינויים בלתי צפויים בתזרימי המזומנים ובמרווח ההכנסות בין נכסים, התחייבויות ומכשירים חוץ מאזניים בעלי תקופות לפירעון או תדירויות תמחור מחדש דומות.
- ד. **סיכון אופציונליות (Optionality risk):** סיכון הנובע משינוי בעיתוי או בהיקף של תזרימי המזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק. (לדוגמה- הלוואות המקנות ללווים את הזכות לכרוע פירעון מוקדם, סוגים שונים של מכשירי הפקדה ללא מועד פירעון המקנים למפקידים את הזכות למשוך כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות, פקדונות ברירה ועוד). נעיר כי בחלק לא מבוטל מהמקרים הללו, האופציה נתונה בידי הלקוח ומכאן, לצרכיו ואופן התנהגותו הכלכלית, ולפיכך, היא איננה בהכרח מבטא שיקולים כלכליים בלבד.

המעקב אחר החשיפה לסיכון ריבית מבוצע ברמת התיק הבנקאי ותיק הנוסטרו וברמה של מגזרי פעילות הבנק, שקלי, צמוד מדד ומט"ח, והיא מהווה את המרכיב העיקרי בסיכון השוק של הבנק בגין פרופיל הפעילות של הבנק. החשיפה העיקרית של הבנק בסיכון הריבית היא במגזר השקלי הלא צמוד הנובע בעיקר, מפעילות ההלוואות לדיור ובתיק הנוסטרו וכן, במגזר הצמוד למדד, שכן במגזר זה מרבית הנכסים וההתחייבויות הם בריבית קבועה לטווח ארוך. פעילות הבנק במגזר המט"ח היא נמוכה מאוד.

החשיפה לסיכון ריבית עשויה להשפיע על הרווחים, על השווי הכלכלי ועל ההון של הבנק. בהתאם לכך, נקבעו מגבלות בגישת השווי הכלכלי, שחיקת ההון, ובגישת הרווחים (רו"ה).

■ גישת השווי הכלכלי – ניתוח השפעתם האפשרית של שינויים לא צפויים בריבית על השווי הכלכלי הנוכחי של כל תזרימי המזומנים העתידיים. חישוב החשיפה הכלכלית מתבצע באמצעות תרחישים שנקבעו למצב שגרה ולמצב קיצון, כגון: שינוי של 1% בריבית בשגרה (על תיק הנוסטרו) ו- 2% בריבית בקיצון (בתיק הבנקאי, בתיק הנוסטרו ובתיק הנוסטרו למסחר, כ"א בנפרד) והן באמצעות VAR על כלל התיק, התיק הבנקאי (התיק המאזני) ותיק הנוסטרו. התרחישים כוללים תזוזה מקבילה של העקום, וכן, תזוזות שאינן מקבילות, בשיעורים שונים לאורך העקום ובחלקים שונים שלו, המבטאים את סיכון הבסיס של הריבית, בהתאם להגדרה לעיל.

■ גישת הרווחים (רו"ה לשנה) – מתבצעת בהתאם לנב"ת 333 - ניתוח השפעתם של שינויי ריבית על הרווח והפסד של הבנק בהתאם להוראות החשבונאיות לתקופה של 12 חודשים. הבנק נערך ליישום הגרסה החדשה של נב"ת זה, שתחולתו יולי-2025.

במהלך הרבעון הנוכחי חלה עליה בחשיפת הריבית הנמדדת באמצעות תרחישים של תזוזות מקבילות ושינוי מקבילות בעקום הריבית. עם זאת, ברבעון זה כמו במהלך כל שנת 2023, ובפרט, מעת פרוץ המלחמה, חשיפת הריבית בתיק הבנקאי הינה מתחת למגבלות תיאבון הסיכון של הבנק. נכון לחודש מרץ 2024, החשיפה היא לעליית ריבית. כחלק מהמהלכים השוטפים הנהוגים בבנק כפי שעוגנו במסמכי המדיניות השונים, ובפרט, במדיניות הסיכונים הפיננסיים – שוק, ריבית, נזילות ונוסטרו, וכן, כחלק מההערכות לישום הוראת בנק ישראל לניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי, נב"ת 333, נמצא הבנק בתהליך בחינת המערכות והמודלים המשמשים אותו לחישוב סיכון השוק והריבית.

טבלה מספר 18 - שווי הוגן מתואם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים):

יתרה ליום 31 בדצמבר 2023			יתרה ליום 31 במרץ 2023			יתרה ליום 31 במרץ 2024		
שקל	מט"ח	סך הכול	שקל	מט"ח	סך הכול	שקל	מט"ח	סך הכול
1,004.3	(21.3)	983.0	1,040.9	33.2	1,074.1	688.3	(58.9)	629.4
865.3	(46.6)	911.9	1,031.2	30.2	1,061.4	855.9	(46.8)	809.1

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

לתיאור השיטה וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראו **ביאור 32 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023**. הטבלאות הבאות מציגות את רמת סיכון הריבית של הבנק תחת תרחישים שונים להתנהגות עקום הריבית, הכוללים שינויים מקבילים ושינויים מקבילים לאורך העקום, שינויים בשיפוע העקום, כשרמת הסיכון נמדדת במונחי השפעת התרחישים על השווי ההוגן, ראו טבלה מספר 19, ועל הכנסות הריבית נטו ועל הכנסות מיומן שאינן מריבית, ראו טבלה מספר 20. בטבלה מספר 19 נמדד סיכון הריבית באמצעות התוצאה המקסימלית מבין השפעת תוצאות התרחישים השונים על השווי ההוגן (הערך הכלכלי) של התיק הבנקאי. הטבלה מציגה רמה נמוכה של חשיפה במונחי הון רובד 1 (כ- 5% במונחי הון רובד 1) הנמצאת במרחק סביר ממגבלת הדירקטוריון. הטבלה מלמדת כי נכון לרבעון הנוכחי, תוצאת התרחיש הערך הכלכלי של הבנק המקסימלית מתקבלת בגין תרחיש של עלייה מקבילה בעקום הריבית, המשפיעה הן על התיק הבנקאי והן על התיק למסחר של הבנק. תוצאת תרחיש זה גבוהה במעט יחסית לתוצאת התרחיש של סוף השנה הקודמת, כתוצאה מפעילות הבנק שהביאה לעלייה בסיכון הריבית של הבנק הנמדדת במונחי תזוזה מקבילה של 2%, כפי שפרטנו לעיל. טבלה מספר 20 מציגה את השפעת תרחיש של עלייה מקבילה של 1% על הכנסות הבנק. הטבלה מלמדת על הכנסה הנמצאת בקשר חיובי עם מגמת עליית הריבית. הכנסה זו דומה לרמתה בחילת השנה, אך היא נמוכה יחסית לשנה החולפת (שנתוניה איננה מוצגים בטבלה מספר 20) שבה הגידול בהכנסות נבעה מעודף משמעותי בנכסים בריבית משתנה שהצטמצם בשנה האחרונה ועליה במרווחי הפקדונות. כפי שציינו לעיל, פרעונות ומחזוריים של פקדונות בריבית גבוהה יותר הקטינו את הכנסת הריבית. אי הוודאות הנוכחית, תוצאת המלחמה, חלה בפרט, על גורמי המאקרו הרלוונטיים לתמהיל הנכסים וההתחייבויות – שיעור הריבית הצפוי במשך ורמת האינפלציה, מבנה וצורת העקום, ואף, שינוי בטעמי הלקוחות. הבנק בוחן את סיכון הריבית שלו בצורה שוטפת על מנת לנטר התפתחותו והשפעתו על פרופיל הסיכונים של הבנק.

טבלה מספר 19 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק:

31 במרץ 2024					
סך הכל ^(*)	מטבע חוץ אחר	מטבע חוץ דולר	שקל צמוד למדד	שקל לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
(69.7)	(5.4)	(2.7)	(36.9)	(24.7)	עלייה במקביל של 1%
(65.4)	(5.5)	(2.1)	(36.4)	(21.4)	מזה: תיק בנקאי
80.3	5.9	3.0	43.7	27.7	ירידה במקביל של 1%
75.7	5.9	2.4	43.1	24.3	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים					
(43.3)	(2.4)	(2.1)	(23.6)	(15.1)	התללה ⁽²⁾
(43.3)	(2.4)	(1.7)	(23.4)	(15.7)	מזה: תיק בנקאי
29.1	1.2	1.5	16.7	9.6	השטחה ⁽³⁾
29.9	1.2	1.2	16.6	10.9	מזה: תיק בנקאי
2.4	(1.0)	0.2	0.2	3.0	עליית ריבית בטווח הקצר
4.5	(1.0)	0.1	0.3	5.1	מזה: תיק בנקאי
(2.0)	0.8	(0.1)	(0.2)	(2.5)	ירידת ריבית בטווח הקצר
(3.9)	0.8	(0.1)	(0.3)	(4.3)	מזה: תיק בנקאי
מקסימום					
(65.4)	(5.5)	(2.1)	(36.4)	(21.4)	מזה: תיק בנקאי

31 בדצמבר 2023					
סך הכל ^(*)	מטבע חוץ אחר	מטבע חוץ דולר	שקל צמוד למדד	שקל לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
(59.2)	(5.5)	1.1	(32.0)	(22.8)	עלייה במקביל של 1%
(59.6)	(5.5)	0.1	(31.4)	(22.8)	מזה: תיק בנקאי
69.4	6.0	(1.2)	38.5	26.0	ירידה במקביל של 1%
69.8	6.0	(0.1)	37.9	26.0	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים					
(45.1)	(2.9)	(0.4)	(23.2)	(18.7)	התללה ⁽²⁾
(44.9)	(2.8)	(0.4)	(23.0)	(18.7)	מזה: תיק בנקאי
33.4	1.6	0.7	17.5	13.6	השטחה ⁽³⁾
33.0	1.6	0.4	17.4	13.6	מזה: תיק בנקאי
9.4	(0.8)	0.9	2.4	6.8	עליית ריבית בטווח הקצר
8.9	(0.8)	0.4	2.5	6.8	מזה: תיק בנקאי
(7.8)	0.6	(0.7)	(2.0)	(5.6)	ירידת ריבית בטווח הקצר
(7.4)	0.6	(0.3)	(2.1)	(5.6)	מזה: תיק בנקאי
מקסימום					
(59.6)	(5.5)	0.1	(31.4)	(22.8)	מזה: תיק בנקאי

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

(2) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח ארוך.

(3) השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח ארוך.

טבלה מספר 20 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

ליום 31 בדצמבר 2023			ליום 31 במרץ 2023			ליום 31 במרץ 2024			
הכנסות מימון שאינן מריבית		הכנסות ריבית, נטו	הכנסות מימון שאינן מריבית		הכנסות ריבית, נטו	הכנסות מימון שאינן מריבית		הכנסות ריבית, נטו	
סך הכל ^א			סך הכל ^א			סך הכל ^א			
במיליוני ש"ח									
									שינויים מקבילים
10.6	(1.4)	12.0	20.7	4.1	16.6	2.8	(3.4)	6.2	עלייה במקביל של 1%
10.0	(2.0)	12.0	14.9	(1.7)	16.6	4.8	(1.4)	6.2	מזה: תיק בנקאי

* לאחר השפעות מקדחות.

חלק 7 - סיכון נזילות

סיכון נזילות הוא הסיכון הנובע מאי-ודאות לגבי משיכות בלתי צפויות של פיקדונות ומביקוש בלתי צפוי לאשראי שעל הבנק לספק באופן מיידי ושייגרמו לכך שהבנק לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו למפקידים. מקורו בסיכון לרווחי הבנק וליציבותו אשר נובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו. הסיכון נוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים באופן בלתי צפוי ובפרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. סיכון הנזילות הוא אחד מהסיכונים המהותיים ביותר בפעילותו של כל תאגיד פיננסי. המשבר הפיננסי בשנת 2008, התיקון של וועדת באזל למסגרת הטיפול בסיכון הנזילות במסגרת באזל 3, ואירועי נזילות נוספים בשנים האחרונות ברמת בנקים ולעיתים, אף ברמת מדינות – המחישו זאת היטב. מהותיותו של סיכון הנזילות נובעת, בין היתר, מהעובדה כי הוא יכול להתממש במהירות, כתוצאה מהתממשות סיכון אחר בבנק, כדוגמת התקפת סייבר או אירוע בו התממש סיכון בקרה פנימית אחר, הפוגע במוניטין הבנק. היבט זה נכלל בתכנית החירום של הבנק לניהול אירוע נזילות והקשר בינו לבין סיכונים אחרים, מתורגל כחלק מתכנית התרגול של ההמשכיות העסקית של הבנק ותרגילי הנזילות בפרט. הבנק מנהל את הנזילות בהתאם לנדרש בנוהל בנקאי תקין 342, 221 ו-222 וכללי באזל שאומצו על ידי בנק ישראל. כפי שנדרש בהוראות אלו ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם, הערכת הסיכון מתבססת על מודלים לאמידת סיכון הנזילות קצר הטווח וארוך הטווח, ניתוח פערי נזילות ובניית תוכנית גיוס מקורות בהתאם, תוך שהבנק מתחזק באופן שוטף את תכנית החירום שלו למקרה של אירוע נזילות מערכתי ו/או ספציפי לבנק.

יחס כיסוי נזילות – גילויים עיקריים (L1Q1)

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" (LCR) של בנק ישראל אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. הבנק מקפיד לשמור על רמת נזילות גבוהה לאורך זמן.

יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים זילים באיכות גבוהה, HQLA, שנתון מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות, לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים זילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם, וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכונה).

תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיכונים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינוי בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינוי בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולם מחייבים שמירת נזילות ויכולים להביא לשינוי היחס.

בנק ישראל קבע יחס מזערי של 100% ליחס כיסוי הנזילות. מגבלת הדירקטוריון בבנק נקבעה בהסתמך על היחס המזערי בתוספת שולי בטחון. ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים הפועלים בבנק. שולי הביטחון של הדירקטוריון נקבעו על ערכים גבוהים יחסית וזאת, כדי להבטיח את איתנות הבנק במקרה של אירוע נזילות - הדירקטוריון קבע מגבלה ליחס כיסוי הנזילות (LCR) בגובה 140%. ערך זה מתבסס על היחס המזערי אשר נקבע ע"י בנק ישראל (100%) בתוספת שולי בטחון שנקבעו על 40%.

בסוף הרבעון הראשון של 2024, יחס כיסוי הנזילות עמד על 225% וגם היחס הממוצע במהלך הרבעון הנוכחי עומד על 225%. לאורך זמן, מקפיד הבנק לשמור על יחס זה בגבולות 200%. כך, בתקופה של הרבעון המקביל שהסתיימה ביום 31 במרץ, 2023 היחס הממוצע עמד על 199%, ראו בחלקה השני של טבלה מספר 21 להלן. עדות לפרופיל סיכון הנזילות ניתן למצוא בתרחיש קיצון שביצע הבנק ברבעון הרביעי של שנת 2023 ליחס כיסוי הנזילות, בהמשך לדרישת בנק ישראל מכל הבנקים כתוצאה מהמלחמה. במתווה תרחיש זה, גדלו שיעורי המשיכות מפיקדונות הבנק לשיעורים גבוהים מאוד יחסית להנחות המשמשות לחישוב ה - LCR בשגרה, בהתאם להוראה. נדגיש שגם בחישוב שבשגרה, מניח ה - LCR שיעורי משיכות בקיצון. שיעורים אלה הוגדלו על ידי הבנק בתרחיש המלחמה. גם בתרחיש זה, שמר הבנק על יחס ה - LCR הגבוה באופן משמעותי מהיחס הרגולטורי שנקבע.

הבנק הגדיל בשנה האחרונה את היקף הפיקדונות הקצרים ממוסדות כספיים (עד חודש). לו יתפתח משבר נזילות, פיקדונות אלה קצרים, וניתנים למשיכה בפרק זמן קצר מתחילת משבר, ביוזמת הבנק או המפקידים, קרי, ערך ה - LCR של הבנק יעלה בקיצון עוד יותר.

העליה בממוצע הרבעוני ביחס כיסוי הנזילות נובעת בעיקר מירידה בתזרים המזומנים היוצא נטו. היא קוזזה בחלקה כתוצאה מירידה בסך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA) וערכם עומד על 4,123 מיליוני שקלים (לעומת כ - 4,451 מיליוני שקלים בסוף רבעון רביעי 2023). הירידה נוסעת בעיקר מירידה בפיקדונות המוסדיים. הבנק שומר באופן שוטף על יחס גבוה יחסית למערכת, ונמצא במרחק משמעותי מעל המגבלות הפנימיות שקבע הדירקטוריון ומעל הדרישות הרגולטוריות.

מדד נוסף למצב הנזילות בבנק הינו אופק השרידות אשר מודד את מספר הימים שבו הבנק מסוגל לעמוד בכל התחייבויות התשלום שלו הנובעות מפעילות עסקית מתמשכת בתרחיש קיצון חמור. מקדמי המשיכה נקבעים בהתאם לסוג המוצר וסגמנט הלקוח. נכון ליום 31 במרץ, 2024 אופק (ימי) השרידות עמד על 105 ימים, גבוה ממגבלת הדירקטוריון העומדת על 50 ימים. בדומה לשאר מדדי הנזילות של הבנק, מדד אופק השרידות שומר על ערכים גבוהים לאורך זמן, יחסית למגבלת הדירקטוריון. הבנק ממשיך באסטרטגיה שהחלה לפני מספר שנים, של התמקדות בגיוס מקורות ממשקי בית תוך חתירה להרחבת בסיס המפקידים בהתבסס על עיקרון לפיו הישענות רחבה על מפקידים קטנים (משקי בית) תורמת ליציבות מקורות המימון ובכך לחוסנו של הבנק ולשיפור פרופיל הנזילות שלו. הבנק הקצה משאבים לטובת גיוס ממשקי בית, ובפרט מבצעי שיווק. לפרטים נוספים, ראו **ביאור 8 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ, 2024**. הבנק מגוון את סל המוצרים המוצע למשקי בית ופועל לשיפור מתמשך ביכולת הגיוס שלו מאפיק זה. בין היתר, פיתח פקדון דיגיטלי, ופועל לשיפור מתמשך ביכולת הגיוס שלו מאפיק זה. כמו כן, הגדיל הבנק את יכולת שימור הפקדונות שהגיע מועד פרעונם. העלייה בשיעור הריבית בשנתיים האחרונות הגדילה את סך הפיקדונות שגייס הבנק ממשקי הבית, הודות ליכולת הבנק להציע ריבית גבוהה יחסית לבנקים אחרים על הפיקדונות, ובכך לשפר גם את המוניטין שלו.

עם פרוץ המלחמה החל הבנק בניטור מוגבר של אינדיקטורים מרכזיים בנזילות. הבנק נכנס למלחמה ברמת נזילות גבוהה מאוד. במהלך הימים שחלפו מאז השבעה באוקטובר המשיך הבנק בצבירה חיובית של פיקדונות מהציבור, כאשר הוא מצליח לגייס פיקדונות חדשים. זאת עדות למוניטין ואמון הציבור בבנק לאור הצעות הערך שהציע ללקוחותיו עוד טרום המלחמה.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2024 המשיך הבנק לשמור על יחסי נזילות ועודפי נזילות גבוהים, כך שלא נדרש לבחון שינוי בתכנון הנזילות שלו. החל מיום 31 בדצמבר, 2021 נכנסה לתוקפה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 (יחס המימון היציב נטו). מטרת ההוראה היא לוודא כי במאזן קיימת יתרה מספקת של מקורות יציבים בכדי לממן את השימושים שיוותרו בתרחיש לחץ נזילותי למשך שנה שלמה ובכך גם למנוע הסתמכות יתרה על פיקדונות קצרים. בהתאם להוראה, חישוב יחס מימון יציב מוגדר כסכום המימון היציב הזמין חלקי סכום המימון היציב הנדרש, שיחושב על פני סך המטבעות ושלא יפחת מ 100%.

הדירקטוריון קבע מגבלה ליחס המימון היציב בגובה 115% שהינו היחס המזערי אשר נקבע ע"י בנק ישראל (100%) בתוספת שולי בטחון של הדירקטוריון בשיעור של 15%. מודל הבנק עבר תיקוף בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים והשימוש בו אושר על ידי הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק. יחס מימון יציב נטו בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 עמד נכון ליום 31 במרץ, 2024 על 137%, מעל ליעד שנקבע ליחס כולל שולי הביטחון. ראו טבלה מספר 22 להלן. פרופיל המימון היציב שמר על ערכים דומים, כמובן, מעל היעד שנקבע על ידי הדירקטוריון החל מפרוץ המלחמה ועד למועד פרסום דוח זה.

למרות מצב הנזילות של הבנק, לאור אי הוודאות לגבי התנהגות גורמי המאקרו במהלך המלחמה ואחריה, מגוון תחזיות מומחים השונות זו מזו, ואף מתחזית בנק ישראל, ולאור הקשת הנרחבת של התרחישים היכולים להתפתח עקב המלחמה, העלה הבנק בדוחות הכספיים של הרבעון השלישי 2023 את דירוג סיכון הנזילות בטבלת גורמי הסיכון מרמה של סיכון נמוך לרמה של סיכון נמוך – בינוני. ברבעון הנכחי, על אף רמת הנזילות הגבוהה ויציבות פרופיל סיכון הנזילות של הבנק, לא חל שינוי בדירוג הסיכון בטבלת גורמי הסיכון.

טבלה מספר 21 - מתכונת גילוי על יחס כיסוי הסכילות (LIQ1)

מאוחד		
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31.03.2024		
סך ערך לא משוקלל ^(א) (ממוצע)	סך ערך משוקלל ^(ב) (ממוצע)	
במליוני ש"ח		
סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה		
4,122.5	סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)	
תזרימי מזומנים יוצאים		
551.4	13,210.7	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
20.9	417.0	פיקדונות יציבים
195.3	1,618.4	פיקדונות פחות יציבים
335.3	11,175.3	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין (221)
1,329.7	2,034.1	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
-	-	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיביים
1,246.8	1,951.2	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
82.9	82.9	חובות לא מובטחים
-	-	מימון סיטונאי מובטח
399.9	2,317.8	דרישות נזילות נוספות, מזה:
117.5	117.5	תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
113.0	1,807.0	קווי אשראי ונזילות
-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
169.3	393.2	מחויבויות מימון מותנות אחרות
2,281.0	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	
תזרימי מזומנים נכנסים		
-	-	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
305.9	486.2	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
112.5	112.5	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
418.4	598.7	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם(3)		
4,122.5		סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)
1,862.6		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
225%		יחס כיסוי סילות (%)⁽⁴⁾

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא (2) כל המגבלות הולוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים סילים באיכות גבוהה ברמה 2 ובמרה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).
4. בנטרול פיקדונות עד חודש ממוסדות פיננסיים יחס ה - LCR הממוצע לרבעון הינו 305%.

טבלה מספר 21 - מתכונת גילוי על יחס כיסוי הסכנות (LIQ1) (המשך)

מאוחד		
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31.12.2023		
סך ערך לא משוקלל ^(א) (ממוצע)	סך ערך משוקלל ^(ב) (ממוצע)	
		במיליוני ש"ח
		סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה
		סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
4,450.6		פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
465.7	10,054.3	פיקדונות יציבים
20.8	416.4	פיקדונות פחות יציבים
206.2	1,681.4	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)
238.7	7,956.5	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
1,873.3	2,613.8	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשות של תאגידים
-	-	בנקאיים קואופרטיביים
1,782.5	2,523.1	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
90.7	90.7	חובות לא מובטחים
-	-	מימון סיטונאי מובטח
395.4	2,352.3	דרישות סילות נוספות, מזה:
102.0	102.0	תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
115.4	1,854.0	קווי אשראי ונזילות
-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
178.0	396.3	מחויבויות מימון מותנות אחרות
2,734.3		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
-	-	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
385.8	562.1	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
97.0	97.0	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
482.7	659.1	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם^(ג)		
4,450.6		סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)
2,251.6		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
199%		יחס כיסוי סילות (%)

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).

2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרימים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).

3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרימים נכנס ויוצא (2) כל המגבלות הרווחטיות (כלומר מגבלה על נכסים סילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

טבלה מספר 22 – מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

ליום 31 במרץ 2024				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	ת-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
				הון:
1,731.9	-	-	-	הון פיקוחי
-	-	-	-	מכשירי הון אחרים
-	-	-	-	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:
522.1	-	-	-	פיקדונות יציבים
11,903.2	2,078.6	2,466.8	7,506.5	פיקדונות פחות יציבים
-	-	-	-	מימון סיטונאי:
-	-	-	-	פיקדונות לצרכים תפעוליים
853.3	164.4	142.7	1,235.2	מימון סיטונאי אחר
-	-	-	-	התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית
-	-	-	-	התחייבויות אחרות:
-	-	-	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
2,851.9	2,772.1	159.6	1,384.5	כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל
17,862.4	-	-	-	סך מימון יציב זמין (AFS)
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
538.0	-	-	-	סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)
-	-	-	-	פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות
-	-	-	-	הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:
-	-	-	-	הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה
-	-	-	-	הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות
2,674.4	2,407.9	609.0	449.6	הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:
-	-	-	-	עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
9,552.2	11,550.0	265.3	175.6	הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:
1,626.6	2,428.7	57.1	38.8	עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
88.4	-	-	-	ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה
-	-	-	-	נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית
-	-	-	-	נכסים אחרים:

-	-	-	-	-	סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב
-	-	-	-	-	נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)
-	-	-	-	-	נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
-	-	-	-	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו
74.3	187.0	29.8	39.1	-	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
75.0	-	-	1,518.3	-	פריטים חוץ מאזניים
13,002.3	-	-	-	-	סך מימון יציב נדרש (RSF)
137%					יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)

¹ פריטים שידווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים 1 כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נזילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

טבלה מספר 22 – מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2) (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2023					
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון	
פריטי מימון יציב זמין (AFS)					
הון:					
1,694.5	-	-	-	1,694.5	הון פיקוחי
-	-	-	-	-	מכשירי הון אחרים
-	-	-	-	-	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:
524.2	-	-	-	551.8	פיקדונות יציבים
11,471.5	1,025.2	1,937.4	8,745.3	924.3	פיקדונות פחות יציבים
-	-	-	-	-	מימון סיטונאי:
-	-	-	-	-	פיקדונות לצרכים תפעוליים
810.1	143.2	98.6	1,235.1	-	מימון סיטונאי אחר
-	-	-	-	-	התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית
-	-	-	-	-	התחייבויות אחרות:
-	-	-	-	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
2,442.7	2,441.3	2.7	2,455.7	-	כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל
16,942.9	-	-	-	-	סך מימון יציב זמין (AFS)
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)					
532.4	-	-	-	-	סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)
-	-	-	-	-	פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות
-	-	-	-	-	הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:
-	-	-	-	-	הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה
-	-	-	-	-	הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות
2,605.7	2,270.0	598.0	558.6	-	הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבנויות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:
-	-	-	-	-	עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
9,490.0	11,462.7	237.5	246.3	-	הלוואות לדייר המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:
1,663.2	2,476.1	52.7	54.7	-	עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
76.7	-	-	-	90.3	ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה
-	-	-	-	-	נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית
-	-	-	-	-	נכסים אחרים:
-	-	-	-	-	סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב
-	-	-	-	-	נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund)
-	-	-	-	-	של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)
-	-	-	-	-	נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
-	-	-	-	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו

ליום 31 בדצמבר 2023					
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹	
53.4	193.0	28.9	(31.8)	-	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
97.8	-	-	1,956.7	-	פריטים חוץ מאזניים
12,856.1	-	-	-	-	סך מימון יציב נדרש (RSF)
132%					יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)

¹ פריטים שידווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים 1 כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון

פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נדילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

חלק 8 – סיכון סביבתי וסיכון אקלים

עקרונות הקיימות והאחריות התאגידית מהווים חלק בלתי נפרד מפעילותו העסקית של הבנק, מתוך הכרה שלא ניתן להפריד בין הצלחה עסקית לבין שיקולי חברה, סביבה וממשל תאגידי. תפיסה זו התחדדה בשנים האחרונות בישראל ובעולם ואף שולבה באסטרטגיה הכוללת של הבנק, אשר חרת על דגלו את ערכי השקיפות וההוגנות.

האסטרטגיה העסקית של הבנק עודכנה עבור השנים 2022-2026 ביום 15 ביולי, 2021, ומשלבת בתוכה היבטי ESG הכוללים התייחסות לגיוון תיק האשראי, מתן דגש על דיגיטציה וחדשנות, אבטחת מידע וסייבר ופיתוח ההון האנושי בבנק. הבנק נוקט אמצעים להטמעת ערכי הסביבה, חברה וממשל ESG וכחלק מאמצעים אלה, השיק הבנק פורום ייעודי לטיפול בנושא זה. כחלק מתכנית ההמשכיות העסקית של הבנק שהופעלה עם פרוץ המלחמה, פעל הבנק כדי לתמוך בעובדי הבנק, לחזק את החוסן שלהם, ובפרט, לפעול ככל הניתן, לרווחת העובדים המגוייסיים ובני משפחתם. הבנק הגדיל את התרומות שלו לגופים התומכים בתושבי הדרום, ועובדי הבנק התנדבו לעזרה לתושבים שנזקקו לכך. למידע נוסף, ראו חלק 9 לדוח זה, בפרק הדן בתכנית ההמשכיות העסקית של הבנק.

בגין אופי פעילות האשראי ומדיניות ההשקעות של הבנק, פוטנציאל לסיכון סביבתי קיים בעיקר בפעילות הנדל"ן, שכן הבנק איננו נוהג להשקיע באג"חים או ניירות ערך של חברות (שיש לוודא כי אופי פעילותם איננו פוגם בערכי ה- ESG). מדיניות הבנק לטיפול בסיכון סביבתי קובעת תנאים מתלים שונים לפתיחת ליווי פרויקטים. כל עוד לא הושלמו תנאים אלה, לא ניתנים שירותים בנקאיים בפרויקטים אלו לשלב הבניה. חטיבת הסיכונים אחראית לדיווח רבעוני במסגרת מסמך הסיכונים על סטאטוס הפרויקטים שאושרו במוסדות הבנק ושקיים בהם סוגיות בקשר עם הסיכון הסביבתי. הבנק החל להיערך על מנת לפעול בהתאם לעקרונות שנקבעו בטיטוט הוראת בנק ישראל בנוגע לניהול סיכון האקלים וליישמה, ולומד את היבטי סיכון האקלים, בהתבסס על שורה של פרסומים של רגולטורים וגורמים נוספים בארץ ובחו"ל, כולל תוצאות מבחן הקיצון האקלים שערך הבנק המרכזי האירופי למערכת הבנקאית.

לפרטים נוספים אודות סביבה, חברה וממשל תאגידי, ראו דוח סביבה, חברה וממשל תאגידי של הבנק לשנת 2023 המפורסם בסמוך לפרסום דוח זה באתר הבנק וכן בדוח השנתי לשנת 2023.

חלק 9 – סיכון תפעולי וסיכונים בקרה פנימית נוספים

ברבעון הנוכחי המשיך לפעול כהליך מתמשך במטרה להמשיך ולשדרג את הטיפול שלו בסיכון התפעולי וביסונו בקרה פנימית נוספים, ובהם: המשכיות עסקית, סיכון מודל, סיכון מוניטין, מניעת מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיים המידע, מיקור חוץ (סיכונים שרשרת אספקה), אבטחת מידע וסייבר, הגנת הפרטיות, ציות ורגולציה, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור וסיכון מודל. הבנק פועל בהתאם להנחיות בנק ישראל ובפרט, מכתבי המפקח, לטיפול בסיכונים אלה. העקרונות לטיפול מעוגנים במסמכי מדיניות ייעודיים הקובעים את האמצעים לזיהוי ומיפוי סיכונים אלה, את קווי ההגנה האחראים לניהול ובקרת הסיכון, תאבון ומגבלות הסיכון (תקרות החשיפה המתותרות), המתודולוגיות להערכת הסיכון, מזעור והדיווח בגינו. ראיית הבנק היא כי טיפול נאות בסיכונים אלה תוך יצירת תרבות בקרה מתאימה בכל יחידות הבנק תורם לאיתנות הבנק בשגרה ובמצבי קיצון, ותומך בהשגת יעדיו העסקיים של הבנק. כחלק מזה, פועל הבנק להטמעת סיכונים בקרה הפנימית בעת השקת או עדכון מוצר חדש (או פעילות חדשה), על מנת להבטיח שהפעלת מוצרים ופעילויות בעלי ערך עסקי בבנק מלווים בהערכה מלאה של סיכונים בקרה הפנימית.

עם פרוץ המלחמה הפעיל הבנק את מערך הטיפול בסיכון תפעולי וסיכונים בקרה פנימית שלו במתכונת חירום וממועד פרוץ המלחמה ועד למועד אישור דוח זה, פועל מערך הבקרה הפנימית של הבנק כהלכה. בהמשך פרק זה נתאר את אופן הטיפול של הבנק בסיכונים אלה מעת פרוץ המלחמה. תיאור זה משולב במידע לגבי אופן הטיפול השוטף של הבנק בסיכונים בקרה הפנימית, מפרוץ מלחמת "חרבות ברזל". למידע נוסף בדבר פעילות הבנק לטיפול בסיכון תפעולי וסיכונים בקרה הפנימית בעת המלחמה, ראו [דוח הסיכונים לציבור, נדבך 3, ליום 30 בספטמבר, 2023 וליום 31 בדצמבר, 2023](#) וכן, [הדוח הכספי של הבנק למועדים אלה וליום 31 במרץ, 2024](#).

סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הוא הסיכון להפסד או לפגיעה בהמשכיות העסקית של הבנק, הנובעת מאי-נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, משאבי אנוש ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

הסיכונים התפעוליים שונים מהסיכונים הבנקאיים האחרים בהיותם סיכונים פסיביים, שאינם מקושרים ישירות לפעילות המניבה תגמול צפוי, אלא קיימים כחלק טבעי בפעילות הבנק. לאירוע של סיכון תפעולי או סיכון בקרה פנימית אחר יכול להיות השפעה גם על מוניטין הבנק. מוניטין הבנק הוא נכס אסטרטגי ועסקי של הבנק המסייע לו לתמוך בהשגת יעדיו העסקיים.

ראיית הבנק בנוגע לסיכון התפעולי היא רחבה והמסגרת שנקבעה לטיפול בו כוללת גם את סיכונים בקרה הפנימית. בהתאם לראיה זו, הבנק קבע מסגרת מקיפה של תהליכים ושיטות על מנת לנהל ולמזער את החשיפה להפסדים הנובעים מסיכונים תפעוליים. הבנק פועל כדי שמסגרת זו תהיה אינטגרטיבית ככל שניתן, על מנת לטפל בשיטות דומות בכל משפחת סיכונים בקרה הפנימית, כפי שפורטו לעיל.

המסגרת שנקבעה לטיפול נסמכת על מסמכי בנק ישראל ומסמך באזל לטיפול בסיכון התפעולי משנת 2021 והיא עוגנה במסמך מדיניות ייעודי, הכולל את העקרונות לניהול הסיכון, קביעת קווי ההגנה השותפים לניטור ובקרת הסיכון, תהליכי הערכה שהבנק מרחיב כחלק מתרבות ניהול הסיכונים בתכנית עבודה סדורה, וביניהם: סקרים, איסוף מידע על אירועים תפעוליים, תהליכי הפקת לקחים ולמידה מאירועים, קביעת קווי ההגנה האחראים לניטור וניהול הסיכון, קביעת נהלים לטיפול בתהליכים, קביעת תהליך סדור המעוגן במסמך מדיניות להשקת מוצר או פעילות חדשה, יצירת בקרות ממוכנות מונעות ומגולות, קביעת שרשרת הדיווחים הנדרשת בעת אירוע או פוטנציאל לאירוע, פורומים ברמות שונות של הארגון האחראים להערכות מצב ונקיטת פעולות למזעור הסיכונים, ככל שהתרחש אירוע או קיים פוטנציאל לאירוע וכן, מהלכי הדרכה שוטפים. ראיית הבנק היא כי הסיכון התפעולי רלוונטי לפעילות מרבית יחידות הבנק. ריכוז הטיפול בסיכון התפעולי מתבצע במחלקה ייעודית בחטיבת הסיכונים האחראית לניהול הסיכון, ופועלת מול הקוים העסקיים, הטכנולוגיה והסייבר ויחידות נוספות של הבנק שבהם מונו נאמנים או בקרים לטיפול בסיכון. הבנק נותן דגש בתהליכי ההערכה שלו לסיכון המוניטין, המהווה את אחד מנכסי הבנק ויש לו פוטנציאל להתממש לו יתרחש אירוע סיכון תפעולי או סיכון בקרה פנימית אחר.

לבנק תכנית עבודה סדורה לטיפול בסיכון התפעולי ולמניעת מעילות והונאות. תכנית העבודה, כמו גם המדיניות לטיפול בסיכונים אלה, כוללת אמצעי ניטור, אינדיקטורים ומדדים שהטמעתם מאפשרת מזעור הסיכונים. במהלך הרבעון הנוכחי גדל מספר אירועי ההונאה בבנק, כתמונת ראי של העלייה במקרים אלה בכלל המערכת הבנקאית. הבנק קבע בתכנית סדורה את הפעולות הנדרשות כדי למזער עלייה זו, בהתבסס על שורה של פעילויות ותהליכים, ביניהם: הגברת המודעות וההדרכות לטיפול בתופעה זו, עיבוי חוקי הניטור המשמשים את הבנק כהתרעה לפוטנציאל לאירוע, וזאת, בהסתמך על תהליכי התחקיר והפקת לקחים מהאירועים, בחינה של מכלול התהליכים המשמשים את הבנק לטיפול בסיכון ופעולות נוספות. הבנק ממשיך לנטר באופן שוטף את התפתחות הסיכון והתאמת הכלים המשמשים אותו לאופן התפתחותו. במהלך הרבעון הנוכחי המשיך הבנק לפעול להטמעת תרבות הפקת לקחים כלל ארגונית, לחיזוק תהליכי ההערכה באמצעות ביצוע סקרים ותהליכי הערכה ביחידות הבנק, לקביעת אמצעי בקרה נוספים (אנושיים וטכנולוגיים), לשדרוג יכולות הטיפול שלו במוצרים חדשים ובפריקטיים, וליצירת מבנה בקרה התואם את צרכי הבנק ביחידות השונות, כולל מינוי בקר סיכונים בפעילות חטיבת משאבים וטכנולוגיה שמשולב בתהליכי ניהול והערכת הסיכון. הבנק עדכן בשנה

האחרונה את המתודולוגיה של "מפת החום" בראייה שצוינה בפרק זה לעיל – יצירת מפת סיכונים המקשרת בין התהליכים העסקיים המהותיים שזוהו בבנק למגוון רחב של סיכונים בקרה פנימית: ניהול סיכונים איסור הלבנת הון, ציות והגנות, איסור מימון טרור, סיכון תפעולי ומעילות והונאות, המשכיות עסקית וסיכונים מערכות המחשוב של הבנק (הממופים באמצעות סקר מערכות ותהליכי הערכה נוספים) התומכות בתהליכים העסקיים – טכנולוגיה, סייבר והגנת הפרטיות. עם פרוץ המלחמה הפעיל הבנק באופן מידי את תכנית ההמשכיות העסקית שלו, כשהיא כוללת את כל המשאבים, התהליכים, הדיווחים והבקורות הנדרשות, על מנת להתמודד עם מצב הקיצון. ברבעון הנוכחי, גם אם מתווה הפעילות עבר למצב של "שגרת מלחמה", המשיך הבנק לשדרג את יכולות ההמשכיות העסקית שלו, וביצע תרגיל נרחב של הנהלת הבנק במתכונת תרחיש מלחמה. מתווה התרחיש הניח הסלמה במצב הביטחוני הנוכחי.

סיכון המשכיות עסקית

הבנק נדרש לשמור על רציפות מתן שירות ותפקוד, ומקדיש תשומת לב גבוהה לניהול סיכון המשכיות עסקית מול ספקים אשר עובדים עם הבנק. הבנק ממשיך לשדרג את יכולות ההמשכיות העסקית שלו לנוכח תרחישי ייחוס נוספים להם נערך כבר בעבר, בהם, כפי שצינו לעיל, תרחיש מלחמה במתכונת תרחיש "עלטה" ותרחיש רעידת אדמה, ובהתאם לדרישות בנק ישראל. תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק קבעה מבנה ארגוני בחרום ואת הפעולות שיש לבצע בהתאם להתפתחות האירועים, בעיקר בכל הקשור להערכת הסיכון בעת אירוע. הבנק מקפיד לתרגל את התכנית שלו בהתאם לתכנית תרגיל סדורה. תרגיל ההנהלה הנרחב שבוצע בבנק בחודש אפריל בחן היבטים אלה. תכנית התרגול של הבנק כוללת תרגולים המשלבים בין סיכונים שונים המתרחשים באותו אירוע, ביניהם, סיכון נזילות וסיכון סייבר.

ממועד פרוץ המלחמה ועד למועד אישור דוח זה, פועלת תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק כהלכה. כל התהליכים העסקיים ומערכות המחשוב של הבנק פועלים כשורה. פעילות ההמשכיות העסקית ברבעון הראשון של המלחמה, הרבעון השלישי של שנת 2023, בוצעה באופן יומי ואף תוך יומי – הערכות יומיות של ההנהלה (דוח יומי), צוות ניהול משבר בראשות מנכ"ל הבנק פעל באופן שוטף, וביצע מעקב על מדדים תפעוליים ועסקיים ברמה יומית וצוות חדר מצב בחטיבת המשאבים התכנס ברמה יומית בראשות מנהלת החטיבה. התקיימו ישיבות סנכרון שוטפות – המשכיות עסקית/ניהול סיכונים/ציות/קמעונאית ומשפטית. בוצע ריענון נהלי חירום של הבנק, בהתאם למתווה מלחמה, עקב אי הוודאות לגבי התפתחות המלחמה והאפשרות להסלמה שלה. כחלק מהערכת המצב, בוצע דיווח מנכ"ל ליו"ר, הדיקטוריון עודכן בתדירות גבוהה, ונוצר ממשק שוטף עם בנק ישראל (כולל שיחות שוטפות בין מנהל הסיכונים להערכה מוסדית בבנק ישראל) ומענה למידע שביקשו, כולל הצגת תרחישי תכנון הון ותכנון הנזילות אותם הזכרנו קודם בפרקים הרלוונטיים. מוסד תהליך לטיפול במתווה ההקלות שנקבע על ידי בנק ישראל בנוהל בנקאי מספר 251, ובפרט, במתווה הקפאת ודחיית ההלוואות. מחלקת לוגיסטיקה ביצעה בדיקות ובקורות לכשירות האתרים בנושאים הבאים: מערכות חשמל, גנרטורים, UPS, מיזוג אוויר, מערכות מים, היבטי בטיחות (מבנה, חשמל, דרכי גישה), ציוד רפואי (תיקי עזרה ראשונה), והיא נערכת להפעלת גנרטורים למשך 72 שעות. בוצע מילוי כספומטים למקסימום ומעקב יומי על משיכות ויתרות. קב"ט הבנק מבצע תהליכים שוטפים למילוי ותחזוקת הכספומטים. מחלקת הביטחון של הבנק קיימה קשר רציף עם יחידת אבטחה במשטרת ישראל לצורך עדכונים במצב הביטחון וקבלת הנחיות. הבנק הגביר את האבטחה בסניפים באמצעות מוקדי הביטחון איתם הוא עובד בשגרה. מתקיים קשר רציף של קב"ט הבנק עם המוקדים על מנת לבחון צרכים ולוודא עבודה ע"פ הנהלים.

דגש רב נוסף ומשמעותי ניתן לניהול ולחיזוק חוסן המשאב האנושי ולתמיכה בעובדים מתחילת המלחמה, כולל מענה מידי ותקשורת ישירה. מש"א והמנהלים יצרו קשר עם עובדים תושבי עוטף עזה והדרום. הבנק פינה למלון כמה משפחות עובדים בשל חשש לביטחון (עד הסדרת פינוי ע"י המדינה). הבנק סייע ברכישת ושינוע ציוד למשפחות שהתכננו עצמאית לדירות/אזורים מוגנים. חברי הנהלת הבנק ונציגי ועד העובדים ביקרו וחיזקו את סניפי הדרום. הבנק עוטף ומחזק עובדים ששכלו בני משפחה במלחמה. העובדים פועלים במתכונת היברידית ממשרדי הבנק ומהבית. ניתן מענה לעובדים שנבצר מהם לעבוד בשל אילוצי המלחמה. הורחב מערך התקשורת הפנימית למנהלים ולעובדים במגוון פלטפורמות תקשורת. הורחבה משמעותית הפעילות בקבוצת ה-Facebook הסגורה של העובדים. לעובדים ערוץ תקשורת ישיר למשאבי אנוש, ועד העובדים והנהלת הבנק. לרשות העובדים הועמד שירות תמיכה פסיכולוגית, אשר תוגבר במוקד חירום במלחמה. הועברו לעובדים חומרי הסברה על טיפול בטראומה ואופן ההתקשרות עם מוקדי החירום הקהילתיים (מרכזי חוסן). הועברו סדנאות ייעודיות לעובדי החטיבה הקמעונאית בנושא שירות לקוחות בעת משבר. התקיימו מגוון הרצאות לעובדים ולמנהלים בנושא חוסן אישי והתנהלות בעת משבר, ניהול בעת משבר, וטיפול הורה-ילד במצבי טראומה. מש"א והמנהלים הישירים נמצאים בקשר הדוק עם העובדים/ות המגויסים ובני משפחתם. ועדת תרומות מתכנסת מדי יום ומאשרת תמיכה בפלוגות חיילים הקשורות למשפחות העובדים או בעמותות התומכות בתושבי הדרום והצפון. הבנק רכש ושינוע ציוד ומזון לעשרות יחידות עד כה.

במהלך הרבעון הנוכחי, עם המעבר למצב של "שגרת מלחמה" המשיך הבנק לוודא כי תהליכי ההמשכיות העסקית פועלים כנדרש והוא ערוך לכל הסלמה במצב הביטחוני, היכול להשפיע על תדירות הדיווחים והבקורות שהבנק מבצע ועל האופן בו פועלת תכנית ההמשכיות העסקית שלו.

סיכון סייבר ואבטחת מידע

הבנק מודע לעלייה המתמשכת ברמת איום הסייבר וממשיך להשקיע המשאבים הנדרשים במסגרת תהליך רציף של שדרוג הטיפול בסיכון, לנוכח העלייה ברמתו ובפוטנציאל הפגיעה שלו בשנים האחרונות. כחלק מתהליכי הניהול והבקרה, וכפי שכתבנו לעיל, הועלתה רמת הסיכון בטבלת גורמי הסיכון בשנה הקודמת לרמה בינונית גבוהה. רמה זו משקפת את הבנת הבנק לגבי העלייה באיומי הסייבר, והיא בוצעה על אף הרמה הגבוהה של איכות ניהול הסיכון. סיכון הסייבר מהווה אחד מהסיכונים העיקריים והמהותיים בפעילות הבנק בעת המלחמה, עקב התגברות האיומים מצד גורמים עוינים וההבנה כי המלחמה איננה רק בשדה הקרב אלא גם במרחב הסייבר. לפיכך, אגף הסייבר של הבנק פועל באופן שוטף מתחילת המלחמה, כשהוא מפעיל את מגוון הכלים העומדים לרשותו. מפרוץ הקרבות, חדר ניטור סייבר פועל לפי העקרונות שנקבעו לניטור, מבוצע עדכון מול יחידת הסייבר הפיקוחית וגורמים לאומיים כולל מערך הסייבר לגבי אירועים מיוחדים, ומבוצעות פעולות להגברת המודעות של עובדי הבנק להתפתחות איומים, תוצאת המלחמה.

מעת פרוץ המלחמה, אגף הסייבר נמצא במוכנות גבוהה לחסימת אירועי מניעת שירות (DDOS) לנוכח העלייה בתקיפות אלה שהחלה עוד טרום המלחמה ונמשכת גם בימי המערכה. האגף התמודד עם איום זה בהצלחה. בנוסף, אגף הסייבר שם דגש על מודעות עובדים נוכח מצב המלחמה: ביניהם, הפצת ידיעות לעובדי הבנק באמצעות הדוא"ל וקבוצת ה-Facebook, הרחבה וטיוב של חוקי הניטור בדגש על גישה מרוחקת ולמערכות הבנק (לצד הניטור הקבוע בכל שעות היממה, כוננים נוספים זמינים 24/7 לטיפול בהתרעות ואירועים), קשר רציף עם הפיקוח על הבנקים, מערך הסייבר הלאומי וה-Cert הפיננסי. האגף מבצע דיווחים שוטפים בנוגע לסטטוס הגנת הסייבר ואבטחת המידע לפיקוח על הבנקים. מנהל האגף מבצע עדכונים עיתיים – למנכ"ל, מנהלת חט' המשאבים ומנהל הסיכונים. כחלק משגרת המלחמה מתקיימות הערכות מצב שוטפות בראשות מנהל הגנת הסייבר ומנהלי היחידות באגף. מערך ניטור האנומליות של הבנק תוגבר בהתרעות ייעודיות (בשל מצב המלחמה) לצורך ניטור מעילות והונאות במוקדי סיכון כפוטנציאל לפגיעה בהתאם להתפתחות המלחמה, בין היתר, לחשבונות מאזור העוטף, עסקאות שמבוצעות בעזה, ניטור כל הפעולות בחשבון עמותות (ישראל / חו"ל) ועוד.

ניהול ובקרת סיכון הסייבר מתבססים על מגוון כלים, ובפרט, על ניתוח תרחישי ייחוס ומתודולוגיה סדורה לקביעת רמת הבקרות. הבנק מקפיד לתרגל באופן סדיר את היערכותו לאירוע סייבר באמצעות תרגילים המשלבים בין אירוע סייבר ואירוע נזילות, ובוחנים את תכניות החירום של הבנק. אגף הסייבר של הבנק, הפועל בחטיבת המשאבים והטכנולוגיה, אחראי לגיבוש מדיניות השימוש בענן לפי נוהל בנקאי תקין 362 של בנק ישראל, ולביצוע סקרים בחצרות ספקי הבנק, ככל שמפיו פעילות הספק מחייב זאת, ובהתאם לנוהל בנקאי תקין 359A של בנק ישראל ומדיניות הבנק לטיפול במוצר חדש/פעילות חדשה או שעודכנה באופן מהותי. לאגף הסייבר ממשק ישיר עם יחידת הגנת הפרטיות של הבנק (הפועלת באגף) על מנת להבטיח חסינות מערכות הבנק ומאגרי המידע שהוגדרו והוא שותף, בתיאום עם חטיבת הסיכונים, לתהליכים לשדרוג יכולות הניטור של הבנק לטיפול באנומליות היכולות להעיד על פוטנציאל למעילות והונאות.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2023 השלים אגף הסייבר בשיתוף חטיבת הסיכונים פיתוח מתודולוגיה חדשה לניטור סיכון הסייבר במגוון גורמי ומדדי סיכון, המתודולוגיה אושרה ונכנסה לייצור לקראת תום השנה, לאחר תקופת הטמעה. המודל מאפשר הסתכלות כוללת ורחבה על היבטי ניהול סיכון הסייבר ואבטחת מידע בבנק, ומרחיב את היבטי ניהול תיאבון הסיכון לנושאים נוספים, כגון: ממשל תאגידי, תפעול ובקרה, תהליכי ניהול סיכונים, יכולת התמודדות בזמן אמת עם אירועי סייבר ואבטחת מידע. המתודולוגיה החדשה נמצאת באיתגור שוטף של חטיבת הסיכונים ואגף הסייבר.

סיכונים טכנולוגיים המידע

סיכון טכנולוגיים המידע מנוהל על ידי חטיבת המשאבים והטכנולוגיה כאשר בקרת הסיכון מתבצעת בחטיבת הסיכונים המשמשת כקו שני לפעילות. הבנק מינה בקר סיכון ייעודי הפועל בקו הראשון (בחטיבת המשאבים והטכנולוגיה), ופועל בתיאום מקצועי עם חטיבת הסיכונים. הבנק השלים את אסטרטגיית המחשוב, הדיגיטל והמידע והוא נמצא בתהליך יישום שלה תחת בקרה של קווי ההגנה והפיקוח שנקבעו בבנק, כולל ההנהלה, הדירקטוריון וועדותיו. העקרונות לטיפול בסיכונים טכנולוגיים המידע עוגנו במסמך מדיניות ייעודי. הבנק השלים את חלקו הראשון של סקר המערכות. תוצאות הסקר, ישולבו במפת הסיכונים הכוללת של הבנק. עם פרוץ המלחמה, בוצעה היערכות מהירה על מנת לוודא יכולת עבודה מהבית לכלל העובדים החיוניים בכל תרחיש (ביניהם: עובדי יחידת תשלומים, חדר מסחר, מוקד הבנק). לאור המצב בוצע עדכון לתכנית העבודה של הפרויקטים, הם תועדפו, וחלקם הוקפאו לפרק זמן של רבעון. בנוסף, האגף בצע פיתוחים ליישום מתווה ההקלות שפרסם בנק ישראל, הכולל, בין היתר, הקפאת תשלומים ופריסה של הלוואות משכנתא ואשראי צרכני, פטור מעמלות לאוכלוסייה מוגדרת, שינויים בתקנות צ'קים ללא כיסוי ועוד. כשגורה, מבצע הבנק כל הפעולות הנדרשות להבטחת תקינות מערכות המחשוב של הבנק שהן מרכיב משמעותי בתכנית ההמשכיות העסקית של הבנק.

מניעת מעילות והונאות

לבנק מדיניות ייעודית לטיפול בסיכון זה שעקרונותיה נקבעו בהתאם לציפיות והנחיות בנק ישראל. המדיניות קובעת את העקרונות לטיפול בסיכון, הטיפול באירוע או פוטנציאל לאירוע, דרכי הדיווח, ניטור אנומליות באמצעות חוקים עסקיים ושיטות סטטיסטיות מתקדמות. בפרט, קובעת המדיניות את כל אמצעי המזעור הקיימים בבנק למניעת מעילות והונאות. הטיפול בסיכון מעילות והונאות משולב במפת הסיכונים הכוללת של הבנק. הבנק ממשיך לבחון באמצעות סקרי הסיכון התפעולי וסקרים ייעודיים שהוא מבצע בפעילויות שונות של הבנק כחלק מתכנית העבודה, על מנת לוודא כי אמצעי הבקרה והמזעור הקיימים בבנק מספקים, לנוכח תוצאות סקרי המיפוי.

עם פרוץ המלחמה, בוצעה הערכת סיכון ייעודית לסיכון מעילות והונאות (בדומה ליתר סיכונים בקרה פנימית), מופו מוקדי סיכון פוטנציאליים, והוגברו הבקורות (או תדירות הבקורות) במוקדי סיכון אלה. בנוסף, בשיתוף עם אנגי הסייבר והגורמים העסקיים, הוטמעו חוקי ניטור אנומליות נוספים רלוונטיים לתקופת המלחמה. הגברת הבקורות או הניטור כולל גם ניטור יומי של ניסיונות שימוש בכרטיסים ברצועת עזה, שנלקחו מהעובדים הזרים בשבת של השבעה באוקטובר, וניטור פעילות עמותות לצרכי ניהול סיכון איסור מימון טרור. כפי שציינו לעיל, במהלך הרבעון האחרון חלה עלייה במקרי וניסיונות ההונאה בבנק. זו תמונת ראי לעלייה בכלל המערכת הבנקאית. הבנק מיסד תכנית ייעודית כדי להתמודד עם עלייה זו ולמזער אותה. תכנית העבודה כוללת עיבוי וחיזוק, ככל שיידרש, של תהליכים ופעילויות שיש להן יכולת למזער את הסיכון, בהתאם למדיניות הבנק: הדרכות ייעודיות, עיבוי חוקי הניטור, הפקות לקחים ולמידה מאירועים, חיזוק הדיווחים ועוד. נכון למועד פרסום דוח זה הופעלו או הותנעו מרבית הצעדים שנקבעו.

ציאת איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

הבנק פועל בהתאם להנחיות בנק ישראל לטיפול בסיכונים אלה ובהתאם לתאבון הסיכון שקבע הבנק במסמך המדיניות לטיפול בסיכונים אלה. הפעילות מתבצעת לפי תכנית עבודה סדורה במטרה להמשיך ולשדרג את אופן הטיפול בסיכונים אלה, את תהליכי הערכת הסיכון והטיפול של קווי ההגנה בליקויים ככל שהתגלו. בדוח בדיקה בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור שביצע בנק ישראל בבנק במהלך החודשים ינואר 2021 – יוני 2022 נמצאו הפרות לכאורה של הוראות הצו הבנקאי לניהול סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן של הוראות נוהל בנקאי תקין 411. בהתבסס על הממצאים האמורים, הודיע המפקח על הבנקים ביום 7 ביוני 2023 על כוונתו להטיל עיצומים כספיים על הבנק בגין הפרות לכאורה של הוראות ניהול בנקאי תקין 411 וכן, על בקשתו מהוועדה להטלת עיצום כספי לעניין תאגידי בנקאים להטיל על הבנק עיצומים כספיים, בגין הפרת הצו הבנקאי. במהלך חודש ספטמבר התקיימו דיונים בשני ההליכים האמורים, האחד בפני ועדת העיצומים והשני בפני המפקח. הבנק ביצע פרויקט מיוחד בשנת 2023 לטיפול בכלל הממצאים שעלו בדוח הביקורת. נכון למועד זה, הושלם הטיפול בכל הממצאים שעלו בדוח הביקורת. עם פרוץ המלחמה, נוספו בקורות ייעודיות לניטור פעילויות עמותות, בדגש על עמותות שעשויות להיות בסיכון גבוה יותר לפעילות עבור ו/או מול תושבים פלסטינאים. כאמור לעיל, מתבצעות בקורות ייעודיות על שימוש בכרטיסים הנתונים למניעת מימון טרור. קצינת הציאת הונאות מתאימות לסניפים, להגברת תשומת הלב ל – "אורות אדומים" ולניטור כל פעולה היכולה להיחשב כניסיון לנצל את המצב למימון טרור או להלבנת הון. כל פוטנציאל לאירוע שכזה, נבדק על ידי קצינת הציאת, ומדווח כמקובל. בשל המצב, ניתנת תשומת לב כבשגרה לניטור הסנקציות שהוטלו עקב מלחמת רוסיה – אוקראינה. יחידת הציאת של הבנק מלווה את אופן יישום הנחיות בנק ישראל, ובפרט, מתווה ההקלות ומתווה ההקפאות ודחיית התשלומים.

סיכון מודל

לבנק מדיניות לטיפול בסיכון מודל המגדירה את הממשל התאגידי התומך בניהול הסיכון ואת האמצעים, השיטות והתהליכים הנדרשים לביצוע על מנת לוודא תפקוד אפקטיבי של המודלים והוא נערך לטיפול בטיטות ההוראה החדשה של בנק ישראל לניהול סיכונים מודל. אי הוודאות השורה עקב המלחמה יכולה לשבש את ביצועי המודלים המשמשים את הבנק למגוון פעילויות עסקיות, הערכות סיכון וכדומה. שיבוש זה יכול לנבוע מהעובדה כי ההנחות עליהן מתבססים המודלים בשגרה, כמו גם הנתונים המשמשים את המודלים לחישובים, אינם תקפים או חלקית לאור המצב שנוצר עם פרוץ המלחמה ואי הוודאות הקיימת בקשר להתנהגות גורמי הסיכון, ומכאן, למצב המלחמה פוטנציאל השפעה על הנתונים וההנחות בעת הנוכחית. בהמשך לשני מכתבי בנק ישראל בנושא, מיפה הבנק את המודלים המשמשים אותו, ונכללים בקטלוג המודלים שלו, לפי פוטנציאל השיבוש בתפקודם בעת הנוכחית. ככלל, וכפי שציינו בדוח זה, פעל הבנק, מיד עם תחילת המלחמה, לאור אי הוודאות, לבצע הערכות מצב והערכות סיכונים כשהוא משתמש במגוון תרחישים ומבחני קיצון, וחיזק את הערכות המומחה שלו ואיתגורם, כתחליף לשימוש במודלים שמידת תקפותם במצב הנוכחי איננה ברורה. הבנק ממשיך לפעול לתיקון המודלים לפי לוחות הזמנים שנקבעו בתכנית התיקוף שלו ובהתאם לקטלוג המודלים.